

Programma- begroting 2024

Gemeente
Westerkwartier

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Bestuurlijke hoofdlijnen	3
Technische uitgangspunten	5
Portefeuilleverdeling	7
Ambities Westerkwartier	8
Programma's	10
Programma 0 – Bestuur en ondersteuning	11
Programma 1 – Veiligheid	14
Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat	17
Programma 3 – Economie	19
Programma 4 – Onderwijs	21
Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie	23
Programma 6 – Sociaal domein	27
Programma 7 – Volksgezondheid en milieu	32
Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	37
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	40
Paragrafen	44
Paragraaf A – Onderhoud kapitaalgoederen	45
Paragraaf B – Financiering	49
Paragraaf C – Bedrijfsvoering	52
Paragraaf D – Verbonden partijen	57
Paragraaf E – Grondbeleid	66
Paragraaf F – Weerstandsvermogen en risicobeheersing	70
Paragraaf G – Lokale heffingen	78
Paragraaf H – Novatec	83
Financiële begroting	87
Incidentele baten en lasten	90
Prognose meerjarenbalans	93
Bijlagen	94
Overzicht Reserves en Voorzieningen	95
Beleidsindicatoren	99
Investeringsoverzicht	101
Algemene uitkering meerjarig	103
Kerngegevens	105

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2024 van onze gemeente Westerkwartier. Hierin zijn onze bestuurlijke prioriteiten voor 2024 opgenomen, die zijn gebaseerd op de vijf ambities uit het coalitieakkoord 'Het gaat verder in Westerkwartier: veerkrachtiger, innovatiever en socialer'.

Deze vijf ambities (werken vanuit vertrouwen en verbinding, duurzamer wonen en betere bereikbaarheid, innovatiever werken en ondernemen, een leefbaarder en gezonder Westerkwartier, en meedoen en samen zorgen voor minder armoede) zijn in het collegeuitvoeringsprogramma 2023-2026 uitgewerkt in doelen. Per doel is aangegeven welke resultaten we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor gaan doen. Dit hebben we integraal verwerkt in de programma's van de begroting en waar nodig geactualiseerd aan de hand van recente ontwikkelingen en hernieuwde inzichten. Naast deze bestuurlijke prioriteiten maken we in de programmabegroting ook inzichtelijk welke overige belangrijke activiteiten we uitvoeren in het kader van onze (wettelijke) taken en eerder vastgesteld beleid en doelen.

De programmabegroting is tot stand gekomen in een uitdagende periode. Er is sprake van woningnood, hoge energieprijzen, de inflatie die op een relatief hoog niveau blijft, een krappe arbeidsmarkt, zorgen om het klimaat, het landbouwbeleid en de spanningen in de wereld waaronder de oorlog in Oekraïne. En daarbij de val van het kabinet. Dit brengt niet alleen voor ons, maar ook voor onze inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven onzekerheid en zorgen met zich mee. Voor ons als lokale overheid extra redenen om te blijven inzetten op realisatie van onze ambities en doelen, zodat iedereen in onze gemeente zich ook weet gesteund in deze onzekere tijden. Geen gemakkelijke opgave, maar wel één die voor ons in 2024 centraal staat!

Financieel gezien hebben we voor 2024 en 2025 gelukkig nog de ruimte om te werken aan onze ambities en doelen. Vanaf 2026 wordt dit een stuk ingewikkelder omdat we dan, naar zich nu laat aanzien, worden geconfronteerd met een fors tekort als gevolg van de door het Rijk voorgenomen andere manier van bekostigen van gemeenten. Dit tekort was ook al zichtbaar in de Perspectiefnota voor 2024-2027, waarin we hebben gesteld dat we vasthouden aan onze ambities en koers houden. De raad heeft in het voorjaar hiermee unaniem ingestemd. Onze meerjarenbegroting sluit daarmee aan op het begrotingsadvies van de VNG, waarin wordt geadviseerd om voor 2026 en 2027 een realistische begroting op te stellen, gebaseerd op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente en de ambities uit het coalitieakkoord.

Wij blijven, onder aanvoering van onze portefeuillehouder financiën, druk uitoefenen richting het Rijk om te komen tot een acceptabel en realistisch meerjarenperspectief voor gemeenten. We zien inmiddels van de zijde van het Rijk een voorzichtige beweging naar een meer rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig perspectief. Ondanks dat werken we bij de perspectiefnota 2025-2028 scenario's uit om ook voor 2026 en daarna tot een sluitend meerjarenbeeld te kunnen komen.

Namens het college,

Ard van der Tuuk
burgemeester

Ruud Kleijnen
gemeentesecretaris

Bestuurlijke hoofdlijnen

In het voorwoord gingen wij in op de context waarbinnen wij deze begroting hebben opgesteld. Hieronder schetsen wij de bestuurlijke hoofdlijnen en lichten we die toe. De hoofdlijnen zijn:

1. In de begroting zijn de kaders van de Perspectiefnota 2024-2027 verwerkt. Het tekort uit de perspectiefnota voor 2024 is opgelost, waarmee de begroting voor 2024 sluitend is.
2. We zijn ons bewust van de onzekerheden in het financieel beeld vanaf 2026 en werken scenario's met bijpassende strategieën uit om tot een sluitend meerjarenbeeld te komen.
3. Het structureel begrotingssaldo is voor 2024 op orde.

1. In de begroting zijn de kaders van de Perspectiefnota 2024-2027 verwerkt. Het tekort uit de perspectiefnota voor 2024 is opgelost, waarmee de begroting voor 2024 sluitend is.

De ontwikkelingen uit de Perspectiefnota 2024-2027 (die op 12 juli 2023 is vastgesteld door de gemeenteraad) zijn verwerkt in de begroting. Het financieel meerjarenbeeld uit de Perspectiefnota liet een tekort van € 1,6 miljoen zien, de nu voorliggende programmabegroting is sluitend. In onderstaande tabel maken we de financiële ontwikkelingen inzichtelijk.

<i>bedragen in miljoenen euro's, + is voordeel</i>	2024	2025	2026	2027
Voorlopig financieel meerjarenbeeld uit Perspectiefnota	-1,6	-0,3	-9,1	-13,5
<u>Ontwikkelingen</u>				
Meicirculaire 2023, algemeen effect	0,3	0,5	-0,8	-1,1
Meicirculaire, specifiek effect € 1 miljard gemeentefonds				3,1
Vrijval kapitaallasten rsg de Borgen	0,6	0,6		
Indexatie OZB	0,5	0,5	0,5	0,5
Overige effecten	0,2	-0,2	-0,4	-0,1
Saldo begroting 2024	0,0	1,1	-9,8	-11,1

Toelichting op de ontwikkelingen:

- ◆ Op basis van de meicirculaire 2023 is de hoogte van de gemeentefondsuitkeringen bijgesteld. Voor 2024 en 2025 zorgt dit voor een beperkt positief effect. Vanaf 2026 zien we een negatief effect dat met name wordt veroorzaakt door lagere compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek is door het Rijk aan gemeenten € 1 miljard beschikbaar gesteld. Eerst incidenteel voor 2026, nu in de meicirculaire vanaf 2027 ook structureel. Voor Westerkwartier betreft dat € 3,1 miljoen.
- ◆ De plannen voor renovatie en nieuwbouw van rsg de Borgen zijn voorlopig stopgezet. Er vindt eerst onderzoek plaats naar koppelkansen en locaties. Dit betekent dat de geraamde kapitaallasten van € 0,6 miljoen in 2024 en 2025 vrijvallen.
- ◆ Jaarlijks indexeren we onze OZB-opbrengsten met het Consumenten Prijsindex (CPI)-percentage uit de meicirculaire. Dit percentage is bepaald door het Centraal Planbureau (CPB) en bedraagt voor 2024 3,1%. De verwachte OZB opbrengst in 2023 voor woningen en niet-woningen

bedraagt € 15,6 miljoen, verwerking van deze indexatie betekent € 0,5 miljoen aan extra structurele baten.

- ◆ Daarnaast is nog sprake van een aantal overige autonome en/ of onontkoombare ontwikkelingen die leiden tot aanpassing van de begroting, zoals actualisatie van kapitaallasten, actualisatie van de begroting van Novatec en verwerking van de tarieven 2024 voor riool- en afvalstoffenheffing.

2. We zijn ons bewust van de onzekerheden in het financieel beeld vanaf 2026 en werken scenario's met bijpassende strategieën uit om tot een sluitend meerjarenbeeld te komen.

Vanaf 2026 voorzien we een fors structureel tekort in onze meerjarenbegroting. De ontwikkelingen rondom een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten zijn op dit moment onzeker. Zoals ook in het voorwoord is aangegeven, blijven we druk uitoefenen richting het Rijk om te komen tot een acceptabel en realistisch meerjarenperspectief voor gemeenten. Daarnaast gaan we scenario's en bijpassende strategieën uitwerken om inzicht te geven in de keuzes die we mogelijk moeten maken in de toekomst. Mede op grond van de motie die door uw raad op 12 juli 2023 is vastgesteld, nemen we dit op in de perspectiefnota 2025 – 2028.

3. Het structureel begrotingssaldo is voor 2024 op orde

De provinciaal toezichthouders toetsen of sprake is van een meerjarig sluitende begroting. Hierbij is het van belang om onderscheid te maken in de structurele en incidentele componenten uit de begroting. Uit het overzicht incidentele lasten en baten in de financiële begroting blijkt dat het structurele begrotingssaldo van 2024 positief is.

Technische uitgangspunten

Bij het opstellen van de begroting 2024 hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- ◆ *Bestaand beleid:* We ramen de lasten en baten op basis van het bestaande beleid, inclusief de besluiten die de raad tot en met juli 2023 neemt. Voor nieuw beleid c.q. gewijzigd beleid neemt het college als startpunt het collegeuitvoeringsprogramma. Daarnaast worden onontkoombare ontwikkelingen opgenomen. In de perspectiefnota zijn deze ontwikkelingen opgenomen.
- ◆ *Meicirculaire:* Voor de baten uit de algemene uitkering baseren we ons op de meicirculaire.
- ◆ *Constante prijzen:* Zowel aan de lasten- als aan de batenkant verwerken we alleen de indexatie voor het komend jaar. Bij de baten betekent dit dat we de algemene uitkering hebben berekend met constante prijzen dus exclusief inflatiecorrectie voor de jaren na 2024, en bij de OZB-opbrengst begroten we geen meeropbrengst door indexatie na 2024. Bij de lasten betekent het dat we loonkosten, subsidies en bijdragen na 2024 niet laten stijgen als gevolg van verwachte loon- en prijsaanpassing.
- ◆ *Indexering:* We passen de begroting aan naar aanleiding van loon- en prijsstijgingen. We gebruiken de volgende uitgangspunten voor loonstijging, prijsstijging, indexering maatwerk en inflatiecorrectie.
 - Voor salarissen van personeel en bestuur wordt uitgegaan van de voor 2023 geraamde lasten plus een aanpassing voor de loonstijging. We indexeren we op basis van cao-afspraken of verwachtingen daarover. Er zijn nog geen cao-afspraken over 2024. Voor het percentage baseren we ons op cijfers van het Centraal Plan Bureau (CPB) die in de meicirculaire 2023 zijn genoemd. Voor de loonkosten is rekening gehouden met een stijging van 4,7 % in 2024 ten opzichte van 2023.
 - Voor prijsstijgingen baseren we ons op de door het CPB bepaalde Consumenten Prijsindex (CPI) in de meicirculaire. Voor 2024 betekent deze index een stijging van 3,1% in 2024 ten opzichte van 2023. We passen deze index toe op budgetten voor beheer van wegen, openbaar groen, gebouwen, tractie en software.
 - We indexeren gemeenschappelijke regelingen en een aantal grote subsidie-relaties op basis van specifieke afspraken met betrokken partijen (bijvoorbeeld de kosten voor Jeugdzorg, WMO, de Schans, leerlingen- en Wmo-vervoer).
 - In de bestaande methodiek worden belastingen/heffingen en rechten waardevast gehouden. We baseren ons hierbij op hetzelfde indexcijfer als voor de prijsstijging, zijnde 3,1%. Voorgesteld wordt om dit indexcijfer te rekenen voor het begrotingsjaar 2024.
- ◆ *Algemene dekkingsmiddelen:* De opbrengst OZB 2024 is gebaseerd op de opbrengst 2023 plus inflatiecorrectie. We baseren ons hierbij op hetzelfde indexcijfer als voor de prijsstijging, zijnde 3,1%. De tarieven

afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekking.

- ◆ *Rente:* Voor nieuwe investeringen wordt het berekende omslagpercentage van 1,5% (2023 1,5%) toegepast.
- ◆ *Jaarschijf 2023:* Voor jaarschijf 2023 nemen we de laatst vastgestelde begroting 2023 op, inclusief wijzigingen als gevolg van collegeuitvoeringsprogramma 2023-2026, budgetoverhevelingen 2022-2023, eerste bestuursrapportage 2023 en jaarrekening 2022.
- ◆ *Afspraken sociaal domein:* In de begroting 2024 hebben we de hervormingsagenda jeugd verwerkt. Hieronder lichten we onze uitgangspunten toe. Daarnaast gaan we in op de verwerking van BUIG.
- ◆ *Hervormingsagenda Jeugd:* Op 17 april 2023 heeft de VNG een principeakkoord met het kabinet bereikt over het financieel kader voor de jaren 2024 tot en met 2028 en met welke bedragen gemeenten rekening mogen houden, hoewel die nog niet verwerkt zijn in het gemeentefonds. De afspraken gaan over minder lasten en meer baten. Gemeenten mogen een besparing inboeken van (op macroniveau) € 500 miljoen in 2025 en 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. Afgesproken is dat de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. We hebben deze besparing verwerkt met een taakstelling van € 1,6 miljoen in 2025 en 2026 en € 1,7 miljoen vanaf 2027. Aan extra baten mogen gemeenten uitgaan van (op macroniveau) € 367 miljoen in 2026 en € 300 miljoen in 2027 en 2028. Voor ons betekent dat € 1,2 miljoen in 2026, € 1,0 miljoen vanaf 2027.
- ◆ *Overige afspraken Sociaal domein:* Verwerking van het budget Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorzieningen (BUIG) heeft betrekking op verschillende regelingen: Participatiewet, IOAW, IOAZW en Bbz. Jaarlijks worden eind september/begin oktober voorafgaand aan het uitkeringsjaar de voorlopige beschikkingen bekend gemaakt. Het voorlopige budget wordt in de loop van het jaar bijgesteld. We begroten BUIG budgettair neutraal.
- ◆ *Areaal:* Onder areaal verstaan we in dit verband de in beheer zijnde wegen, straten, groen, meubilair en kunstwerken). Uitbreiding of krimp van het areaal zien we als autonome ontwikkeling die we in de begroting verwerken zodat het bestaande beheer niet in kwaliteitsniveau hoeft te worden aangepast.

Portefeuilleverdeling

Burgemeester
Ard van der Tuuk

Wettelijke taken
Algemene beleidscoördinatie
Personeel en Organisatie
Dienstverlening
Juridische Zaken
ICT/digitalisering/privacy
Openbare orde en Veiligheid
Lobby en positionering
Internationaal
(zuster gemeenten)
Communicatie

Wethouder
Bert Nederveen

Financiën
Grondbeleid
Gemeentelijke vastgoed:
beheer en onderhoud
Wmo
Welzijn
Ouderen
Plattelandsbeleid, natuur
en landschap
Dierenwelzijn

Wethouder
Hans Haze

Woningbouw
Volkshuisvesting
Huisvesting statushouders
Ruimtelijke ordening
Landbouw

Wethouder
Bé Schollema

Duurzaamheid
Energietransitie
Klimaatadaptatie
Waterketen
Gaswinning en aardbevingen
Milieu/ afval
Jeugd
Onderwijs en
onderwijs huisvesting
Bibliotheken
Laaggeletterdheid
Leerlingen vervoer
Kunst en Cultuur

Wethouder
Marjan Sijperda

Economische Zaken
Recreatie en Toerisme
Werk en Inkomen
Arbeidsmarkt en
werkgelegenheid
Participatiewet
Armoedebeleid

Wethouder
Harry Stomphorst

Beheer openbare ruimte
Vergunningen, Toezicht en
Handhaving
Infrastructuur en verkeer
Sport, inclusief sportvastgoed
Gezondheid
Publiek vervoer

Ambities

Westerkwartier

In het coalitieakkoord 'Het gaat verder in Westerkwartier: veerkrachtiger, innovatiever en socialer' en het collegeuitvoeringsprogramma dat op basis daarvan is opgesteld, zijn vijf ambities opgenomen. Deze ambities geven aan waar we naar streven. Met deze ambities willen we lange lijnen uitzetten en kijken we verder dan de bestuursperiode 2023-2026.

Ambitie 1 Werken vanuit vertrouwen en verbinding

We staan dichtbij en in verbinding met elkaar, met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Dat laten we onder andere zien in ons dienstverleningsconcept. Maar ook met de wereld buiten Westerkwartier verbinden we ons. Door middel van strategische positionering verstevigen en bestendigen wij onze plek in de provincie, de regio en Nederland.

De doelen die we willen bereiken in het kader van deze ambitie zijn:

- ◆ Optimale dienstverlening aan de hand van het dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam
- ◆ We realiseren een duurzamer en toekomstbestendiger gemeentelijke huisvesting
- ◆ Actieve samenwerking met inwoners en benutten van hun denkkraft
- ◆ Versterking strategische positionering en gemeentelijke lobby

Ambitie 2 Duurzamer wonen en betere bereikbaarheid

Wonen is een fundamenteel recht en ook duurzaamheid moet voor iedereen toegankelijk zijn. Ook voor mensen met een kleinere beurs. Wonen, infrastructuur en duurzaamheid voor iedereen zien we niet langer los van elkaar, ze gaan hand in hand. We hanteren daarom een integrale aanpak die deze drie aan elkaar verbindt en focust op het voorkomen van een stijging van de woonlasten. We doen dit met respect en waardering voor natuur en landschap.

De doelen die we willen bereiken in het kader van deze ambitie zijn:

- ◆ Passend woningaanbod voor iedereen: betaalbaar en duurzaam
- ◆ Uitvoering geven aan de energietransitie
- ◆ Stimuleren van het toekomstbestendig maken van bestaande woningen
- ◆ Komen tot een circulair en betaalbaar afvalbeleid
- ◆ Verbeteren infrastructuur
- ◆ Opkomen voor belangen van inwoners rondom gaswinning en aardbevingen

Ambitie 3 Innovatiever werken en ondernemen

Ondernemers en bedrijven zijn voor Westerkwartier heel belangrijk. We willen er voor ze zijn en een goed ondernemersklimaat creëren. Ook willen we perspectief bieden aan onze agrariërs en recreatie en toerisme in de gemeente een impuls geven. Wel zijn we van mening dat niet iedereen altijd maar beschikbaar hoeft te zijn. We ambiëren dan ook geen 24-uurs economie. Vandaar dat we afspraken hebben gemaakt over de winkelpenstelling op zon- en feestdagen.

De doelen die we willen bereiken in het kader van deze ambitie zijn:

- ◆ Ondernemers-vriendelijk klimaat in onze gemeente
- ◆ Transitie landelijk gebied en verduurzamen en verkorten van de voedselketen
- ◆ Uitvoering visie recreatie en toerisme
- ◆ Vaststelling winkelpenstelling op zon- en feestdagen

Ambitie 4 Een leefbaarder en gezonder Westerkwartier

Inwoners in onze gemeente hebben veel oog voor elkaar. Westerkwartier is een gemeente waar het goed wonen, werken en recreëren is. Dat koesteren en versterken we. We zetten in op veiligheid en preventie. Ook de zorg voor onze inwoners moet goed geregeld zijn. De leefbaarheid en het voorzieningenniveau in onze dorpen moet op peil blijven. Dit houdt Westerkwartier aantrekkelijk voor onze inwoners.

De doelen die we willen bereiken in het kader van deze ambitie zijn:

- ◆ Versterken van de leefbaarheid in de dorpen
- ◆ Goede onderwijshuisvesting
- ◆ Sportdeelname toegankelijk, met name voor kinderen
- ◆ Meer gezonde jaren voor onze inwoners
- ◆ Toegankelijke kunst- en cultuursector
- ◆ Veiligheid en preventie op niveau houden

Ambitie 5 Meedoen en samen zorgen voor minder armoede

We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Soms lukt dit door omstandigheden niet. De gemeente biedt dan hulp en ondersteuning. Belangrijk thema voor ons is armoede. We realiseren ons dat de problematiek rondom armoede pluriform is. Daarom zetten we in op een integrale aanpak waarbij de focus niet alleen ligt op het uit armoede halen, maar juist ook op preventie. Het verminderen van laaggeletterdheid helpt bij de bestrijding van armoede.

De doelen die we willen bereiken in het kader van deze ambitie zijn:

- ◆ Verbeterde sturingsmogelijkheden in het sociaal domein
- ◆ Voorkomen en terugdringen van armoede en verbeteren van kansengelijkheid
- ◆ Verminderen laaggeletterdheid
- ◆ Voldoen aan de opgaven die door het Rijk worden gesteld op het gebied van vluchtelingenopvang

Programma's

In de begroting treft u de volgende programma's aan:

- ◆ Programma 0 – Bestuur en ondersteuning
- ◆ Programma 1 – Veiligheid
- ◆ Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat
- ◆ Programma 3 – Economie
- ◆ Programma 4 – Onderwijs
- ◆ Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie
- ◆ Programma 6 – Sociaal domein
- ◆ Programma 7 – Volksgezondheid en milieu
- ◆ Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Daarnaast worden de algemene dekkingsmiddelen en overhead apart toegelicht.

De verbinding tussen de ambities die we nastreven en de programma's uit de programmabegroting is als volgt:

Ambities	1 Werken vanuit vertrouwen en verbinding	2 Duurzamer wonen en betere bereikbaarheid	3 Innovatiever werken en ondernemen	4 Een leefbaarder en gezonder Westerkwartier	5 Meedoen en samen zorgen voor minder armoede
Programma's					
0. Bestuur en ondersteuning					
1. Veiligheid					
2. Verkeer, vervoer en waterstaat					
3. Economie					
4. Onderwijs					
5. Sport, cultuur en recreatie					
6. Sociaal domein					
7. Volksgezondheid en milieu					
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Algemene dekkingsmiddelen en overhead					

Programma o – Bestuur en ondersteuning

Het bestuur van de gemeente bestaat uit de gemeenteraad, de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders. In dit programma staat hoe zij worden ondersteund. Zo wordt de gemeenteraad ondersteund door de griffie. Het college van burgemeester en wethouders wordt ondersteund door de gemeentesecretaris. Ook verkiezingen en burgerzaken vallen onder dit programma.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
0.1 Bestuur	- Ard van der Tuuk
0.2 Burgerzaken	- Bert Nederveen

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam (2021)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Optimale dienstverlening aan de hand van het dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam

We optimaliseren de kwaliteit van onze dienstverlening, zodat we zichtbaar en dicht bij onze inwoners zijn. Digitaal waar kan, fysiek waar nodig.

Dit willen we realiseren	Dit gaan we ervoor doen
Optimale dienstverlening aan onze inwoners	- Onze (fysieke) dienstverlening wordt vanaf voorjaar 2024 centraal georganiseerd vanuit het gemeentehuis van Zuidhorn. Inwoners kunnen dan niet meer terecht in het gemeentehuis van Leek. We bieden maatwerk voor inwoners die niet fysiek op locatie kunnen komen. We maken een afspraak op een voor de inwoner gewenste locatie, bijvoorbeeld via een digitale ontmoeting, thuis of in een dorps huis. - We optimaliseren onze online dienstverlening. Het doel hierbij is om onze standaardproducten en diensten maximaal digitaal aan te bieden waarbij we inspelen op de behoeften van inwoners. In etappes tot 1 januari 2025 gaan we uitvoering geven aan ons plan van aanpak voor de online dienstverlening. Digitaal- en procesgericht werken is het uitgangspunt voor het werken in onze organisatie en helpt ons om een optimale dienstverlening te bieden aan onze inwoners. - We onderzoeken een track-and-trace systeem. We werken aan een Persoonlijke Informatie Pagina (PIP) waarmee inwoners makkelijker online hun gegevens van bijvoorbeeld belastingen, lopende zaken of meldingen kunnen zien en volgen. Inwoners die minder digitaal vaardig zijn krijgen ondersteuning bij het aanvragen van een product of dienst. - Vanuit onze visie DWDD gaan we onze standaard dienstverlening zoveel mogelijk digitaal inrichten waarbij we een balans zoeken tussen digitaal en 'live' contact. Hierbij blijft maatwerk mogelijk. We monitoren en analyseren onze servicenormen met behulp van data uit de verschillende dashboards per product of dienst. Op basis daarvan voeren we continu verbeteringen door.

Heldere communicatie met onze inwoners

- We geven een vervolg aan inzet op bestaande communicatie instrumenten. Dat willen we nog gericht en effectiever doen door een betere kanaalsturing. Daar doen we in 2024 onderzoek naar.
- We borgen de uitkomsten van het project Direct Duidelijk na 2023 in de lijn. Ook in 2024 trainen we medewerkers in het simpel en begrijpelijk communiceren. Hierbij hebben we ook aandacht voor de toegankelijkheid van onze online communicatie.

Doel: We realiseren een duurzamer en toekomstbestendiger gemeentelijke huisvesting

We kunnen de dienstverlening kwalitatief beter en dichterbij organiseren als we de uitvalsbasis voor de ambtelijke organisatie en de bedrijfsvoering op één plek inrichten.

Dit willen we realiseren

Duurzaam en toekomstbestendig gemeentehuis

Dit gaan we ervoor doen

- De locatie gemeentehuis Leek/ Oude Ulo/ gemeentewerf is in 2023 verkocht voor herontwikkeling tot een woonwijk. De overdracht vindt gefaseerd plaats. Medio 2024 verlaten wij het gemeentehuis in Leek en medio 2025 de werflocatie Leek. Na verlating van het gemeentehuis Leek, wordt het gemeentehuis Grootegast weer ingezet voor tijdelijke huisvesting totdat centrale huisvesting in Zuidhorn voltooid is. Ook wordt het kantoorgebouw in Midwolde klaargemaakt als back-up en als alternatieve locatie voor tijdens de verbouwing in Zuidhorn.
- We stellen een plan op voor de verkoop en duurzame herbestemming van de locaties gemeentehuis Grootegast en gemeentehuis Marum passend bij de dorpskernen. Tot voltooiing van de centrale huisvesting doen deze locaties dienst als tijdelijke huisvesting.

Duurzame en toekomstbestendige locaties buitendienst en Novatec

- De buitendienst locaties Noordhorn en Grootegast worden verduurzaamd en verbeterd in 2024 en 2025.
- We doen onderzoek naar de toekomst van de kwekerij en kringloopwinkel Novatec en komen na visieontwikkeling in 2024 met een voorstel.
- We verkopen gefaseerd de buitendienstlocaties maailoods Noordhorn (met tankstation), Oldehove, Aduard en het achter terrein van Grijskerk vanwege de koppeling aan de werflocaties Grootegast en Noordhorn. Deel locatie Marum en het hoofdgebouw Novatec volgen later in 2025 vanwege de koppeling met voltooiing Leeksterveld.

Doel: Actieve samenwerking met inwoners en benutten van hun denkkraft

We willen de denkkraft van de samenleving in de komende bestuursperiode nog meer gebruiken en actief met inwoners samenwerken.

Dit willen we realiseren

Meer overheidsparticipatie
Actieve samenwerking met inwoners

Dit gaan we ervoor doen

- We stellen een visie en beleid op participatie op.
- We gaan door met uitvoering van de dorpschouw en dorpenrondes en nemen de opgehaalde informatie op in de uitvoering van ons reguliere beleid.
- Ook in 2024 wordt het beleid van dorpschouw voortgezet onder regie van Team Welkom & Ontmoeting (leefbaarheid) in samenwerking met overige teams binnen de organisatie en ook externe partners zoals Wold & Waard en Sociaal werk De Schans. Een schouw vindt plaats op verzoek van een dorp.
- De dorpenrondes zijn in samenspraak met het college vervangen voor periodieke bezoeken van de dorpswethouders en leefbaarheidsadviseurs. Die vinden minstens één keer per jaar plaats.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ Organiseren van de verkiezingen op 6 juni 2024 voor het Europees Parlement
- ◆ Verstrekking van reisdocumenten: In 2014 is de geldigheid van een reisdocument voor volwassenen van 5 naar 10 jaar gegaan. Binnen burgerzaken zal vanaf maart 2024 voor een periode van 5 jaar een reisdocumentenpiek ontstaan. Het aantal aanvragen zal naar verwachting in deze periode verviervoudigen.
- ◆ Rechtsbescherming en klachtenbehandeling door de commissie bezwaarschriften en de klachtenfunctionaris.

Dit gaat het kosten

Programma o (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	872	972	972	972	972	972
Lasten	5.384	5.733	5.832	5.776	5.668	5.668
Totaal saldo van baten en lasten	4.512	4.761	4.860	4.804	4.696	4.696
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve						
Geraamd resultaat	4.512	4.761	4.860	4.804	4.696	4.696

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt toe met € 0,1 miljoen. Er is sprake van hogere lasten als gevolg van indexatie van de salarissen raad en college (€ 150.000) en lagere lasten wachtgeld oud-wethouders (€ 62.000).

Programma 1 – Veiligheid

De gemeente heeft een belangrijke rol als regisseur op het thema veiligheid. Iedereen moet zich veilig voelen in de eigen leefomgeving. Op het thema veiligheid wordt samengewerkt met een breed netwerk binnen onze eigen organisatie en met (overheids)organisaties. Onze eigen buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en de politie vervullen hierin een belangrijke rol. De integrale advisering en uitvoering van hulpverlening bij branden, rampen en crisisbeheersing is ondergebracht bij de Veiligheidsregio Groningen.

Taakvelden	Portefeuillehouder
1.1 Brandweer	- Ard van der Tuuk
1.2 Openbare orde en veiligheid	- Harry Stomphorst

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027
- ◆ Uitvoerings- en handhavingsstrategie Fysieke Leefomgeving 2023 –2026
- ◆ Regionaal beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2024-2027
- ◆ Veiligheidsplan 2020 – 2024 Veiligheidsregio Groningen

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hierna volgen de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Veiligheid en preventie op niveau houden

We willen in de komende periode nadrukkelijk inzetten op veiligheid en preventie. We werken hiervoor intensief samen met onze partners in de driehoek. Extra inzet van boa's als verlengstuk van het blauw op straat zien we als een mogelijke maatregel om veiligheid en preventie op niveau te houden.

Dit willen we realiseren	Dit gaan we ervoor doen
Een veilig Westerkwartier	- We geven uitvoering aan de doelstellingen en ambities uit het door de raad vastgestelde veiligheidsbeleid 2024-2025. Hiervoor stelt het college een uitvoeringsplan 2024-2025 vast, waarin gerichte activiteiten en projecten staan. - We bestrijden ondermijnende criminaliteit, onder andere door het: - o (Door)ontwikkelen van de lokale casustafel ondermijning. - o (Door)ontwikkelen van het Westerkwartier Interventie Team, van waaruit integrale controles georganiseerd worden. - o Inzetten langs de vier sporen van de Groningse samenwerking: vergroten bewustwording en weerbaarheid, ontwikkeling van regionaal interventieteam, intensivering toepassing wet Bibob en het vastleggen van basisafspraken in de zgn. 'Groningse norm'. - Cybercrime neemt toe, zowel in omvang als in verschijningsvormen. We vergroten de bewustwording van én weerbaarheid tegen cybercriminaliteit bij onze inwoners, ondernemers en instellingen: - o We zetten in op een project zoals Hackshield, waarbij jeugd -en via hen de ouders- spelenderwijs (meer) bewust van en weerbaar worden gemaakt tegen de gevaren van de digitale wereld.

Een weerbare en veilige gemeentelijke organisatie

- Met onze (publiek-private) partners zetten we actief in op andere vormen van doelgroepgerichte preventie en voorlichting rondom cybercriminaliteit.
- We bestendigen en versterken de samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid o.a. rond het Toekomstscenario Jeugd- en gezinsbescherming. We hanteren de methode Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) voor duidelijkheid over regie en verantwoordelijkheden bij inwoners met complexe en meervoudige problematiek. Met deze aanpak willen we problemen voorkomen of zo snel mogelijk beheersbaar maken.
- We intensiveren de inzet op informatie- en systeemveiligheid:
 - We zetten in 2024 extra in op bewustwording van medewerkers op de onderdelen fysieke toegang tot gebouwen en toegang tot digitale systemen van de gemeente.
 - We zetten in op het door ontwikkelen van de netwerkmonitoring die in 2023 is aangeschaft.
 - We geven prioriteit aan bedrijfscontinuïteitsprocessen en het testen c.q. oefenen van deze processen.
- We blijven inzetten op interne bewustwording, alertheid en weerbaarheid t.a.v. ondermijning door middel van gerichte communicatieactiviteiten. Hiermee trainen we gemeentelijk personeel – met in het bijzonder ambtenaren met een signaalfunctie, zoals toezichthouders, boa's en KCC-medewerkers, in het herkennen van signalen.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ Wij geven uitvoering aan het Programma Uitvoering- en Handhaving Fysieke Leefomgeving 2023-2024. Wij zetten ons hierbij in voor een veilige leefomgeving voor inwoners en bedrijven. Boa's richten zich hierbij op de aanpak van ergernissen en kleine overtredingen, zoals foutparkeren, jeugdoverlast en zwerfaval. Door gerichte controles gaan wij na of het verbod op alcoholverstrekking aan en gebruik door minderjarigen correct wordt nageleefd.
- ◆ We werken nauw samen met de Veiligheidsregio Groningen (VRG). De VRG levert op zowel repressief als preventief gebied brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en (regionale) bevolkingszorg zoals crisiscommunicatie. We leveren een financiële, bestuurlijke en operationele (personele) bijdrage aan de veiligheidsregio. We besteden hierbij ook nadrukkelijk en structureel onze aandacht aan de paraatheid van onze lokale crisisorganisatie op het gebied van bevolkingszorg.
- ◆ We zetten in op het borgen van de openbare orde en veiligheid bij de tal van grotere en kleinere evenementen die de gemeente rijk is. Het zorgvuldig doorlopen van het evenementenproces, waarin een adviserende rol voor de hulpverleningsdiensten is weggelegd, is hierbij cruciaal. We zetten in 2024 specifiek in op het organiseren van bijeenkomsten voor organisatoren en het vroegtijdig kenbaar (laten) maken van evenementen.
- ◆ We blijven onze inzet op het belangrijke veiligheidsthema van verkeersveiligheid continueren. We zetten in 2024 in op het borgen van het project Klacht en Knel, waarbij een

integrale inzet op verkeersknelpunten wordt nagestreefd, als structurele werkwijze van de gemeente en betrokken partners.

Dit gaat het kosten

Programma 1 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	56	48	38	38	38	38
Lasten	5.743	6.429	6.601	6.362	6.362	6.312
Totaal saldo van baten en lasten	5.687	6.381	6.563	6.324	6.324	6.274
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve	263	238	238			
Geraamd resultaat	5.424	6.143	6.325	6.324	6.324	6.274

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt toe met € 0,2 miljoen door een stijging van de bijdrage aan de Veiligheidsregio (€ 165.000) als gevolg van nieuw beleid en indexering.

Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit programma omvat het onderhoud en verbetering van de openbare ruimte. Het gaat verder over het uitvoeren van maatregelen voor een betere bereikbaarheid en verkeersmobiliteit, parkeren en de realisatie van nieuwe fysieke infrastructuur. De belangrijkste taken die vallen onder dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het veiligheidsonderhoud, het dagelijks en regulier onderhoud, het groot onderhoud en de (her-) inrichtingen in de openbare ruimte. De gladheidsbestrijding in de wintermaanden hoort hier ook bij.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
2.1 Onderhoud wegen, Gladheidsbestrijding, Openbare verlichting	- Harry Stomphorst
2.2 Parkeren	
2.3 Havens	
2.4 Waterwegen	
2.5 Openbaar vervoer	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025
- ◆ Parkeernormen gemeente Westerkwartier (2023)
- ◆ Verkeersvisie Westerkwartier (2021)
- ◆ Paraplu bestemmingsplan parkeren (2023)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Verbeteren infrastructuur

Goede bereikbaarheid is van belang om de leefbaarheid in onze gemeente te behouden. Het prioriteren van de opgaven zoals geformuleerd in de verkeersvisie is noodzakelijk. Onze infrastructuur moet passend zijn bij onze woonvisie, onze visie op duurzaamheid en klimaatadaptatie. Daarnaast is het goed om aan te sluiting te zoeken bij de provinciale visie.

Dit willen we bereiken	Dit gaan we ervoor doen
Goede bereikbaarheid en een infrastructuur passend bij onze visies op het gebied van wonen, werken en duurzaamheid	- We prioriteren de opgaven uit de verkeersvisie in aansluiting op het programma 'Versnellen woningbouwopgave' en op landelijke en provinciale ontwikkelingen - Daarnaast gaan we in 2024 aan de slag met: - o Het verbeteren van het fietsnetwerk, verdere uitrol van fietspad Leek – Groningen en de afronding van de verkenning fietsverbinding Leek-Zuidhorn. - o De uitvoering van het maatregelenpakket inrichting veilige schoolomgevingen. - o Het verder uitwerken van de aanpak risicolocaties verkeersveiligheid afhankelijk van ontvangen subsidies. - o Het opstellen van het uitvoeringsprogramma fiets. - o Uitwerking planvorming aansluiting N372-A7 op basis van bestuurlijke afspraken met de provincie.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ Het onderhouden van wegen, fietspaden, straatmeubilair en civieltechnische kunstwerken op het niveau zoals vastgelegd is in de kwaliteitsvisie openbare ruimte.
- ◆ Het uitvoeren van de technische wegininspectie (tweejaarlijks).
- ◆ Het opstellen van een kwaliteitsrapportage van de wegen.
- ◆ Het inspecteren van kunstwerken en bijwerken onderhoudsplanning.
- ◆ Straatvegen en bestrijding van onkruid op verhardingen. In 2024 wordt dit weer opnieuw (Europees) aanbesteed voor een periode van 4 jaar.
- ◆ In 2024 wordt de laatste fase van het vervangingsplan openbare verlichting uitgevoerd welke eind 2023 is aanbesteed.
- ◆ Afwaarderen van het snelheidsregime in Ezinge, afhankelijk van binnengehaalde subsidies.
- ◆ Aanleggen van een parkeerplaats bij de begraafplaats te Niehove, afhankelijk van binnengehaalde subsidies.

Dit gaat het kosten

Programma 2 (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	534	401	106	106	106	106
Lasten	10.995	10.887	11.368	11.421	12.351	12.187
Totaal saldo van baten en lasten	10.461	10.486	11.262	11.315	12.245	12.081
Toevoeging reserve	70					
Onttrekking reserve	349	51	51	51	51	51
Geraamd resultaat	10.183	10.435	11.211	11.264	12.194	12.030

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt toe met € 0,8 miljoen. Bij de lasten is een stijging van € 0,5 miljoen zichtbaar, dit betreft hogere salarislasten als gevolg van cao-stijging (€ 0,3 miljoen).

Daarnaast is sprake van een verhoging (€ 0,1 miljoen) en verschuiving (€ 0,1 miljoen vanuit programma 7) van het budget voor groenverwerking uit de openbare ruimte. De baten zijn lager door het wegvallen van een in 2023 eenmalige ontvangen bijdrage (€ 0,3 miljoen) van de provincie voor toekomstig onderhoud van het fietspad Leek-Groningen.

Programma 3 – Economie

Wij zetten ons binnen het programma Economie samen met bedrijfsleven, (beroeps-)onderwijs en andere partners in voor een economisch vitale samenleving. De focus is erop gericht om het economisch klimaat in brede zin te versterken. Recreatie en toerisme, cultuur en evenementen zijn nauw verbonden met dit programma. Deze onderwerpen komen in programma 5 aan de orde.

Taakvelden	Portefeuillehouder
3.1 Economische ontwikkeling	- Marjan Sijperda
3.2 Fysieke structuur	
3.3 Bedrijvenloket Markten	
3.4 Promotie	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Detailhandelsvisie gemeente Westerkwartier (2020)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Ondernemers-vriendelijk klimaat in onze gemeente

We streven ernaar om een goed ondernemers-vriendelijk klimaat te creëren in onze gemeente.

Dit willen we bereiken	Dit gaan we ervoor doen
Voldoende vestigingsmogelijkheden voor bedrijven	- Opstellen van een bedrijventerreinvisie. Hierbij stemmen we af met het Masterplan Leek-Tolbert voor wat betreft mogelijke transformatieplannen van bedrijventerreinen. - Vervolg geven aan het onderzoek naar de mogelijkheden van een circulair bedrijventerrein. - Ontwikkelen van Leeksterveld fase 2: Bouwrijp maken en op de markt brengen van fase 2a en 2b. - Uitbreiden van De Poort Marum: De werkzaamheden lopen door in 2024. Eind 2023/begin 2024 wordt er een verkeersonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek maakt deel uit van een op te stellen omgevingsplan waarvoor de procedure wordt opgestart zodra het verkeersonderzoek is afgerond.
Ondernemersvriendelijke gemeente	- We versterken de dienstverlening aan en communicatie met ondernemers, onder meer door het verbeteren van het accountmanagement en het uitgeven van digitale ondernemersnieuwsbrieven. Het verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers zal zich moeten vertalen in een hogere score in het onderzoek MKB vriendelijkste gemeente. - We stellen een visie economie Westerkwartier en een daarbij behorend ontwikkelplan op.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ Samenwerking met ondernemers en vastgoedeigenaren, gericht op behoud van aantrekkelijke winkelcentra.
- ◆ Faciliteren van projecten die bijdragen aan een goede digitale infrastructuur voor bedrijven en inwoners, met als doel dat alle inwoners en bedrijven toegang kunnen krijgen tot snel internet per eind 2024.
- ◆ Faciliteren van ondernemersfondsen in gebieden waar daar draagvlak voor is.

Dit gaat het kosten

Programma 3 (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	172	43	43	43	43	43
Lasten	829	971	948	945	959	958
Totaal saldo van baten en lasten	657	928	905	902	916	915
Toevoeging reserve	23					
Onttrekking reserve	23					
Geraamd resultaat	657	928	905	902	916	915

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

De verschillen op dit programma zijn beperkt.

Programma 4 – Onderwijs

Dit programma omvat het beleid en de maatregelen gericht op gelijke kansen voor jeugdigen en jongeren om middels het volgen van onderwijs en voorschoolse voorzieningen een passende plek in de samenleving te krijgen. Onderdeel van dit beleid is het organiseren van voldoende openbaar primair onderwijs, adequate huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs en bekostiging van het noodzakelijke leerlingenvervoer. Vanuit dit beleid worden ook aan andere gemeentelijke doelen gewerkt, zoals duurzaamheid, meer bewegen, openbare speelplekken en een verkeersveilige schoolomgeving.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
4.1 Openbaar basisonderwijs	- Bé Schollema
4.2 Onderwijshuisvesting	
4.3 Onderwijsbeleid, leerlingzaken	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Regionaal Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 (2020)
- ◆ Programma voorzieningen huisvesting onderwijs 2024 (2023)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Goede onderwijshuisvesting

Samen met onze onderwijsinstellingen werken we aan perspectief voor onze jeugd. Hiervoor is het van belang dat onze schoolgebouwen op orde zijn.

Dit willen we bereiken	Dit gaan we ervoor doen
Gezonde en duurzame schoolgebouwen	- We stellen in 2024 een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) op. De uitkomsten van onderzoeken voor verduurzaming van de schoolgebouwen worden hierin meegenomen. - Besluitvorming over een campus met rsg de Borgen. Op basis van een masterplan Leek/Tolbert in 2023, worden in 2024 vervolgstappen gezet in nieuwbouwplannen voor rsg de Borgen.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ Nieuwbouw Lauwers College Grijpskerk: op basis van besluitvorming eind 2023 wordt in 2024 gestart met de nieuwbouw van deze school.
- ◆ Op basis van het door de raad vastgestelde Programma voorzieningen huisvesting onderwijs 2024 (eind 2023), worden in 2024 vraagstukken op het gebied van onderwijshuisvesting aangepakt. Mogelijke vraagstukken betreffen Noordster in Zuidhorn (capaciteitsprobleem), Windroos in Zuidhorn (capaciteitsprobleem) en Christal in Grootegast (renovatie/nieuwbouw), bekostiging eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair voor de achtste groep van OBS de Hasselbraam (vanwege uitbreiding schoolgebouw).

- ◆ Leerlingenvervoer: in het leerlingenvervoer draait tot en met schooljaar 2023-2024 de pilot zelfstandig leren reizen met het openbaar vervoer om leerlingen zelfstandig te laten reizen indien mogelijk en uitgaven hiervoor te beperken.
- ◆ Subsidiëring peuteropvang en voorschoolse educatie om kinderen met een ontwikkelingsachterstand een goede start op de basisschool te geven.
- ◆ Uitvoering geven aan de Ommelander Werkagenda (onderwijs en zorg) in samenwerking met diverse betrokken partijen met als speerpunten: inclusiever onderwijs, aanpak thuiszitters door overbruggingshulp, aanpak ongeoorloofd verzuim, aansluiting onderwijs arbeidsmarkt, positieve gezondheid, depressie en suïcidepreventie (VO), aanpak armoede bij leerlingen, implementatie privacy convenant, proces en resultaatafspraken Voor en Vroegschoolse Educatie.
- ◆ Uitvoering taken in het kader van leerplicht en Regionale Meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC), gericht op het voorkomen van schooluitval en het behalen van een startkwalificatie en een goede startpositie op de arbeidsmarkt.

Dit gaat het kosten

Programma 4 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Baten	1.620	1.142	866	866	866	866
Lasten	8.440	7.621	7.411	7.237	9.408	9.306
Totaal saldo van baten en lasten	6.820	6.479	6.545	6.371	8.542	8.440
Toevoeging reserve	168	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	32	69	69	69	69	32
Geraamd resultaat	6.956	6.410	6.476	6.302	8.473	8.408

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt toe met € 0,1 miljoen. Bij de lasten is sprake van hogere salarislasten als gevolg van cao-stijging (€ 0,1 miljoen) en toevoeging formatie voor RMC (Regionale Meld- en Coördinatiepunt) en leerplicht (€ 0,1 miljoen). Daar tegenover staan lagere lasten in verband met aflopende huur van de tijdelijke huisvesting voor het Lauwerscollege (€ 0,2 miljoen). Op dit programma werden ook de middelen verantwoord die we hebben ontvangen vanuit het NPO (Nationaal Programma Onderwijs). Deze regeling eindigt in 2023, waardoor de baten en lasten uit de begroting vervallen (€ 0,3 miljoen baten en lasten, saldo € 0).

Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie

Dit programma omvat beleid en maatregelen gericht op de leefgebieden/thema's Gezond en Meedoen in het sociaal domein: sport, cultuur, recreatie en bibliotheekwerk. Onder het programma vallen ook het eigendom, exploitatie en beheer van sportaccommodaties en het openbaar groen. Tot slot vallen ook beleid en maatregelen ten aanzien van monumenten, musea en cultureel erfgoed onder dit programma.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
5.1 Sportbeleid	- Harry Stomphorst
5.2 Sportaccommodaties	- Bé Schollemma
5.3 Cultuur	- Marjan Sijperda
5.4 Musea	- Bert Nederveen
5.5 Cultureel erfgoed	- Hans Haze
5.6 Bibliotheken en omroep	
5.7 Openbaar groen en recreatie	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Lokaal Sportakkoord II (2023)
- ◆ Cultuurvisie 2021-2028 'Investeren in ien geluk' (2021)
- ◆ Visie recreatie en toerisme (2021)
- ◆ Kwaliteitsvisie openbare ruimte (2021)
- ◆ Nota dierenwelzijn (2023)
- ◆ Duisternis beschermen, lichthinder aanpakken (2023)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Sportdeelname toegankelijk en beschikbaar

Met onze huidige programma's en projecten gezondheid en sport blijven we inzetten op meer bewegen en sportdeelname. We zorgen daarbij voor kwalitatief goede en betaalbare sportvoorzieningen voor iedereen.

Dit willen we bereiken

Meer sportdeelname

Dit gaan we ervoor doen

- De inzet op bestaande projecten en programma's wordt gecontinueerd. Hierbij gaat het over de projecten en programma's De School in Beweging, Lokaal Sportakkoord, Provinciaal Beweegakkoord, JOGG (Gezonde Jeugd en Gezonde Toekomst) en de inzet van Buurtsportcoaches (BCR-regeling).
- We verduurzamen 8 sportaccommodaties.

Doel: Toegankelijke kunst- en cultuursector

Kunst en cultuur kan verbindend werken en moet voor al onze inwoners toegankelijk zijn. We gaan dan ook aan de slag met de reeds vastgestelde cultuurvisie.

Dit willen we bereiken

Kunst en cultuur is toegankelijk

Dit gaan we ervoor doen

- Uitvoering van het uitvoeringsplan 2023-2024.
- Met de in 2023 vastgestelde regeling subsidiëren we incidentele grote producties die hiervoor in aanmerking komen.

- In gesprek met het dorp komen we tot een pilotplan voor de bibliotheek in Oldehove. In 2024 gaan we, naar verwachting, nog geen wijzigingen doorvoeren in de bibliotheek in Oldehove. Dit heeft te maken met andere ontwikkelingen in het dorp, waaronder de plannen rondom het MFC. Het heeft meer tijd nodig om tot een gezamenlijke pilot te komen.

Doel: Vergroten van de toeristische aantrekkingskracht van het Westerkwartier

We gaan aan de slag met een integrale aanpak om recreatie en toerisme te stimuleren.

Dit willen we bereiken

Een Westerkwartier waarin het goed recreëren is voor zowel inwoners als toeristen

Dit gaan we ervoor doen

- In 2024 wordt verder uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan Recreatie en Toerisme.
- We geven uitvoering aan de opgave Versterken gebruik en beleving van water zoals is aangegeven in het uitvoeringsplan Recreatie en Toerisme.

Doel: Transitie landelijk gebied en verduurzamen en verkorten van de voedselketen

We willen een leefomgeving creëren waarin de diversiteit van ons landschap optimaal tot haar recht komt, maar waarin ook onze boeren perspectief krijgen en houden. Samen met onze agrariërs, ondernemers en andere ketenpartners gaan we op zoek naar een duurzame verdien capaciteit en onderzoeken we hoe we de schakels tussen boeren en afzetmarkt kunnen verkorten.

Dit willen we bereiken

De transitie van het landelijk gebied

Dit gaan we ervoor doen

- We stellen samen met behulp van een extern bureau een landschapsbibliografie op. In die landschapsbiografie vormt het landschap en haar biodiversiteit het uitgangspunt. Het wordt de plek waarin alle bestaande onderzoeken, beleidsstukken, visies, inventarisaties, biografieën etc. worden gebundeld en waarin de ontstaansgeschiedenis van de landschapstypen en de toekomstmogelijkheden worden beschreven.
- We geven een impuls aan de transitie landelijk gebied door deelname aan projecten hieromtrent. In 2024 gaan we onder andere aan de slag met het Herstel van De Lindt, en het gebiedsplan Aduarderdiep, gezamenlijk met het waterschap en in regioverband werken we samen aan de ontwikkeling van Groeningen. We werken met de Provincie Groningen en partners in het gebied aan gebiedsplannen vanuit de Rijksopgaven (natuur, stikstof, water en klimaat) van het NPLG.

Een groen en vitaal Westerkwartier

- We planten deze bestuursperiode gezamenlijk met onze inwoners een boom voor iedere inwoner van Westerkwartier. In 2024 stellen we daartoe een concreet plan van aanpak vast en zetten we de eerste stappen in een haalbare uitvoering.
- Het licht en donkerte beleid bestaat uit twee delen. Het beleidsstuk genaamd 'Duisternis beschermen, lichthinder aanpakken' is op 19 april 2023 vastgesteld door de raad. Nu zijn we samen met adviesbureau Licht en donkeradvies en de provincie Groningen bezig met het ontwikkelen van een donkertezoneringsskaart met beleidsnotitie. Deze wordt in 2024 ter vaststelling aan de Raad aangeboden.
- We geven uitvoering aan het roekenbeheerplan en evalueren dit.

Meer perspectief voor de
agrarische sector

- We stellen de Voedselvisie Westerkwartier vast en voeren deze uit.
- Vanuit de Rijksopgaven NPLG en de Erfgoeddeal werken we aan de transitie naar multifunctionele Landbouw als nieuw agrarisch perspectief.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ We voeren de Brede Regeling Combinatiefuncties uit. Hiermee worden Buurtsportcoaches ingezet om inwoners te stimuleren in het sporten en bewegen en zijn zij ondersteunend aan sport- en beweegaanbieders. Daarnaast wordt de cultuurcoach ingezet voor het verbinden van culturele partijen en het ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe culturele initiatieven.
- ◆ We voeren subsidieregelingen uit, onder andere op gebied van sport en cultuur. Hiermee ondersteunen we partijen bij het organiseren van activiteiten en evenementen.
- ◆ We onderzoeken de mogelijkheid om vanaf 2024 in samenwerking met het Volwassenenfonds Sport en Cultuur de deelname aan sport en cultuur door volwassenen met een minimuminkomen te bevorderen. Ouders met een minimuminkomen worden zo in staat gesteld een voorbeeld te zijn voor hun kinderen, waarvoor via St. Leergeld al wel een beroep kan worden gedaan op ondersteuning door het Jeugdfonds Sport en Cultuur.
- ◆ Sportaccommodaties: Aan de hand van een opgesteld plan van aanpak en een verrichte voorverkenning worden in 2024 de eerste stappen gezet in harmonisatie van het beleid en de tarieven van alle binnen- en buitensportaccommodaties.
- ◆ Ook in 2024 doen we het beheer van specifiek gebruiksgroen zoals parken, dorpsbossen, landgoederen, sportvelden, begraafplaatsen en speelplaatsen.
- ◆ We zetten ons ervoor in dat de bescherming van het slotencasco Middag Humsterland wordt geborgd in verschillende regelingen.
- ◆ We werken mee aan diverse landschaps(herstel)projecten.
- ◆ We borgen de uitkomsten van het programma Westerkwartier Natuurinclusief in ons beleid en in de gebiedsprocessen van de Transitie Landelijk Gebied (NPLG).

Dit gaat het kosten

Programma 5 (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	2.584	2.161	2.196	2.196	2.175	1.845
Lasten	15.472	18.626	18.505	19.078	18.227	17.766
Totaal saldo van baten en lasten	12.888	16.465	16.309	16.882	16.052	15.921
Toevoeging reserve	528	313				
Onttrekking reserve	450	79	115	97	97	97
Geraamd resultaat	12.966	16.699	16.194	16.785	15.955	15.824

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt af met € 0,5 miljoen. Bij de lasten is een daling van € 0,1 miljoen zichtbaar. Dit is de optelsom van verschillende effecten, zoals hogere salarislasten als

gevolg van cao-stijging (€ 0,8 miljoen), het toevoegen van de volgende tranche/ stap voor de kwaliteitsvisie openbare ruimte (€ 0,4 miljoen), verhoging van het budget voor verwerking van groenafval openbare ruimte (€ 0,2 miljoen), incidenteel budget in 2024 voor het planten van een boom voor iedere inwoner (€ 0,2 miljoen) en budget voor uitvoering van roekenbeheer (€ 50.000). Daar tegenover staan dalingen van kapitaallasten (€ 0,3 miljoen) en het wegvallen van diverse incidentele budgetten uit 2023 (in totaal € 1,3 miljoen) voor onder meer onderhoud van molens en borg Nienoord, erfgoeddeal, zonnedak topsporthal Leek en verduurzaming vastgoed.

Bij de mutaties reserves vervalt de toevoeging aan de reserve Wierdenland (€ 0,3 miljoen).

Programma 6 – Sociaal domein

Dit programma omvat het beleid en de maatregelen gericht op versterking van de samenlevingskracht, zodat inwoners zoveel mogelijk op eigen kracht, en met ondersteuning van het sociaal netwerk kunnen participeren. Onder dit programma valt ook preventief beleid en de maatregelen die gericht zijn op het versterken van de brede welvaart van inwoners en een gezonde, kansrijke ontwikkeling van jeugdigen. Onder dit programma vallen ook beleid en maatregelen die bijdragen aan die nodig zijn om inwoners ondersteuning en zorg te bieden als het niet op eigen kracht lukt.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
6.1 Samenkracht (maatschappelijk werk, jeugd- en jongerenwerk, kinderopvang, ouderenwerk, leefbaarheid)	- Bert Nederveen
6.2 Wijkteams	- Bé Schollemma
6.3 Inkomensregelingen	- Marjan Sijperda
6.4 Begeleide participatie	- Harry Stomphorst
6.5 Arbeidsparticipatie	
6.6 Maatwerk (Wmo)	
6.7 Maatwerk	
6.8 Geëscaleerde zorg	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Dorpshuizenbeleid (2023)
- ◆ Beleidsplan Vernieuwing Sociaal Domein Westerkwartier 2015-2018 (2014)
- ◆ Verdeelsleutel Beschermd Wonen en Opvang (2020)
- ◆ Armoedeonderzoek, evaluatie minimaregelingen (2020)
- ◆ Integrale schuldhulpverlening 2022-2025 (2021)
- ◆ Herijking minimabeleid, kindregelingen (2022)
- ◆ Visie armoedebeleid (vastgesteld in 2023)
- ◆ Beleidskader nieuwe wet inburgering 2022-2025 (2021)
- ◆ Sociale Ombudsfunctionaris (2020) en evaluatie (2022)
- ◆ Nieuwe opzet anti-discriminatievoorziening (2021)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Versterken van de leefbaarheid in de dorpen

De leefbaarheid in onze dorpen is van het grootste belang. We willen een gemeente zijn waar het goed toeven is doordat het voorzieningenpeil op niveau is en blijft.

Dit willen we realiseren

Uitvoering van het dorpshuizenbeleid

Dit gaan we ervoor doen

- In 2024 geven we uitvoering aan het in 2023 vastgestelde dorpshuizenbeleid. We zetten we in op deelname aan de nieuwe subsidieregelingen en ondersteuning van dorpshuizen die dat het meeste nodig hebben.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor implementatie van de brede welvaartsmonitor.

- We gaan in gesprek met inwoners die zich melden met initiatieven en waar mogelijk en passend ondersteunen we de initiatieven.

Doel: Verbeterde sturingsmogelijkheden in het sociaal domein

We kijken kritisch naar kosten en inkoop in het sociaal domein zonder concessies te doen aan de kwaliteit. Ons beleid vullen we in met maatwerk vanuit de leefwereld van onze inwoners. Dat betekent generiek waar mogelijk, toegesneden waar nodig.

Dit willen we realiseren	Dit gaan we ervoor doen
Verbeterde sturing in het sociaal domein	- In 2024 stellen we het nieuwe beleidsplan sociaal domein vast. We bepalen daarmee de koers voor de komende jaren en brengen samenhang aan in wat we doen in het sociaal domein. Het beleidsplan is zodanig geformuleerd dat we kunnen sturen op resultaten.
Implementering effecten Hervormingsagenda Jeugdhulp	- Vertaling landelijke Hervormingsagenda en Toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming naar passende werkwijze in onze gemeente. Regionaal en lokaal verkennen we wat we moeten doen en hoe dit goed inpasbaar is in onze gemeente. Mede vanuit landelijk implementatieplan dat in oktober 2023 verschijnt.

Doel: Meer gezonde jaren voor onze inwoners

Gezondere gemeente betekent gezonde inwoners. Door middel van een gezonde leefomgeving wordt de gezondheid en een gezonde leefstijl van alle inwoners bevorderd.

Dit willen we realiseren	Dit gaan we ervoor doen
Een gezonde toekomst voor kinderen en volwassenen	- We voeren het Programma Kickstart uit om de kansengelijkheid van kinderen en jeugd (0-23 jaar) in het Westerkwartier te vergroten. Dit doen we via 3 themalijnen: - o Themalijn Kickstart in jouw buurt (JOGG, 0-23 jaar): we zetten in op normaliseren van een gezonde leefstijl bij jongeren, door activiteiten in te zetten met name via scholen (primair en voortgezet onderwijs) en sportverenigingen. - o Themalijn Kickstart op School (Tijd voor Toekomst 4-12 jaar): op 16 scholen zetten we in op het verrijken van de schooldag, in nauwe samenwerking met de scholen zelf. Scholen hebben een eigen programma verrijkte schooldag op hun school ontwikkeld en voeren dit uit. - o Themalijn Kickstart voor de Kleintjes (-10 maanden tot 4 jaar). In nauwe samenwerking met onze lokale coalitie Kansrijke Start zetten we in op projecten/activiteiten die gezondheid van (aanstaande)ouders en kind voor, tijdens en na de zwangerschap bevorderen, en kwetsbaarheid reduceren, om zo jonge kinderen een goede, kansrijke, gezonde start te geven. - Na vaststelling van een Lokaal Plan in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) in 2023, voeren we dit vanaf 2024 uit.

Doel: Voorkomen en terugdringen van armoede en verbeteren van kansengelijkheid

We zetten in op vroegsignalering en willen werken aan het duurzaam helpen van inwoners in financiële nood.

Dit willen we realiseren	Dit gaan we ervoor doen
Integrale aanpak armoede	- In 2023 is de visie op Armoede vastgesteld en een aanpak bepaald. In 2024 gaan we hier uitvoering aan geven.

Doel: Verminderen laaggeletterdheid

We zien de aanpak van laaggeletterdheid als één van de sleutels tot het verbeteren van welzijn en het verminderen van armoede. We willen de komende collegeperiode blijven inzetten op het bereiken van deze inwoners.

Dit willen we realiseren

Verbetering van de taalvaardigheid van onze inwoners

Dit gaan we ervoor doen

- We voeren het plan van aanpak Laaggeletterdheid arbeidsmarktregio Groningen 2020-2024 uit, financieren taalcoördinatoren en Taalhuizen in onze gemeente en doen mee aan de nationale week van Lezen & Schrijven. Ook subsidiëren we Biblionet om in de gemeente Informatiepunten Digitale Overheid aan te bieden.

Doel: Voldoen aan de opgaven die door het Rijk worden gesteld op het gebied van vluchtelingenopvang

Wij nemen onze verantwoordelijkheid voor mensen die huis en haard moeten verlaten. Als er naar rato verdeeld moet worden, dan houden we ons aan die afspraken. Daarbij is draagvlak in de samenleving belangrijk.

Dit willen we realiseren

Voorzien in de opgave voor opvang van vluchtelingen

Dit gaan we ervoor doen

- We voldoen aan onze opgaven voor opvang van vluchtelingen. Dat betekent dat we ons inzetten voor het behalen van onze taakstelling van te huisvesten statushouders (zie ook programma 8) en opvang blijven bieden aan Oekraïense vluchtelingen. Op basis van een bestuursovereenkomst met het Rijk (Regiodeal Groningen) is asielopvang of crisishulpverlening niet aan de orde.
- We organiseren de tijdelijke opvang van ontheemde Oekraïners.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ We geven uitvoering aan de wettelijke taken binnen het sociaal domein, zoals de Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Wet Schuldhulpverlening, Wet inburgering en Wet kinderopvang. De uitvoering doen wij op een integrale wijze waarbij de inwoner centraal staat.
- ◆ We hebben een contract voor basisondersteuning met De Schans die daarmee een belangrijke samenwerkingspartner in het sociaal domein is. De Schans geeft op getransformeerde, eenduidige en integrale wijze uitvoering aan het welzijnswerk in de brede zin. Dit in nauwe samenwerking met inwoners, vrijwilligers(organisaties) en andere betrokken professionals. Het werk van de Schans bestaat onder meer uit buurtwerk en individuele preventieve ondersteuning. Hieronder vallen ook het maatschappelijk werk, ouderenwerk, jeugd- en jongerenwerk en mantelzorg.
- ◆ Binnen het Armoedepact werken we samen met onze partners om armoedeproblematiek te bestrijden. Partijen die betrokken zijn binnen het armoedepact weten elkaar te vinden en in te zetten.
- ◆ We voeren de Proeftuin Digitale Inclusie uit. Hierin ontwikkelen we samen met partners in de keten van digitale inclusie een integrale aanpak om mensen die niet of onvoldoende mee kunnen komen in de digitale wereld te helpen. Deze proeftuin is één van de drie landelijke proeftuinen georganiseerd door de Alliantie Digitaal Samenleven. Het project wordt mede gefinancierd door de provincie Groningen, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Alliantie Digitaal Samenleven.
- ◆ We hebben de Potjeswijzer voor financiële ondersteuning van onze inwoners. De voorzieningenscheck/wijzer wordt hierin verwerkt.

- ◆ We subsidiëren passende laagdrempelige, lichte en algemene voorzieningen op het gebied van zorg, ondersteuning en preventie. Daarbij gaan we onderzoeken of met Humanitas een lumpsum afspraak kan worden gemaakt.
- ◆ We werken in diverse Gemeenschappelijke Regelingen en andere samenwerkingsverbanden andere partijen zoals Centrumregeling beschermd wonen en opvang, Centrumregeling Veilig thuis Groningen, Publiek vervoer Groningen-Drenthe, Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten.
- ◆ Binnen de Wmo gelden een aantal ontwikkelopgaven: Domein Overstijgend Samenwerken (DOS), algemene voorzieningen en 'zorgen voor elkaar (inwoners)initiatieven'. Voor beschermd wonen geldt een ontwikkelopgave voor een transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis.
- ◆ We moeten, binnen de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe, het contract voor de uitvoering van Wmo en leerlingenvervoer opnieuw aanbesteden en kijken of jeugdwetvervoer ook hieronder kan vallen. Binnen de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe wordt ook gekeken of en hoe vervoersstromen geïntegreerd kunnen worden: openbaar vervoer, doelgroepenvervoer en voorliggend veld.
- ◆ We onderzoeken de mogelijkheden om in te zetten op preventie/ educatie rond discriminatie vanuit de middelen uit de SPUK Versterken ADV (anti-discriminatie voorzieningen) die we ontvangen vanaf 2024.
- ◆ We voeren de wet kinderopvang uit om de kwaliteit van kinderopvang te waarborgen.
- ◆ We betrekken de Adviesraad Sociaal domein Westerkwartier actief bij ons beleid.
- ◆ Voor Novatec gelden als doelen: (verdere) doorontwikkeling als integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie en het verder vormgeven van een leer-werkomgeving. Om het bedrijfsmatige karakter van Novatec en het daarbij behorende kosten- en opbrengstenpatroon te borgen is besloten om de financiën van Novatec in een aparte paragraaf op te nemen in de programmabegroting van de gemeente.

Dit gaat het kosten

Programma 6 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Baten	41.330	39.106	25.626	25.539	25.814	26.034
Lasten	101.365	104.854	92.959	93.255	92.615	92.423
Totaal saldo van baten en lasten	60.034	65.748	67.333	67.716	66.801	66.389
Toevoeging reserve	1.149	2.252				
Onttrekking reserve	512	2.632	1			
Geraamd resultaat	60.672	65.368	67.332	67.716	66.801	66.389

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt toe met € 2,0 miljoen. Bij zowel de baten als de lasten is sprake van een daling van € 13,0 miljoen als gevolg van de opvang van ontheemden. In verband met een verwachte daling van de normvergoeding voor de opvang zijn er nog geen bedragen opgenomen in de primitieve begroting 2024, dit volgt in de 1^e bestuursrapportage. Ook is sprake van

lagere specifieke uitkeringen en een administratieve correctie die op het saldo geen effect hebben, maar waarbij zowel baten als lasten dalen met € 0,4 miljoen.

Bij de lasten resteert dan een stijging van € 1,5 miljoen. Aan de ene kant is sprake van hogere lasten voor salarissen als gevolg van cao-stijging (€ 2,2 miljoen) en voor jeugdhulp als gevolg van indexatie van tarieven (€ 1,5 miljoen). Daar staat tegenover dat in 2024 geen bedrag is opgenomen voor energietoeslag (€ 1,2 miljoen). Ook is sprake van daling en van vrijval van diverse incidentele budgetten uit 2023, zoals het project Aanbesteding Sociaal Domein (€ 0,4 miljoen), de invoering Wet Inburgering (€ 0,2 miljoen), het opstellen integraal armoedebeleid (€ 0,2 miljoen) en project onafhankelijke Clientondersteuning (€ 0,1 miljoen).

Bij de mutaties reserves vervallen de toevoeging aan de reserve Vluchtelingen en de toevoeging en de onttrekking aan de reserve Niet-uitgegeven budgetten (overhevelingen) (saldo € 0,4 miljoen).

Programma 7 – Volksgezondheid en milieu

Dit programma omvat het beleid en maatregelen gericht op de gezondheid van de bevolking als geheel. Hieronder vallen onder andere jeugd- en publieke gezondheidszorg, OGGz-taken, en verslavingspreventie. Het programma omvat tevens de zorg van de gemeente voor het milieu, de afvalinzameling, rioleringszorg, de bodemdaling, schade als gevolg van aardgaswinning en duurzaamheid. Enerzijds betreft het milieugevolgen, zoals geluidhinder, slechte luchtkwaliteit, geuroverlast, schade aan de natuur en bodemverontreiniging. Anderzijds gaat het over de rol van de gemeente in de regionale en lokale klimaatproblematiek. Ook de begraafplaatsen zijn onderdeel van dit programma.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
7.1 Volksgezondheid	- Harry Stomphorst
7.2 Riolering	- Bé Schollema
7.3 Afvalinzameling	- Hans Haze
7.4 Milieu en klimaat	
7.5 Begraafplaatsen	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Lokaal Preventieakkoord (vanaf 2023 onderdeel van SPUK/GALA)
- ◆ Watertakenplan (2020)
- ◆ Duurzaamheidsbeleid 2020-2025
- ◆ Visie hernieuwbare elektriciteit (2020)
- ◆ Transitievisie Warmte (2021)
- ◆ Klimaatadaptatieplan (2021)
- ◆ Nota begraafplaatsenbeleid 2022 t/m 2026

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Meer gezonde jaren voor onze inwoners

Gezondere gemeente betekent gezonde inwoners. Door middel van een gezonde leefomgeving wordt de gezondheid en een gezonde leefstijl van alle inwoners bevorderd.

Dit willen we realiseren

Een gezonde toekomst voor kinderen en volwassenen

Dit gaan we ervoor doen

- We voeren het Lokaal Preventieakkoord uit. Doel van het Preventieakkoord is om de gezondheid van alle inwoners van het Westerkwartier te verbeteren. Met dit akkoord zetten we in op het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Daarnaast staan we ook stil bij achterliggende problematiek zoals armoede, schulden, mentale gezondheid, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, een lage opleiding of de kwaliteit en de inrichting van de leefomgeving.
- We implementeren het Lokaal Plan SPUK/GALA. In 2023 heeft het Rijk op basis van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) 15 specifieke uitkeringen op het gebied van gezondheid en welbevinden samengebracht in één brede uitkering. Onze gemeente heeft de beschikking gekregen en moet in 2024, 2025 en 2026 uitvoering geven aan de lokale en regionale aanpak van preventie, gezondheid en sociale basis. De verschillende onderdelen moeten gezamenlijk leiden tot integraal preventief beleid op het gebied van gezondheid en welbevinden.

Doel: Uitvoering geven aan de energietransitie

In de komende periode gaan we verder met het uitvoeren van het duurzaamheidsbeleid dat in de afgelopen periode is vastgesteld.

Dit willen we realiseren

Behalen doelstellingen RES

Dit gaan we ervoor doen

- In 2024 zetten we de volgende stap om van 0,12 TWh naar 0,35 TWh opgewekte hernieuwbare elektriciteit te gaan. We werken verder aan de uitvoering van projecten in Noordhorn, NiekerkOldekerkFaan, Grootegast, Lutjegastermolenpolder en Oostwold.
- We zetten expertise in voor begeleiding van RO-trajecten gericht op duurzame energieopwekking. Het gaat om bovengenoemde projecten.
- We voorzien 20-30 grote daken van zonne-energie.
- Conform de plannen in het Programma Huisvesting reduceren we onze eigen huisvesting (van 15 naar 8 gebouwen) en maken deze duurzaam en gasloos. In 2024 focussen we ons hierbij eerst op de locaties Noordhorn en Grootegast (verduurzamen en vernieuwen buitendienst-locaties, doorlopend in 2025), Leeksterveld (duurzame nieuwbouw Novatec/ Buitendienst, oplevering 2025) en op het duurzaam centraal gemeentehuis in Zuidhorn.
- De uitvoering van de 1e tranche van verduurzamen van de vastgoedportefeuille is gestart waarbij het streven is deze tranche voor het tweede kwartaal van 2024 grotendeels af te ronden.
- We bereiden nieuwe verduurzamingsplannen voor een 2e tranche eigen gebouwen voor, deze leggen we voor besluitvorming voor in 2024.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Doel: Stimuleren van het toekomstbestendig maken van bestaande woningen

We willen inwoners de ruimte geven om te investeren in energiebesparingen en duurzaam wonen door middel van een revolverend fonds. Regelingen moeten toegankelijk zijn en we willen inwoners hierbij ondersteunen.

Dit willen we realiseren

Toekomstbestendig en duurzaam wonen voor iedereen

Dit gaan we ervoor doen

- We zetten energieadviseurs in om zowel individuele bewoners als bewonersinitiatieven te ondersteunen bij het maken van verduurzamingsplannen voor specifieke gebouwen.
- We ondersteunen inwonersinitiatieven voor het opzetten van energiecoöperaties.
- We maken de koppeling tussen onze eigen Transitievisie Warmte en het verduurzamingsprogramma van de woningcorporatie. Daarin maken we de connectie met de particuliere woningvoorraad (zoals gespikkeld woningbezit en aanpak energiearmoede).

Doel: Komen tot een circulair en betaalbaar afvalbeleid

In de komende periode gaan we verder met het uitvoeren van het duurzaamheidsbeleid dat in de afgelopen periode is vastgesteld. We zetten in op duurzame innovatie en korte ketens met circulariteit als uitgangspunt.

Dit willen we realiseren

Een circulair en duurzaam afvalbeleid

Dit gaan we ervoor doen

- Voor het behalen van de landelijke VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstoffen) en om een impuls te geven aan de circulaire economie betreffende het onderdeel afval wordt een afvalbeleidsplan en een uitvoeringsprogramma vastgesteld. Met het afvalbeleidsplan 2024- 2028 dragen we bij aan een circulair Nederland.
- We implementeren het nieuwe afval uitvoeringsprogramma. In 2024 zal de blauwdruk opgesteld worden voor de toekomstige inzameling.
- In 2024 wordt vervolg gegeven aan de uitkomsten van het onderzoek nieuw grondstoffencentrum.
- Voor de oude locatie milieustraat wordt een saneringsplan opgesteld.
- We nemen stappen om de afvalinzameling accuraat te laten verlopen en de inwoners bewuster te maken. Hiertoe communiceren we actief naar onze inwoners middels onze gebruikelijke communicatiekanalen en zetten we de afvalcoaches in.

Doel: Opkomen voor belangen van inwoners rondom gaswinning en aardbevingen

We maken ons sterk voor de belangen van inwoners en een correctie afhandeling van schademeldingen.

Dit willen we realiseren

Goede afhandeling van schade en goede vertegenwoordiging van onze inwoners t.a.v. gaswinning en aardbevingen

Dit gaan we ervoor doen

- We participeren in het omgevingstraject rondom de gasopslag in Grijpskerk/ Norg en zetten in op een monitoringsnetwerk, een simpele en goed toegankelijke schadeafhandeling en een investeringsagenda.
- We dragen actief bij aan de uitwerking van de maatregelen die genoemd staan in Nij Begun, de kabinetsreactie op de parlementaire enquête.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ We voeren onze wettelijke taken ten aanzien van Volksgezondheid uit en zetten daarnaast via Preventieakkoord, Sportakkoord (zie programma 5), Voedselakkoord (zie programma 5), Kickstart Westerkwartier (zie programma 6) en Gezondheidsoverleg Groningen in op preventie en gezondheid.
- ◆ We hebben ons in de Gemeenschappelijke Regeling Publieke Gezondheid en Zorg verbonden aan samenwerking met de andere Groninger gemeenten op het vlak van publieke gezondheidszorg.
- ◆ De GGD voert de dienst uit zoals we die met hen in een DVA (dienstverleningsafspraken) hebben afgesproken. Gemeenten hebben de mogelijkheid om taken bij GGD Groningen te beleggen waar gemeenten zelf een beleidskeuze in hebben. Dit zijn facultatieve taken, waarin een opdracht verstrekt wordt. Voor gemeente Westerkwartier voert GGD Groningen de volgende facultatieve taken uit: Nu Niet Zwanger (NNZ), Logopedie Specifiek (Preventieve Logopedie), Woordschat testen, Pilot Gezonde eetomgeving, Stevig Ouderschap, Ondersteuningsroute Primair Onderwijs, Voortgezet onderwijs Verzuim, Voor- en vroegschoolse educatie (VVE), GGD-er in de buurt, Wvggz (wet verplichte geestelijke gezondheid) Verkennend onderzoek.
- ◆ Uitvoering geven aan besluitvorming die eind 2023/ begin 2024 plaatsvindt over uitbreiding van begraafplaatsen.
- ◆ Beoordeling van initiatieven voor natuurbegraafplaatsen. Indien een plan ruimtelijk en inhoudelijk positief wordt beoordeeld, wordt dit ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.
- ◆ Inzameling en verwerking van afval. Voor de verwerking werken we samen met verbonden partijen Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG) en Afvalsturing Friesland NV (Omrin).
- ◆ Voor de uitvoering van vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein (milieu) werken we samen met verbonden partij Omgevingsdienst Groningen.
- ◆ We actualiseren de Transitievisie Warmte in 2024.
- ◆ We geven uitvoering aan het watertakenplan, de klimaatadaptatiestrategie en aan diverse subsidieregelingen (groene daken subsidie, regentonsubsidie en afkoppelsubsidie).
- ◆ We geven uitvoering aan het Nationaal Isolatieprogramma en bestemmen de SPUK gelden voor energiearmoede en voeren de die op projectmatige basis uit. We hebben ons eigen beleid (watertakenplan en klimaatadaptatiestrategie), daarnaast werken we in de regio samen met waterschap Noorderzijlvest, wetterskip Fryslan en de waterketensamenwerking.

Dit gaat het kosten

Programma 7 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Baten	17.401	22.726	20.064	20.087	18.788	18.321
Lasten	20.255	26.068	23.467	23.472	22.136	21.659
Totaal saldo van baten en lasten	2.853	3.342	3.403	3.385	3.348	3.338
Toevoeging reserve	5.245	4.783				
Onttrekking reserve	5.047	4.187	7	7	7	7
Geraamd resultaat	3.052	3.938	3.396	3.378	3.341	3.331

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt met € 0,5 mln af. Zowel bij de baten als de lasten sprake van een daling van circa € 2,6 miljoen. Dit is onder meer het gevolg van incidentele en specifieke budgetten waarvan zowel de inkomsten als de uitgaven (deels) wegvallen of opgevoerd worden. Het gaat bijvoorbeeld om de budgetten voor de proeftuin Aardgasvrije wijken, de tijdelijke regeling voor klimaat- en energiebeleid decentrale overheden, aanpak energiearmoede en het Gezond en Actief Leven Akkoord (in totaal € 3,1 miljoen daling baten en € 3,1 miljoen daling lasten, saldo € 0).

Bij de lasten resteert dan een stijging van € 0,5 miljoen. Er is sprake van hogere salarislasten als gevolg van cao-stijging (€ 0,6 miljoen) en hogere bijdragen (deels door indexering) aan de Omgevingsdienst Groningen (€ 0,3 miljoen) en PG&Z (€ 0,2 miljoen). Daarnaast zijn er lagere lasten door het wegvallen van incidentele budgetten uit 2023 voor uitvoeringskosten van het klimaatakkoord (€ 0,3 miljoen) en voor het opstellen van een lokaal plan voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (€ 0,1 miljoen).

Bij de baten resteert een stijging van € 0,4 miljoen, dit is met name het gevolg van hogere doorbelasting in het tarief van afvalstoffenheffing (€ 0,3 miljoen).

Bij de mutaties reserves vervallen de toevoeging en de onttrekking aan de reserve Niet-uitgegeven budgetten (overhevelingen) (saldo € 0,6 miljoen).

Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Het programma omvat de zorg en verantwoordelijkheid voor een goede ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de gemeente, zowel van de kernen als van het platteland. We zetten in op verdere ontwikkeling van onze ontwikkellocaties in de kernen. Dit gebeurt onder andere door voorbereiding en -uitvoering. Daartoe behoren het opstellen van planologische kaders (nu nog een bestemmingsplan of een omgevingsvergunning, en onder de Omgevingswet een omgevingsplan of een omgevingsvergunning). Met een goede ruimtelijke onderbouwing voor initiatieven uit de samenleving.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
8.1 Ruimtelijke ordening	- Hans Haze
8.2 Grondexploitatie	- Bert Nederveen
8.3 Wonen en bouwen	

Dit is onze beleidscontext

Voor dit programma zijn de volgende beleidskaders van toepassing:

- ◆ Omgevingsvisie (2022)
- ◆ Omgevingsplan (tijdelijk) (2024)
- ◆ Woonvisie 2020 – 2025 (2020)
- ◆ Nota Grondbeleid 2021 – 2025 (2021)
- ◆ Woonzorgvisie 2019-2025 (2019)
- ◆ Centrumvisie Zuidhorn (naar verwachting wordt deze vastgesteld in het 4e kwartaal van 2023)
- ◆ Klimaatadaptatieplan (2021)

Dit zijn onze bestuurlijke prioriteiten in 2024

Hieronder staan de doelen die we in het kader van dit programma willen bereiken, met daarbij de resultaten die we willen realiseren en activiteiten die we daarvoor in 2024 gaan uitvoeren.

Doel: Passend woningaanbod voor iedereen: betaalbaar en duurzaam

We voelen de huidige crisis op de woningmarkt. Om deze te beslechten hebben we de ambitie om boven op het vastgestelde woonakkoord van 250 huizen per jaar, de bouw van nog eens 150 extra huizen per jaar te faciliteren. We willen daarbij inzetten op vitalisering van het platteland en verbetering van leefbaarheid en woonkwaliteit. We onderzoeken of en hoe we ruimte kunnen geven aan plattelandswoningen, met duurzaamheid, innovatie en samenwerking als sleutelwoorden.

Dit willen we realiseren	Dit gaan we ervoor doen
De realisatie van 1.600 woningen in de periode 2023-2026	- We zetten een programma 'Versnellen woningbouwopgave' op: - o We werken de diverse woonplannen uit in concrete ontwikkellocaties; - o We maken een prioritering en planning van de diverse ontwikkellocaties voor de komende jaren; - o We geven uitvoering aan het Masterplan Leek /Tolbert, waarbinnen de ontwikkeling van diverse woningbouwlocaties in samenhang met een schoolcampus wordt onderzocht- de (verdere) realisatie van woningbouwprojecten. - We stellen een herstructureringsplan voor bedrijventerreinen op en geven daar uitvoering aan.

Een passend woningaanbod voor alle doelgroepen

- We faciliteren de realisatie van woningbouwplannen in het centrum van Zuidhorn op basis van de vastgestelde Centrumvisie. Daarnaast starten we de realisatie van klimaatadaptatie zoals benoemd in de Centrumvisie Zuidhorn.
- We prioriteren de woonplannen voor alle dorpen, en leggen de focus vooral op de knelpunten per dorp. In 2024 worden woonplannen voor de dorpen Marum, Grootegast, Oldekerk/Niekerk, Ezinge, Zevenhuizen, Noordhorn, Kornhorn en Boerakker opgesteld.
- De uitvoering van het programma 'Een thuis voor iedereen' loopt gedeeltelijk via de koplopersregio Groningen. In 2024 is de regionale data-analyse van de woon-, zorg-, en ondersteuningsbehoefte van de aandachtsgroepen gereed en wordt gestart met een vertaling van de uitkomsten naar een regionaal afgestemde woonzorgvisie. In 2024 wordt ook gestart met een gemeentelijke huisvestingsverordening. Het verloop van dit proces is sterk afhankelijk van de vaststelling van het wetsvoorstel versterking regie op de volkshuisvesting.
- We voldoen aan de jaarlijkse verhoogde taakstelling t.a.v. de huisvesting van statushouders. We stellen een plan van aanpak op om de achterstand in de taakstelling zo veel mogelijk in te halen en voeren deze uit.

Dit zijn de belangrijkste overige activiteiten die we uitvoeren

In het kader van dit programma voeren we ook de volgende activiteiten uit:

- ◆ Ontwikkelingen ten behoeve van een optimaal woon-, werk- en leefklimaat worden verwerkt in ruimtelijke plannen. Deze ontwikkelingen worden op eigen initiatief of op initiatief van derden opgestart. De voorbereiding, vaststelling en uitvoering van deze plannen wordt veelal projectmatig vorm gegeven.
- ◆ We geven uitvoering aan diverse woningbouwprojecten zoals Grijskerk Groningerstraatweg en Nijmeindertsma, Marum Synwood (particuliere ontwikkeling), Marum Alberdaheerd II en Knarrenhof, Leek Van Panhuyslaan, Grootegast Roblespark fase 2 noord en Roblespark fase 2 zuid, Opende Centrumweg, en diverse kleine projecten.
- ◆ We werken aan de totstandkoming van een gebiedsdekkend Omgevingsplan als bedoeld in de Omgevingswet. We starten met de uitvoering van een pilot om uiteindelijk te komen tot een gebiedsdekkend Omgevingsplan in 2032.
- ◆ We geven uitvoering aan de prestatieafspraken 2024 met de woningcorporaties.
- ◆ We realiseren 50 flexwoningen verspreid over diverse locaties voor onder andere statushouders en andere dringend woningzoekenden.
- ◆ We nemen deel aan de diverse overleggen op het gebied van 380Kv en Lelylijn (infrastructuur). In 2024 wil het ministerie een besluit nemen aangaande het tracé van 380Kv. Vervolgens zullen we planologische medewerking moeten verlenen.
- ◆ We participeren in de regiodeal tussen Provincie en Rijk met betrekking tot regiocentra.
- ◆ Wij bieden mogelijkheden om bouwplannen te realiseren binnen de wettelijke kaders en leggen dit juridisch vast. Dit doen we door het verlenen van vergunningen op basis van de Omgevingswet.

Dit gaat het kosten

Programma 8 (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	3.486	1.484	1.485	1.483	1.481	1.479
Lasten	8.785	7.268	6.966	7.014	7.045	7.003
Totaal saldo van baten en lasten	5.299	5.784	5.481	5.531	5.564	5.524
Toevoeging reserve	1.925	79				
Onttrekking reserve	207	824	4			
Geraamd resultaat	7.017	5.039	5.477	5.531	5.564	5.524

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het resultaat van dit programma neemt toe met € 0,4 miljoen. De lasten liggen € 0,3 miljoen lager. Dit is het gevolg van afronding van het programma Implementatie Omgevingswet in 2023 (€ 0,9 miljoen) en een daling van de lasten voor de uitvoering van de Wet Kwaliteitsborging bouw (€ 0,1 miljoen). Daar tegenover staan hogere salarislasten als gevolg van cao-stijging (€ 0,8 miljoen).

Bij de mutaties reserves vervallen de toevoeging aan de reserve Grondexploitatie en de onttrekking aan de reserve Niet-uitgegeven budgetten (overhevelingen) (saldo € 0,7 miljoen).

Algemene dekkingsmiddelen en overhead

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op lasten en baten die niet rechtstreeks aan een programma zijn toe te rekenen. Dit betreft de algemene dekkingsmiddelen en de overhead.

Taakvelden	Portefeuillehouder(s)
0.3 Beheer gebouwen/ gronden	- Ard van der Tuuk
0.4 Overhead	- Bert Nederveen
0.5 Treasury	
0.6 Belastingen (OZB)	
0.7 Algemene uitkering	
0.8 Overige baten en lasten	
0.9 VPB	

Algemene dekkingsmiddelen

Onderstaande tabel toont de begrote en gerealiseerde bedragen voor de verschillende onderdelen die onder algemene dekkingsmiddelen vallen. Onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lokale heffingen (OZB)	15.076	15.612	16.096
Gemeentefonds uitkering	130.513	123.603	133.836
Dividend	236	191	191
Saldo van de financieringsfunctie	-615	253	-72
Heffing VPB	-52	-50	-50
Onvoorzien	0	-125	-125
Totaal	145.158	139.484	149.876

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Onder de lokale heffingen in het kader van de algemene dekkingsmiddelen worden alleen die heffingen verstaan waarvan de besteding niet gebonden is. Het gaat hierbij uitsluitend om de onroerendzaakbelastingen. Deze worden verwerkt op taakveld 0.6. De heffingen zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing vallen hier niet onder, deze zijn opgenomen bij programma 7.

OZB (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
OZB eigenaren woningen	9.422	9.721	10.022
OZB gebruikers niet-woningen	2.262	2.384	2.458
OZB eigenaren niet-woningen	3.392	3.507	3.616
Totaal	15.076	15.612	16.096

Gemeentefonds uitkering

De gemeente ontvangt uit het gemeentefonds een uitkering van het Rijk. Het gemeentefonds bestaat uit drie onderdelen: de algemene uitkering (het deel waar de uitkeringsfactor invloed op heeft), de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de integratie-uitkering Sociaal domein. De verdeling is niet statisch, onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein zijn overgeheveld naar de algemene uitkering. De algemene uitkeringen worden verwerkt op taakveld 0.7. Een meerjarig overzicht is opgenomen in de bijlagen.

Gemeentefonds uitkering <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Algemene uitkering	112.576	114.759	124.902
Decentralisatie uitkeringen	3.322	957	718
Uitkering sociaal domein	11.822	7.887	8.216
Subtotaal gemeentefonds uitkering	127.720	123.603	133.836
Frictieuitkering	2.793		
Totaal	130.513	123.603	133.836

Dividend

Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend uit hoofde van het bezit van aandelen. Deze bate wordt verwerkt op taakveld 0.5. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Dividend <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
BNG	125	101	101
Enexis	82	65	65
Omrin	29	25	25
Totaal	236	191	191

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie wordt als volgt berekend: Doorberekende kapitaallasten naar de producten minus de rente van de lang- en kortlopende geldleningen, minus de rente op de bouwgrondexploitatie minus de afschrijvingen op de investeringen. De rentelasten worden verwerkt op taakveld 0.5.

Heffing VPB

Jaarlijks begroten we € 50.000 voor te betalen vennootschapsbelasting (VPB).

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven hebben we structureel een bedrag van € 2 per inwoner begroot. Dat is afgerond € 125.000.

Overhead

De overhead is apart zichtbaar op taakveld 0.4. De definitie van overhead is: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De overhead is als gevolg hiervan geen onderdeel meer van de programmalasten. In een aantal gevallen

is het nodig overhead extracomptabel toe te rekenen, bijvoorbeeld bij de tarieven voor leges en heffingen.

Gemeenten zijn vrij in de toe te passen systematiek. Westerkwartier berekent de opslag overhead als het percentage (personeelslasten en inhuur overhead) gedeeld door (personeelslasten en inhuur alle taakvelden exclusief overhead). Het overheadpercentage 2024 is 32%.

Overhead (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Personele kosten	14.174	15.623	15.294
Huisvesting	1.433	2.567	2.728
ICT	1.794	1.858	2.967
Frictie	1.296	0	0
Overig	3.269	2.216	3.536
Totaal	21.966	22.264	24.525

Dit gaat het kosten

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Baten	146.892	141.667	150.584	150.584	141.116	140.399
Lasten	3.270	5.234	5.035	3.005	2.336	2.735
Totaal saldo van baten en lasten	-143.622	-136.433	-145.549	-147.579	-138.780	-137.664
Toevoeging reserve	5.338	13.188				
Onttrekking reserve	8.476	20.314	1.000	1.000	0	0
Geraamd resultaat	-146.760	-143.559	-146.549	-148.579	-138.780	-137.664

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het saldo van dit programma (na reserves) neemt af met € 3,0 miljoen.

Bij de lasten is een daling van € 0,2 miljoen zichtbaar, dit betreft lagere salarislasten als gevolg van toerekening aan andere programma's. In 2024 begroten we € 0,2 miljoen meer aan rentekosten. Daarnaast is de stelpost indexatie € 1,0 miljoen hoger en de stelpost corona-themafonds € 1,2 miljoen lager.

De baten stijgen met € 8,9 miljoen. In 2024 is de algemene uitkering € 8,7 miljoen hoger, de opbrengst OZB € 0,5 miljoen hoger door indexering en de verkoop grond € 0,2 miljoen lager. Van de hogere algemene uitkering heeft € 7,3 miljoen betrekking op middelen voor indexatie. Hier tegenover worden bij de andere programma's extra salarislasten als gevolg van cao-stijging en indexering gedekt.

Bij de reserves neemt het saldo af met € 6,1 miljoen. Deze mutatie hangt samen met de resultaatbestemming jaarrekening 2022 en de vorming van de reserve cofinanciering projecten.

Overhead (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	630	328	261	263	210	206
Lasten	22.596	24.841	24.968	24.909	24.946	26.050
Totaal saldo van baten en lasten	21.966	24.513	24.707	24.646	24.736	25.844
Toevoeging reserve	2.583	263	102	229	0	0
Onttrekking reserve	331	328	261	263	210	206
Geraamd resultaat	24.517	24.448	24.548	24.612	24.526	25.638

Toelichting op verschillen begroting 2024 en begroting 2023

Het saldo van dit programma neemt toe met € 0,1 miljoen. Er is sprake van hogere lasten voor implementatie van software (€ 0,4 miljoen, waarvan € 0,3 miljoen incidenteel) en hogere kapitaallasten (€ 0,2 miljoen). Daar staan lagere lasten tegenover door het afronden van projecten in 2023 (HRM Maatwerk € 0,2 miljoen en huisvesting € 0,1 miljoen). Ook verschuift € 0,1 miljoen aan salarissen naar andere programma's.

Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Financiële verordening Gemeente Westerkwartier geeft aan welke paragrafen ten minste moeten worden opgenomen in de programmabegroting en jaarrekening. In de paragraaf wordt u integraal over een bepaald thema dat dwars door de programmabegroting en jaarrekening loopt, geïnformeerd. In de paragrafen staat belangrijke informatie om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's.

De gemeenteraad kan ervoor kiezen extra paragrafen toe te voegen wanneer een onderwerp om extra aandacht vraagt. In deze begroting is de paragraaf Novatec toegevoegd.

In de begroting treft u de volgende paragrafen aan:

- A. Onderhoud kapitaalgoederen
- B. Financiering en uitzetting
- C. Bedrijfsvoering
- D. Verbonden partijen
- E. Grondbeleid
- F. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- G. Lokale heffingen
- H. Novatec

Paragraaf A – Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader, de financiële onderbouwing en de activiteiten 2024 voor het onderhoud van de kapitaalgoederen:

- ◆ Wegen
- ◆ Kunstwerken (bruggen en oeverconstructies)
- ◆ Riolering en water
- ◆ Groen
- ◆ Gebouwen

Kerncijfers per taakveld	Aantallen
Wegen	
Lengte wegen in km	1.614
Oppervlakte verhardingen in ha's	532
Kunstwerken	
Beweegbare bruggen	9
Vaste bruggen	121
Kleine fiets- en voetgangersbruggen	131
Specifieke objecten zoals kano- en vissteigers	82
Kademuren en sluizen	27
Tunnels	6
Walbeschoeiing	100
Riolering	
Lengte vrijverval riool in km	625
Lengte persleiding in km	336
Aantal inspectieputten	19.950
Aantal rioolgemalen	123
Aantal drukrioolgemalen	1.164
Aantal IBA's	596
Water	
Sloten in km	520
Groen	
Aantal bomen	77.871
Aantal speeltoestellen	1115
Gras in ha	861
Natuurlijke beplanting in ha	137
Cultuurlijke beplanting in ha	35
Aantal gemeentelijke begraafplaatsen	27
Aantal sportvelden in beheer	47
Aantal plantenbakken	46
Gebouwen	
Gebouwen in eigendom gemeenten	162

Wegen

Beleidskader

De wegen worden onderhouden volgens de kwaliteitsniveaus (scenario 3) uit de kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025. Begin 2022 zijn alle wegen geïnspecteerd conform de CROW-beheersystematiek. Met gebruikmaking van het beheersprogramma GBI 6 is dit de basis voor het onderhoudsprogramma 2024. In het beheersplan staat aangegeven welke investeringen in een periode van 5 jaar gedaan moeten worden om de achterstanden weg te werken naast het reguliere onderhoud.

Onderbouwing financiën

- ◆ Voor het opstellen van de begroting zijn de ramingen uit scenario 3 van de kwaliteitsvisie gebruikt.
- ◆ Jaarlijks verwerken wij de areaaluitbreidingen en indexeren wij de exploitatiebudgetten.

Activiteiten 2024

- ◆ Het technisch onderhoud van de wegen zal uitgevoerd worden volgens het meerjaren-beheersplan wegen. De verzorging (onkruidbestrijding op verharding, straatvegen, straatmeubilair) vindt plaats volgens de kwaliteitsnormen uit scenario 3 van de kwaliteitsvisie openbare ruimte.

Kunstwerken (bruggen en oeverconstructies)

Beleidskader

De kunstwerken worden onderhouden volgens het principe technisch (heel en veilig) en verzorging (schoon en netjes) zoals dit is verwoord in de kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025.

Onderbouwing financiën

- ◆ Voor het opstellen van de begroting zijn de ramingen uit scenario 3 van de kwaliteitsvisie gebruikt.
- ◆ Jaarlijks verwerken wij de areaaluitbreidingen en indexeren wij de exploitatiebudgetten.

Activiteiten 2024

- ◆ In 2024 gaan wij de kunstwerken inspecteren en wordt het meerjarenonderhoudsplan bijgewerkt. Ook gaan we verder met het preventief onderhoud zoals betonreparaties, schilderwerk en kleine reparaties.
- ◆ Diverse loop- en fietsbruggen worden in 2024 vervangen.

Riolering en water

Beleidskader

In het watertakenplan (2020) staat hoe wij invulling gaan geven aan de drie zorgplichten: hemelwater, grondwater, afvalwater. In het klimaatadaptatieplan (2021) zijn maatregelen opgenomen met als doel om onze gemeente ook in de toekomst bestand te houden tegen de te verwachten weerextremen: wateroverlast, droogte en hitte.

Onderbouwing financiën

- ♦ Via de rioolheffing brengt de gemeente kosten in rekening voor het beheer en onderhoud van het rioleringsstelsel bij diegenen die zijn aangesloten op de riolering. De kosten die in de rioolheffing zijn ondergebracht betreffen onder andere investeringskosten en exploitatiekosten. Uitgangspunt daarbij is 100% kostendekking.

Activiteiten 2024

- ♦ Er wordt uitvoering gegeven aan het maatregelplan uit het watertakenplan en de klimaatadaptatiestrategie. De rioleringszorg is nodig voor het duurzaam beschermen van volksgezondheid en milieu en het voorkomen van wateroverlast. Het algemene doel is vertaald naar het inzamelen en transporteren van afvalwater, hemelwater en grondwater. De werkzaamheden zijn gericht op het beheer en onderhoud van alle openbare rioleringen, bergbezinkbassins, putten en kolken en het bedienen en onderhouden van rioolgemaal en het drukrioolstelsel. Ook het baggeren van bij de gemeente in bezit zijnde watergangen en vijvers behoort hiertoe.

Groen

Beleidskader

In de integrale kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025 is in samenspraak met bestuur, ambtelijk apparaat en inwoners het gewenste kwaliteitsniveau bepaald. Door middel van frequent schouwen en ook dagelijks toezicht wordt gezien of wij in de pas lopen als het gaat om de verzorging en de technische staat van het groen.

Onderhoud van ons groen wordt in belangrijke mate uitgevoerd door onze eigen buitendienst. Hier wordt taakgericht gewerkt: in de toekomstvisie buitendienst en het bijbehorende uitvoeringsprogramma is dit vastgelegd. Bij het beheer en onderhoud van gemeentelijk groen houden we ons aan wettelijke kaders.

Onderbouwing financiën

- ♦ Voor het opstellen van de begroting zijn de ramingen uit scenario 3 van de kwaliteitsvisie gebruikt.

Activiteiten 2024

- ♦ Het algemene doel is vertaald naar werkzaamheden voor het in stand houden en beheren van alle openbaar groen, sportvelden en speelvoorzieningen.

Gebouwen

Beleidskader

De gemeente Westerkwartier is op dit moment eigenaar van ruim 160 vastgoedobjecten met een waarde van circa € 55 miljoen. Het gaat om een gevarieerd palet van objecten als multifunctionele accommodaties, zwembaden, sportgebouwen en -velden, ruimten voor kinderopvang, musea, cultureel erfgoed, bedrijfspanden, woningen, etc. Er is in de afgelopen jaren een slag gemaakt in het afstoten van diverse gebouwen. Ook zijn een aantal locaties naar aanleiding van nadere analyse samengevoegd of verwijderd uit onze geregistreerde vastgoedvoorraad. Daarmee is het aantal gebouwen in gemeentelijk eigendom afgenomen van circa 200 (1-1-2019) naar 162 (1-1-2023).

De financiële omvang van de vastgoedportefeuille vereist sturing en het maken van keuzes, waarbij fundamentele vragen moeten worden beantwoord zoals: waarom zijn wij eigenaar van het vastgoed, wat willen we ermee, wat is het gewenste onderhouds- en instandhoudingsniveau, op welk niveau willen en kunnen we het verduurzamen en hoe gaan we om met eventuele huur- en verhuur? Daarnaast moet er worden geanticipeerd op wettelijke vraagstukken zoals de Wet markt en overheid en regelgeving rondom verduurzaming, het laatste aangescherpt met het Klimaatakkoord.

Onderbouwing financiën

Het doel is het realiseren van een vastgoedportefeuille met een goed onderhouden en verduurzaamd slank vastgoedbestand. Om dit doel te kunnen realiseren is in de afgelopen twee jaar uitvoering gegeven aan de volgende zaken:

- ◆ Het opstellen en actualiseren van de meerjarenonderhoudsplannen;
- ◆ Het in kaart brengen en eventueel herstellen van achterstallig onderhoud;
- ◆ Het uitvoeren van een adviestraject verduurzamen vastgoed en het laten opstellen van (ontbrekende) energielabels en energiescans;
- ◆ Het opstellen van een uitvoeringsplan verduurzamen vastgoedportefeuille in twee tranches;
- ◆ Opstarten en in opdracht geven verduurzamingsmaatregelen eerste tranche;
- ◆ Opstarten en in opdracht geven vervolgonderzoeken ten behoeve van het verduurzamen tranche 2.

Overeenkomstig de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP) worden jaarlijks diverse onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd om het onderhoudsniveau van de gebouwen op een gewenst niveau te krijgen en te houden. Het gemeentelijk vastgoed is ingedeeld in drie portefeuilles: de strategische portefeuille, de beleidspportefeuille en de verkoopportefeuille. De noemer is bepalend voor het onderhoudsniveau. Voor uitvoering van de geplande onderhoudswerkzaamheden wordt altijd gekeken naar de noodzaak van deze werkzaamheden. Ook voor het verduurzamen van het vastgoed worden, in overleg met Team Duurzaamheid, uitvoeringsplannen opgesteld. De verduurzamingsmaatregelen met een hoge investering en lange terugverdientijd die in 2024 nog niet in opdracht zijn gegeven worden bij de volgende actualisatie (in 2024) opgenomen in de nieuwe meerjarenonderhoudsplannen. Hierdoor ontstaat een duurzaam meerjarenonderhoudsplan oftewel een DMJOP. De wettelijk vastgestelde en dus verplichte verduurzamingsmaatregelen zijn reeds in 2020 en 2021 (financieel) inzichtelijk gemaakt. De uitvoering hiervan is ingepland en reeds uitgevoerd, in uitvoering of worden op korte termijn in opdracht gegeven (afhankelijk van de uitkomsten diverse vervolgonderzoeken).

Vanaf de herindeling maakt de gemeente voor eigen huisvesting gebruik van vier gemeentehuizen, acht buitendienstlocaties en drie locaties voor Novatec. Een aantal van deze gebouwen is oud en in slechte staat en de gemeente is verplicht de gebouwen te verduurzamen. Doorgaan in deze huidige vijftien gebouwen leidt tot een forse uitzetting van de begroting en een blijvend hoge CO₂ uitstoot. In september 2021 en juli 2022 zijn daarom besluiten genomen om te komen tot toekomstbestendige duurzame huisvesting. Vanaf 2023 wordt gewerkt aan de voorbereiding, het ontwerp en vervolgens de realisatie van deze plannen.

Paragraaf B – Financiering

In de financieringsparagraaf wordt aangegeven op welke wijze uitvoering wordt gegeven aan de treasuryfunctie en beheersing van de financiële risico's. De Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en de verordening artikel 212 geven kaders voor de uitoefening van de treasuryfunctie. In het treasurystatuut van de gemeente Westerkwartier wordt de landelijke regelgeving nader uitgewerkt. De inhoudelijke mandatering wordt nader geregeld in het zogenaamde mandaatbesluit.

In deze paragraaf gaan we in op de onderdelen:

- ◆ Gemeentefinanciering
- ◆ Risicobeheer
- ◆ EMU-saldo

Gemeentefinanciering

Het onderdeel gemeentefinanciering geeft ons inzicht in de gemeentelijke financieringspositie en de daarbij horende financieringsbehoefte. Om de treasuryfunctie naar behoren uit te kunnen voeren, is het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van financiële informatie van wezenlijk belang.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft in 2023 meerdere keren de rente verhoogd, met stappen van 0,25% en 0,50%. De reden voor de verhogingen was de hoge inflatie, die de ECB op deze wijze probeert te beteugelen. Andere centrale banken hebben ook renteverhogingen doorgevoerd. De verwachting is dat de rente hoog blijft of hoger wordt.

Rentetoerekening

Hieronder staat het schema rentetoerekening voor de begroting 2024 om inzicht te geven in het renteresultaat en de toerekening aan de taakvelden.

Rentetoerekening	(bedragen x € 1.000)	Bedrag
a Externe rentelasten		4.555
b Externe rentebaten		55
Saldo rentelasten en rentebaten		4.500
c Rente over eigen vermogen en voorzieningen		0
d Totaal werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente (a+b+c)		4.500
e Aan taakvelden toe te rekenen rente exclusief GREX		3.994
f Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury (d-e)		506

Het renteomslagpercentage wordt gebruikt om de externe rentekosten evenwichtig over de diverse taakvelden te verdelen. Het renteomslagpercentage voor 2024 is 1,7%. De gemeente rondt dit - binnen een marge van 0,5% - af naar 1,5% en hanteert dit percentage ten behoeve van de renteomslag. Voor de grondexploitaties wordt een gewogen gemiddelde rentepercentages bepaald. Dit komt voor 2024 uit op 2,53%.

Kredietbehoefte en leningenportefeuille

Hieronder volgt de begrote stand van de leningenportefeuille per 1 januari 2024 en de verwachte mutaties 2024.

Stand leningenportefeuille	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Bedrag
Stand 1 januari 2024		138.839
Nieuwe leningen		20.000
Reguliere aflossingen 2024		13.605
Vervroegde aflossingen		0
Stand per ultimo 2024 op basis van afgesloten overeenkomsten		145.234

Kasbeheer

De liquiditeitspositie moet zodanig zijn dat verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen. Het betalingsverkeer wordt uitgevoerd door de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen (welke nader is uitgewerkt in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden). De kasgeldlimiet wordt bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het dienstjaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van 8,5%. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet moet een vaste geldlening worden aangetrokken. Bij de uitvoering van de treasuryfunctie in de gemeente Westerkwartier wordt rekening gehouden met de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: 'de mate waarin het saldo van de rentelasten en de rentebaten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van een jaar of langer'.

Het renterisico op de vaste schuld moet voldoen aan de renterisiconorm. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de hoofdsom van de leningen waarvan de rente wordt herzien niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (€ 207 miljoen). Het renterisico op de vaste schuld bestaat uit twee componenten: renteherziening en herfinanciering. Bij de herfinanciering moet worden gedacht aan aantrekken van een lening die tracht een eindaflossing van een andere lening op te vullen. Het doel is spreiding aan te brengen in de momenten waarop een deel van de leningenportefeuille risico loopt op hogere rentelasten.

Uit onderstaand meerjarenoverzicht, gebaseerd op de bestaande leningenportefeuille, blijkt dat aan de renterisiconorm wordt voldaan.

Renterisiconorm	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026
1. Renteherziening vaste schuld		0	0	0	0
2. Aflossingen (verplicht)		14.081	13.605	13.605	13.605
3. Renterisico (1+2)		14.081	13.605	13.605	13.605
4. Renterisiconorm		49.784	41.345	41.066	41.437
5. Ruimte (+) (4-3)		35.703	27.740	27.461	27.832
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal		248.921	206.725	205.330	207.184

Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	49.784	41.345	41.066	41.437

EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie)

Op basis van Europese regelgeving mogen de EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Voor het jaar 2020 is afgesproken dat van dit maximale tekort 0,4% voor de decentrale overheid is. De norm voor de gemeente bedraagt 0,27%. Afgelopen jaren zijn in de septembercirculaire gemeentefonds de individuele EMU- referentiewaarden opgenomen. Dat is niet het geval in de septembercirculaire 2023. De referentiewaarde van vorig jaar was € 7.126.000.

Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

In onderstaande tabel wordt het EMU-saldo van de gemeente Westerkwartier weergegeven. Het EMU-saldo van de gemeente Westerkwartier komt voor 2024 uit op € 9,2 miljoen negatief.

EMU-saldo	(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-8.331	-1.636	-10.241	-11.572
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	1.761	7.361	14.244	8.815
3	Mutatie voorzieningen	-363	-180	257	257
4	Mutatie voorraden (incl bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im) materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo (1-2+3-4-5)		-10.455	-9.177	-24.228	-20.130

Paragraaf C – Bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft inzicht in de bedrijfsvoering van onze organisatie.

In de eerste jaren na de herindeling heeft de organisatie voornamelijk in het teken gestaan van vorming, ontwikkeling en opbouw van identiteit. De basis van de organisatie is nu in grote lijnen op orde en we gaan over naar het verder professionaliseren. We leggen voor de komende periode de focus op het versterken van de onderlinge samenwerking, op het implementeren, inbedden en uitvoeren van gemaakte afspraken en beleid, op huisvesting en het daarbij horend werkplekconcept en volledig digitaal werken.

Met het collegeuitvoeringsprogramma introduceren we een nieuwe werkwijze. De (grotere) opgaven pakken we gestructureerd aan en we gaan meer werken vanuit opdrachtgever- en opdrachtnemerschap. We passen dit onder meer toe bij de Woningbouwopgave, de invoering van de Omgevingswet, de hervormingsagenda Jeugd en een integrale aanpak Armoede.

Ook werken we de komende periode aan het versterken van onze strategische positionering en gemeentelijke lobby. We herijken de strategische positionering, stellen een strategische uitvoeringsagenda (lobbyagenda) op en brengen de bestaande lobbyorganisatie in kaart.

In deze paragraaf gaan we verder in op de volgende bedrijfsvoeringsonderdelen:

- ◆ Organisatie
- ◆ Dienstverlening aan onze inwoners
- ◆ Communicatie
- ◆ Huisvesting en faciliteiten
- ◆ Rechtmatigheid en in control zijn
- ◆ Open overheid
- ◆ Digitaal beheer op orde: automatisering en informatievoorziening, informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens

Organisatie

De afgelopen jaren is onze formatie gegroeid naar ongeveer 520 fte. Voor de uitvoering van onze taken en de ontwikkeling die we door willen maken naar een meer professionele organisatie is dit krap. Belangrijk is dat we daarbij oog hebben voor de formatie van het management. Deze formatie is de afgelopen jaren niet meegegroeid en we zien dat dit inmiddels te krap is. De komende periode kijken we dan ook onder meer naar hoe we onze sturing- en inrichtingsprincipes kunnen optimaliseren.

De krapte op de arbeidsmarkt raakt nog steeds onze organisatie. Deze krapte legt helaas druk op onze personele bezetting en kan van ons vragen plannen bij te stellen en over te gaan op extra inhuur.

Samen met externe deskundigen werken we aan ons werkgeversmerk en het profileren van ons als aantrekkelijke werkgever op de arbeidsmarkt. Naast een 'Werken bij de gemeente Westerkwartier'-pagina op de website van Westerkwartier, gaan we verschillende vormen en kanalen gebruiken om nog beter de actieve en latent werkzoekende te bereiken.

Organisatieontwikkeling – leren en ontwikkelen

Zoals in de inleiding al is genoemd, richten we ons de komende periode op meer gestructureerd werken en het versterken van de onderlinge samenwerking. Trainingen op het gebied van

projectmatig/ programmatisch werken en integrale advisering worden onder andere hiervoor georganiseerd. Daarnaast zetten we in 2024 in op meer data gedreven en resultaatgericht werken. Deze behoefte is niet alleen op managementniveau aanwezig maar wordt ook aangedragen door medewerkers.

We vinden het belangrijk dat onze medewerkers zich blijven ontwikkelen, dat ze wendbaar zijn om in te kunnen spelen op de (technologische) ontwikkelingen en veranderingen. Daarnaast willen we als lerende organisatie een aantrekkelijke werkgever zijn voor nieuwe en zittende medewerkers (het boeien en binden).

In 2024 investeren we in een hybride vorm van trainen, waardoor we op verschillende manieren een breed scala aan trainingen aan kunnen bieden op het gebied van (vak)kennis, vaardigheden en competenties, en op het gebied van persoonlijke ontwikkeling.

CAO gemeenten

De huidige CAO loopt tot 1 januari 2024. De onderhandelingen om te komen tot een nieuwe CAO zijn gestart en de intentie is om te komen tot een akkoord voor één jaar. Er is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten een arbeidsvoorwaardennota opgesteld met daarin voorstellen om in de bestaande arbeidsvoorwaarden meer mogelijkheden te creëren, om het opstellen van vitaliteitsbeleid te bevorderen en de modernisering van de arbeidsvoorwaarden voor te zetten. Daarnaast gaan de onderhandelingen over een passende salarisverhoging.

Dienstverlening aan onze inwoners

De dienstverlening organiseren we vanaf voorjaar 2024 centraal vanuit het gemeentehuis van Zuidhorn. Onze inwoners kunnen dan niet meer terecht in het gemeentehuis van Leek. Voor inwoners die niet fysiek op locatie kunnen komen, bieden we maatwerk. We maken een afspraak op een voor de inwoner gewenste locatie (digitale ontmoeting, thuis of dorps huis).

Vanuit ons Dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam (DWDD) richten we onze standaarddienstverlening zoveel mogelijk digitaal in. Daarbij zoeken we een balans tussen digitaal en 'live' contact. In 2024 werken we verder aan het per product of dienst optimaliseren van onze online dienstverlening. We werken aan een persoonlijke Informatie Pagina (PIP) waarmee inwoners makkelijker online hun gegevens van bijvoorbeeld belastingen, lopende zaken of meldingen kunnen zien en volgen (track en trace). Inwoners die minder digitaal vaardig zijn, ondersteunen we bij het aanvragen van een product of dienst. Met behulp van data uit dashboards van de verschillende producten en dienst monitoren en analyseren we onze kwaliteit van dienstverlening.

Communicatie

We gaan in 2024 onderzoek doen naar wat inwoners van onze communicatie vinden. We doen dat om goed aan te kunnen sluiten bij de behoefte. Daarbij willen we werken we aan een betere kanaalsturing: onze boodschap via de juiste weg/ middelen naar inwoners brengen.

We borgen het project Direct Duidelijk nog beter in onze organisatie. We bieden hulp en training aan medewerkers in het schrijven van begrijpelijke teksten. Daardoor maken we onze communicatie intern en extern simpeler en begrijpelijker.

Ook onze online -dienstverlening en toegankelijkheid daarvan krijgt aandacht in 2024.

Huisvesting en faciliteiten

In 2024 geven we als volgt verder vorm aan het Programma Huisvesting:

Huisvesting

Nadat de uitbreidingsrichting is gekozen, starten we de nadere planvorming met een bestemmingsplanprocedure en architectenaanbesteding. Hierna wordt een ontwerp gemaakt, waarin het nieuwe werkplek en ontmoetingsconcept wordt geïmplementeerd, met als basis de uitgangspunten uit het eerder opgestelde Dienstverlening- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam (DWDD). Daarna wordt een aanbestedingsprocedure voor een uitvoering opgestart richting start bouw begin 2025.

Verlaten locaties, buitendienst en tijdelijke huisvesting:

Na het afronden van de verkoop van de locatie Leek vindt de verlaten van het gemeentehuis plaats in het voorjaar/ medio 2024. We nemen de locatie Grootegast dan weer in gebruik tot voltooiing van de centrale huisvesting in Zuidhorn. Het verlaten van de gemeentelijke werf volgt medio 2025, na voltooiing van de nieuwbouw Leeksterveld.

Voor de nieuwbouw op Leeksterveld (waar Novatec en buitendienst gezamenlijk gehuisvest gaan worden) verwachten we medio 2024 met de bouw te kunnen starten. We gaan daarbij uit van een bouwtijd van een jaar.

De aanpassingen op de werven Grootegast en Noordhorn worden medio 2024 afgerond, waarna de oude locaties die hierheen verhuizen (maailoods Noordhorn, werf Aduard, werf Oldehove, werf Grijskerk deels) verkocht worden richting de eindsituatie, waarin Grijskerk stallingslocatie wordt.

Rechtmatigheid en in control zijn

Budgetcyclus

We geven de budgetcyclus vorm conform de financiële verordening die de gemeenteraad heeft vastgesteld, met een perspectiefnota, een programmabegroting, bestuursrapportages en de jaarstukken. De ambities en strategische keuzes verwoorden we in de perspectiefnota om deze na besluitvorming in de gemeenteraad te verwerken in de begroting. In de bestuursrapportages worden wijzigingen van de begroting verwerkt en ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Na afloop van een jaar stellen we de jaarstukken op.

De ambities uit het coalitieakkoord heeft het college vertaald naar doelen, resultaten en activiteiten in het collegeuitvoeringsprogramma. De financiële gevolgen hiervan hebben we verwerkt in de begroting.

Rechtmatigheidsverantwoording

Sinds 2023 verklaart het college zelf of er rechtmatig gehandeld is. Over 2024 willen we een goedkeurende rechtmatigheidsverantwoording af geven. Om dit te realiseren wordt verder geïnvesteerd in de interne beheersing. Onder andere door beter grip te krijgen op het rechtmatig aanbesteden, is een uitgebreide analyse uitgevoerd op de bestaande inkopen en zijn herstelmaatregelen getroffen. De uitkomsten gebruiken wij daarnaast om ons inkoopproces structureel te verbeteren om zo de kans op onrechtmatigheden te beperken en/ of te borgen dat deze eerder gesignaleerd worden.

We werken daarbij volgens het 3 lijnen model. Dit betekent dat het primaire proces zelfstandig controles uitvoert en dat deze controles door de onafhankelijke derde lijn wordt gecontroleerd en getoetst. Op basis van de uitkomsten van deze controles wordt de rechtmatigheidsverantwoording opgesteld.

Collegeonderzoeken

Op basis van de onderzoeksverordening voert het college onderzoeken uit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid. Voor 2024 stellen we onderzoeksplan op.

Fraude

Binnen de gemeente hebben we veel aandacht voor de preventie van fraude. De frauderisicoanalyse wordt periodiek geactualiseerd en besproken met teamleiders. In 2024 wordt deze frauderisicoanalyse periodiek met de directie besproken.

Open overheid

Op grond van de Wet Open Overheid (Woo) hebben we de verplichting om transparantie en openbaarheid van overheidsinformatie te bevorderen. We voldoen hieraan door:

Actieve openbaarmaking

We maken zoveel mogelijk informatie actief openbaar door het in de WOO-index publiceren van de locaties waarop onze documenten te vinden zijn. De publicatie van beschikkingen, besluiten van het college en Woo-verzoeken breiden we in 2024 verder uit.

Informatie als beleidsnotities en besluiten van de gemeenteraad stellen we zoveel mogelijk proactief en digitaal beschikbaar op onze website.

Verzoeken om openbaarmaking

Inwoners hebben het recht informatie op te vragen op grond van de Woo. We behandelen dit verzoek zorgvuldig en binnen de wettelijk gestelde termijnen. Als er beperkingen zijn voor openbaarmaking, bijvoorbeeld vanwege privacygevoeligheid of andere wettelijke uitzonderingen, communiceren we dit expliciet en gemotiveerd aan de verzoeker.

We blijven ons ook in 2024 inzetten om de toegankelijkheid van onze informatie te verbeteren.

Digitaal beheer op orde

Automatisering en informatievoorziening

In 2024 zetten we stappen om de oude Citrix omgeving af te schalen. Hiermee geven we de nieuwe moderne werkplek nog meer vorm en sluiten we beter aan op ons Dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam.

Veel van onze applicaties zijn al ondergebracht in een Cloud omgeving maar op sommige domeinen binnen onze organisatie moeten we hier nog stappen in maken. In 2024 maken we plannen voor de migratie van meer applicaties richting de Cloud.

In 2024 werken we verder aan de invoering van volledig digitaal werken. We tuigen hiervoor niet een nieuw programma of project op maar zoeken de verbinding met al lopende programma's en projecten en maken gebruik van de kaders en de sporen zoals opgenomen in het

Informatiebeleidsplan 2020-2024. De lopende programma's en projecten bieden kansen om het doel om naar volledig digitaal werken te gaan te bereiken.

Informatiebeveiliging en privacy

In 2024 zetten we extra in op het uitvoeren van interne controles op systemen met een hoog risicoprofiel. Daarnaast zetten we in op een betere scheiding tussen de meer regie voerende werkzaamheden van de CISO rol (derde lijn) en de meer uitvoerende werkzaamheden van de ISO rol (tweede lijn). Ook geven we een vervolg aan het cyberoefenprogramma dat we in 2023 zijn gestart. Wanneer we kijken naar techniek hebben we de ambitie om het onderdeel netwerkmonitoring dat eind 2023 is aanbesteed volledig te benutten. We doen in 2024 ook een haalbaarheidsonderzoek op het gebied van identity & acces management.

De gemeente werkt in toenemende mate samen met samenwerkingspartners en in ketens. Hiermee worden ook in toenemende mate persoonsgegevens gedeeld. In 2024 zal extra ingezet worden op het juridisch afhechten van de gegevensdeling zodat dit rechtmatig plaatsvindt, maar ook dat het veilig gebeurt door het bepalen van de minimale privacy- en informatiebeveiligingseisen die de gemeente aan haar samenwerkingspartners stelt. Daarnaast wordt ingezet op periodiek en op een gestructureerde wijze controleren of verwerkingen van persoonsgegevens in lijn zijn met de privacy vereisten.

Medewerkers worden blijvend periodiek getraind in informatieveilig- en privacy-bewust handelen door middel van e-learnings. Daarnaast zetten we in 2024 extra in op de alertheid van medewerkers door middel van korte interventies en maken daarvoor een communicatieplan.

Paragraaf D – Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn externe organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk belang als een financieel belang heeft. Het gaat om Gemeenschappelijke Regelingen op grond van de WGR en om deelnemingen in vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van de verbonden partij, of hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeentemiddelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente (dit geldt niet voor deelnemingen in een NV).

Verbonden partijen dienen een publiek, openbaar belang. De gemeente blijft uiteindelijk verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de beleidsprogramma's waaraan de verbonden partij in meer of mindere mate een bijdrage levert. De raad heeft een kaderstellende controlerende taak en ziet erop toe dat de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen in de programma's.

Overzicht verbonden partijen 2024

In het onderstaande overzicht is aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Westerkwartier deelneemt, wat de rechtsvorm is maar ook tot welke programma behoort de verbonden partij. Daaronder volgt per verbonden partij nadere informatie.

Naam verbonden partij	Hoofdprogramma begroting	Juridische rechtsvorm
1. Veiligheidsregio Groningen (VRG)	1. Veiligheid	Gemeenschappelijke regeling
2. Publieke Gezondheid en Zorg (PG&Z)	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
3. Centrum Beschermde Wonen Groningen	6. Sociaal domein	Gemeenschappelijke regeling
4. Publiek Vervoer Groningen Drenthe	6. Sociaal domein	Gemeenschappelijke regeling
5. Afvalbeheer Regio Centraal Groningen	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
6. Afvalsturing Friesland NV (Omrin)	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
7. Omgevingsdienst Groningen	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
8. Eems Dollard Regio	0. Bestuur en ondersteuning	Gemeenschappelijke regeling
9. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0. Bestuur en ondersteuning	NV
10. Enexis	0. Bestuur en ondersteuning	NV/BV
11. Waterbedrijf Groningen	0. Bestuur en ondersteuning	NV

Naam	Veiligheidsregio Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	Brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, bevolkingszorg, melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
Bestuurlijk belang	Burgemeester is lid van het algemeen bestuur.
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Financieel belang 2024	€ 4.845.200 (inclusief FLO-bijdrage van € 238.400)
Verandering in belang	Geen
Omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: minus € 3.361.000 Einde 2022: plus € 1.740.000
Omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 27.800.000 Einde 2022: € 26.659.000
Financieel resultaat 2024	Het voorlopige resultaat bedraagt € 0
Beleidsvoornemens	Strategisch huisvestingsplan (kazernes regio), huisvesting stedelijk gebied (vervanging locatie Sontweg, gezamenlijk met GGD), informatieveiligheid en cybercrime
Risico	Volledige aansprakelijkheid voor financiële nadelen
Overige informatie	Het FLO-dossier heeft gezorgd voor een negatieve algemene reserve. In de jaren 2020-2024 dragen gemeenten bij aan het inlopen daarvan. De ingangsdatum van de Omgevingswet is 1 januari 2024. Deze wet betekent een enorme verandering omdat gemeenten en VRG op een andere manier zullen moeten omgaan met beleid, plannen, advisering en besluitvorming.

Naam	Publieke Gezondheid en Zorg								
Vestigingsplaats	Groningen								
Openbaar belang	Bescherming en bevorderingen van de gezondheid van de bevolking, rampenbestrijding en crisisbeheersing het (doen) organiseren van zorg aan de bevolking.								
Bestuurlijk belang	Wethouder is lid van het algemeen bestuur.								
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen								
Financieel belang 2024	In onderstaande tabel staat de opbouw van de inwonersbijdrage:								
	<table> <tr> <td>Gezond en veilig opgroeien</td><td>€ 1.602.305</td></tr> <tr> <td>Gezondheid beschermen en bevorderen</td><td>€ 297.519</td></tr> <tr> <td>Adviseren over gezonde wijken, dorpen en steden</td><td>€ 166.945</td></tr> <tr> <td>Totaal</td><td>€ 2.066.769</td></tr> </table>	Gezond en veilig opgroeien	€ 1.602.305	Gezondheid beschermen en bevorderen	€ 297.519	Adviseren over gezonde wijken, dorpen en steden	€ 166.945	Totaal	€ 2.066.769
Gezond en veilig opgroeien	€ 1.602.305								
Gezondheid beschermen en bevorderen	€ 297.519								
Adviseren over gezonde wijken, dorpen en steden	€ 166.945								
Totaal	€ 2.066.769								
	Daarnaast is er een bijdrage verschuldigd aan de Regionale Inkooporganisatie Groningen Gemeenten (RIGG). Deze bedraagt voor 2024 € 334.889. Ook wordt er voor 2024 een dienstverleningsovereenkomst afgesloten, kortweg DVO. Hierin worden aanvullende afspraken gemaakt over additionele dienstverlening en bijbehorende vergoeding.								
Verwachte verandering in belang	Geen								

Naam	Publieke Gezondheid en Zorg
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 2.054.000 Einde 2024: € 1.930.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 44.621.000 Einde 2024: € 45.670.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 154.000 negatief
Beleidsvoornemens	Inhoudelijke thema's: - Afstemming met gemeenten over lokaal inkopen ten opzichte van regionaal inkopen (RIGG) - Implementatie van de Uitvoeringsagenda en transformatieagenda - Uitvoeren van de inkoop van (hoog) specialistische jeugdhulp - Doorontwikkelen contractmanagement en -beheer. - Monitoring ten behoeve van de Groninger gemeenten - Doorontwikkelen van (de toegang tot) de crisishulp. - JGZ Preventieagenda; inzet van de JGZ op de pijlers ouderschap, hechting, weerbaarheid en gezondheid - Digitale toepassingen, zoals de JGZ GroeiGids app - Beschermen en bestrijden van uitbraken van infectieziekten - Toekomst forensische geneeskunde - Omgevingswet - Doorontwikkeling DVO en monitorinformatie - Aardbevingen en gezondheid - Participatie in regionale netwerken, zoals Preventie Overleg Groningen en Regionaal Platform Omgevingswet - Resultaten gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen - Integrale aanpak van interventies en programma's, zoals Kansrijke Start (eerste 1000 dagen), Groningen Rookvrij, Jong Leren Eten, Gezonde School, JOGG, Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO – voorheen IJslands preventiemodel) Ik pas, Nix-18 - Mentale gezondheid - Uitvoering Meerjarenagenda Publieke Gezondheid 2022-2025.
Risico	Volledig aansprakelijk voor de financiële nadelen
Overige informatie	-

Naam	Centrumregeling Beschermd Wonen Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	Taken en bevoegdheden van de regiogemeenten vanuit de Wmo op het gebied van beschermd wonen, de inloop GGZ en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang door mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente (=gemeente Groningen).
Bestuurlijk belang	Er is bestuurlijk overleg van deelnemende gemeenten, in de vorm van een Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Het betreft een lichte gemeenschappelijke regeling, zonder eigen bestuur en zonder een eigen uitvoeringsorganisatie.
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen.
Financieel belang	Gemeente Groningen ontvangt als centrumgemeente de rijksmiddelen en betaald bijbehorende lasten. Het uiteindelijke resultaat 2024 wordt over alle deelnemende gemeenten verdeeld op basis van het aantal

Naam	Centrumregeling Beschermd Wonen Groningen
	inwoners per gemeente. Voor gemeente Westerkwartier gaat het om afgerond 10%.
Verwachte verandering in belang	Niet van toepassing.
Omvang eigen vermogen begin en einde 2024	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen begin en einde 2024	Niet van toepassing
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0 (Primaire Begroting Westerkwartier). De definitieve begroting Beschermd Wonen is op moment van opstellen nog niet beschikbaar.
Beleidsvoornemens	Per 1 juli 2021 is de gemeente Westerkwartier verantwoordelijk voor de uitvoering voor de Toegang van Beschermd Wonen. De gemeente Westerkwartier ontvangt maandelijks een voorschot bedrag van de centrumgemeente Groningen voor de uitvoering hiervan. Aan het eind van het jaar wordt gekeken of de voorschotten toereikend zijn of niet. Het verschil wordt gecompenseerd door de centrumgemeente. Met ingang van 2023 is de nieuwe inkoop van Beschermd Wonen van toepassing. Daarnaast is er vanuit de centrumregeling voor 2023 met overloop naar 2024 budget beschikbaar gesteld aan de gemeenten om verder in te zetten op de lokale opgaven. De komende jaren blijven we inzetten op de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis. Daarnaast speelt dat het Rijk vanaf 2025 de taken en middelen voor Beschermd Wonen geleidelijk overhevelt van de centrumgemeenten naar de individuele gemeenten. Daarbij speelt ook het Woonplaatsbeginsel. Dit onderwerp is controversieel verklaard. Uitstel tot 2026 of afstel.
Risico	De invoering van het woonplaatsbeginsel en het daarmee samenhangend nieuw verdeelmodel is opnieuw uitgesteld. Nu wordt gekoerst op 2026 of afstel.
Overige informatie	De regiogemeenten hebben een aantal taken bij de gemeente Groningen belegd. Dit staat beschreven in de gewijzigde centrumregeling. Voor de uitvoeringskosten is een percentage afgesproken. Jaarlijks wordt bepaald of dit nog voldoende is of dat de gemeente Groningen met minder toe kan.

Naam	Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Vestigingsplaats	Assen
Openbaar belang	Publiek Vervoer Groningen Drenthe wil een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is, waarbij duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school kunnen gaan en/of deel kunnen nemen aan het sociaal leven.
Bestuurlijk belang	Wethouder is lid van het bestuur van Publiek Vervoer. Hierbij is er sprake van een zogeheten bedrijfsvoeringsorganisatie (ook wel: GR-light genoemd). Dit betekent dat bepaalde taken van de deelnemers zijn overgedragen aan het uitvoerend team Publiek Vervoer.
Deelnemende partijen	Alle gemeenten van de provincie Groningen en Drenthe en het OV-Bureau Groningen-Drenthe.

Naam	Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Financieel belang 2024	Ons aandeel in de financiële bijdrage bedraagt 4,23%. Voor 2024 gaat het om een bijdrage van € 47.297 (inclusief BTW).
Verwachte verandering in belang	-
Omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 62.000 (exclusief bestemmingsreserve) Einde 2024: € 63.000
Omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 45.000 Einde 2024: € 45.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 1.118
Beleidsvoornemens	De vervoersovereenkomst met de vervoerder is verlengd tot en met 31 juli 2026. De eerste stappen voor de nieuwe aanbesteding zijn in 2023 gezet. Verdere uitwerking volgt in 2024. 2024 staat enerzijds in het teken van going concern in de uitvoering. Anderzijds gaat Publiek Vervoer samen met de gemeenten verder met de doorontwikkeling van het vervoerssysteem tot een integraal systeem waarbij openbaar vervoer en publiek vervoer steeds meer met elkaar verweven worden.
Risico	Volledig aansprakelijkheid voor financiële nadelen van de uitvoeringsorganisatie
Overige informatie	-
Naam	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	Behartigen van de belangen van preventie en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig uit de gemeenten in de regio centraal Groningen, het bevorderen van de overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen, het ketenbeheer en mogelijke andere milieu- en reinigingstaken. Tot de taken behoren onder meer het exploiteren van een inrichting voor het afvalstoffenbeheer, het inzamelen en transporteren van afvalstoffen en het afsluiten van afvalverwerkingscontracten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het algemeen bestuur.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen, Gemeente Het Hogeland en de gemeente Westerkwartier.
Financieel belang 2023	Gemeenten betalen een vergoeding voor de afgenomen diensten en de secretariaatskosten van de ARCG worden verdeeld over de aangeboden tonnages restafval. Er wordt gewerkt met een begroting die op nul uitkomt. Bij tekorten dienen de deelnemende gemeenten bij te dragen, of wordt hiervoor de reserve aangesproken. Voor 2024 is een dergelijke bijdrage niet voorzien.
Verwachte verandering in belang	2023/2024 herziening gemeenschappelijke regeling vanwege verwerken rest- en gft afval door Omrin.
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 1.019.000 Einde 2024: € 1.019.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 1.991.000 Einde 2024: € 1.991.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0

Naam	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen
Beleidsvoornemens	In 2024 verwerkt Omrin het restafval en de gft voor de ARCG gemeenten. Omrin gaat in 2024 verder met de plannen voor het bouwen van een vergistings- en composteerinstallatie op het terrein van de ARCG, om deze plannen eind 2024 in uitvoering te brengen.
Risico	Begin 2024 zal het eindplan voor de ARCG opgeleverd worden.
Overige informatie	Volledig aansprakelijkheid voor financiële nadelen. In het kader van de gemeentelijke herindelingen in de provincie Groningen, de hiermee samengaan de beperking van het aantal gemeenten en de toetreding van de ARCG gemeenten tot Omrin wordt de gemeenschappelijke regeling ARCG opgeheven.

Naam	Afvalsturing Friesland NV (Omrin)
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Openbaar belang	Behartigen van de belangen van aandeelhouders, preventie en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig uit de gemeenten in de regio, het bevorderen van de overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen, het ketenbeheer en mogelijke andere milieu- en reinigingstaken. Tot de taken behoren onder meer het verwerken van restafval en GFT exploiteren van inrichtingen voor het afvalstoffenbeheer, het inzamelen en transporteren van afvalstoffen en het afsluiten van afvalverwerkingscontracten.
Bestuurlijk belang	Wethouder neemt deel aan de Algemene Aandeelhoudersvergadering
Deelnemende partijen	De Friese gemeenten, de Groningse gemeenten Eemshaven, Groningen, Het Hogeland, Westerkwartier en Westerveld, de Noord-Veluwe gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam, Vlaardingen, Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk).
Financieel belang 2023	Waarde van de aandelen
Verwachte verandering in belang	n.v.t.
Omvang eigen vermogen begin en einde 2022	Begin 2022: € 64.757.000 (2024 nnb) Einde 2022: € 70.303.000 (2024 nnb)
Omvang vreemd vermogen begin en einde 2022	Begin 2022: € 113.499.000 (2024 nnb) Einde 2022: € 109.972.000 (2024 nnb)
Financieel resultaat 2022	€ 7.7870.700 (2024 nnb)
Beleidspunten	Omgaan met de nevenuitkomsten van de hoge inflatie. Omgaan met de negatieve neveneffecten van de oorlog in de Oekraïne in relatie tot de grondstoffenmarkt. Verdere inzet aangaande de VANG doelstelling/ circulaire economie. Bouwen gft-vergister/ compostering op ARCG terrein en het verbeteren Dano trommel. Deelnemende gemeenten ondersteunen bij het behalen van de VANG doelstellingen.
Risico	Aansprakelijk tot de hoogte van de waarden van de aandelen
Overige informatie	-

Naam	Omgevingsdienst Groningen
Vestigingsplaats	Veendam
Openbaar belang	Uitvoering van vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein (milieu) voor de deelnemers, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.
Bestuurlijk belang	Wethouder is lid van het algemeen bestuur
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen
Financieel belang 2024	€ 1.666.000

Naam	Omgevingsdienst Groningen
Verwachte verandering in belang	
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 320.000 Einde 2024: € 300.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2024: € 2.721.000 Einde 2024: € 3.181.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0
Beleidsvoornemens	We gaan uitvoering geven aan de Omgevingswet. Door de arbeidsmarktkrapte is er een nieuw werkwijze ingevoerd en werken we nog meer risico-gestuurd. Deze werkwijze wordt periodiek geëvalueerd en verder ontwikkeld. Daarnaast worden werkprocessen efficiënter ingericht. Naast de landelijke ontwikkelingen schenken we ook meer aandacht aan toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. Volledige aansprakelijkheid voor financiële nadelen
Risico	
Overige informatie	-

Naam	Eems Dollard Regio
Vestigingsplaats	Leer, Duitsland
Openbaar belang	Het bevorderen, ondersteunen en coördineren van regionale, grensoverschrijdende samenwerking van de Duitse en Nederlandse deelnemers.
Bestuurlijk belang	Het bestuur vertegenwoordigt circa 100 leden waarbij voornamelijk publiekrechtelijke lichamen uit de provincies Groningen, Drenthe, Fryslân, Ostfriesland, Emsland en Cloppenburg vertegenwoordigd zijn.
Deelnemende partijen	Gemeenten in Noord-Nederland, de Kamers van Koophandel Groningen en Meppel, de streekraad Oost-Groningen, de Regioraad Noord-Groningen, 60 gemeenten in Noord-Duitsland, vier Industrie und Handelskammers, zes Landkreise
Financieel belang	€ 7.044 (bijdrage 2023)
Verwachte verandering in belang	Geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	€ 0,7 miljoen (2022)
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	€ 3,7 miljoen en € 3,4 miljoen (2022)
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	Min € 23.400 (2022)
Beleidsvoornemens	De EDR heeft als voornaamste taak om grensoverschrijdende projecten te stimuleren en Europese subsidies in dat verband te verstrekken.
Risico	Nihil
Overige informatie	-

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, één stem per aandeel.
Deelnemende partijen	Aandelen in handen van provincies en gemeenten
Financieel belang 2023	54.951 aandelen van € 2,50. In totaal 55.690.720 aandelen
Verwachte verandering in belang	Geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 5.062.000 Einde 2022: € 4.615.000 Begroting 2024 niet bekend
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 143.995.000 Einde 2022: € 107.459.000 Begroting 2024 niet bekend
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	Over 2022 realiseerde de Bank Nederlandse Gemeenten een nettowinst na belastingen van € 300 mln. (2021 € 236 mln).
Beleidsvoornemens	Langdurig en duurzame belegging, vergroten van maatschappelijke impact.
Risico	Verlies waarde aandelen
Overige informatie	-
Naam	Enexis
Vestigingsplaats	Den Bosch
Openbaar belang	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland aansluitingen van huishoudens, bedrijven en overheden.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, één stem per aandeel
Deelnemende partijen	Aandelen in handen van gemeenten en provincies
Financieel belang 2023	129.202 aandelen (0,0863% van het totale aandelenpakket)
Verwachte verandering in belang	Nog niet bekend. Enexis is in overleg met het rijk over invulling van de kapitaalbehoefte. Mogelijk wordt gekozen voor rijksparticipatie. Deze optie kan gevolgen hebben voor zeggenschap en dividend.
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 4.241.000.000 Einde 2022: € 5.441.000.000 Begroting 2024 niet bekend
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 5.154.000.000 Einde 2022: € 4.907.000.00 Begroting 2024 niet bekend
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 1.300.000.000 (2022)
Beleidsvoornemens	De energietransitie heeft een grote investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg. Uitgangspunt blijft dat Enexis financieel solide blijft. Met netbeheerders Alliander en Stedin heeft Enexis akkoord bereikt met rijk over het proces voor toekomstige participatie door het rijk als kapitaalbehoefte de huidige mogelijkheden overstijgt.

Naam	Enexis
Risico	Verlies waarde aandelen
Overige informatie	-

Naam	Waterbedrijf Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	De levering van drinkwater aan woningen en bedrijven in het verzorgingsgebied.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, één stem per aandeel
Deelnemende partijen	De deelnemende partijen zijn de provincie Groningen en de deelnemende gemeenten in de provincie Groningen.
Financieel belang 2023	26 aandelen
Verwachtverandering in belang	Nee
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 88,9 miljoen Einde 2022: € 87,7 miljoen
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2022: € 177,0 miljoen Einde 2022: € 194,2 miljoen
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	Resultaat 2022: min € 1,2 miljoen
Beleidsvoornemens	Waterbedrijf Groningen keert geen dividend uit
Risico	Geen
Overige informatie	Verlies waarde aandelen
	-

Paragraaf E – Grondbeleid

Deze paragraaf gaat in op de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert. We geven inzicht in de beleidsuitgangspunten rondom grondzaken en de prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie. Ook onderbouwen we de geraamde winstneming en hoe we omgaan met risico's.

Hoofdpijnen van het grondbeleid

Het door de gemeente Westerkwartier te voeren grondbeleid is vastgelegd in maart 2021 vastgestelde rapport Grondbeleid gemeente Westerkwartier 2021-2025.

Het doel van het Grondbeleid 2021-2025 is tweeledig:

1. *Harmoniseren van het grondbeleid van de voormalige gemeenten:* Als gevolg van de financiële crisis en de ontstane financiële situatie hebben de voormalige gemeenten de laatste jaren verschillende beleidskeuzes gemaakt. De gemeente Leek had vanaf 2013 faciliterend grondbeleid. De gemeente Zuidhorn koos voor maatwerk per project. De gemeente Marum voerde een regisserend grondbeleid en de gemeente Grootegast hanteerde, ondanks het ontbreken van een nota grondbeleid, hoofdzakelijk faciliterend grondbeleid.
2. *Handvat bieden voor toekomstige projecten:* Grondbeleid is het beleid dat gericht is op het realiseren van ruimtelijke doelstellingen. Het is daarmee geen doel op zich, maar een middel om andere doeleinden te verwezenlijken. Het grondbeleid ondersteunt andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals bijvoorbeeld volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en economische zaken.

De strategie van de gemeente Westerkwartier is situationeel grondbeleid. Situationeel grondbeleid houdt in dat afhankelijk van de situatie wordt bepaald welke strategie - actief, faciliterend of actief faciliterend - wordt ingezet. De beoordeling van de toe te passen strategie wordt bepaald door een integrale afweging van de doelen op de verschillende beleidsterreinen van de gemeente.

De nadruk zal liggen op een actief faciliterende rol, zoals in het visierapport van de herindelingswerkgroep economische zaken in 2018 reeds is beschreven. In die notitie, die op 28 mei 2018 door de Stuurgroep Herindeling is vastgesteld, wordt voorgesteld om in de nieuw te vormen gemeente Westerkwartier in beginsel uit te gaan van een faciliterende rol bij gebiedsontwikkeling. Exploitaties worden in beginsel gezien als een ondernemersactiviteit die thuishoren bij de markt. De actief faciliterende rol geeft vorm aan het visie- en beleidsgerichte grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente neemt alleen een actieve rol in bij de volgende uitzonderingssituaties:

1. Het afronden en afbouwen van de bestaande grondexploitatie-projecten.
2. In kernen waar nog voor lange termijn groei wordt verwacht en de actieve rol op een risicomijdende wijze vorm gegeven kan worden.
3. Bij het oplossen van 'rotte kiezen' (herstructurering) of kleine inbreidingslocaties in kleine kernen, daar waar ontwikkelingen zonder de gemeente niet van de grond komen, maar toch gewenst zijn.

Als een ontwikkeling wel passend is binnen de visie van de gemeente, maar niet behoort tot de gemeentelijke ambities waar de gemeente zich extra voor wil inspannen kan de gemeente een faciliterende rol innemen.

In de zomer van 2023 is gestart met het evalueren van het grondbeleid en in het najaar volgt een sessie met een afvaardiging van de raad. De verwachting is dat in januari 2024 het vernieuwde grondbeleid ter vaststelling wordt aangeboden.

Voor grondprijzen gelden onderstaande uitgangspunten:

- ♦ *Woningbouwkavels en bedrijventerreinen:* Zoals in het Grondbeleid 2021-2025 wordt vermeld, stelt het college jaarlijks een grondprijzenoverzicht vast, met daarin de kavelprijzen van de gemeentelijke grondexploitaties. De verkoopprijs van kavels buiten grondexploitaties zal bepaald worden naar aanleiding van een taxatie.
- ♦ *Snippergroen:* Voor verkoop van gemeentegrond dat voldoet aan de omschrijving "snippergroen" zoals omschreven in de Nota Grondbeleid/Grondbeleid 2021-2025 stelt het college jaarlijks middels de Grondprijzenbrief de prijzen vast, voor percelen kleiner dan 150 m². Voor percelen groter dan 150 m² vindt een individuele taxatie plaats. Kabel- en leidingstroken worden in principe niet verkocht.
- ♦ *Grond ten behoeve van uitbreiding energienetwerk:* Voor het plaatsen van transformator-/middenspanningsstations heeft de netbeheerder grond nodig van de gemeente, voor netwerkverzwaring en uitbreiding van het energienetwerk. De prijs van deze grond bedraagt € 100 per m². In het kader van maatwerk en specifieke omstandigheden kan het college besluiten af te wijken van bovengenoemde prijzen. Kabel- en leidingstroken worden in principe niet verkocht.
- ♦ *Verhuur:* Zoals in het Grondbeleid 2021-2025 is opgenomen, is de gemeente zeer terughoudend met het verhuren van grond. Wanneer desondanks toch grond wordt verhuurd, hanteert het college een marktconforme huurprijs.

Prognose grondexploitaties

Voor de verantwoording van de grondexploitaties is in het voorjaar van 2023 een Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG) opgesteld, welke samen met deze jaarrekening ter vaststelling is aangeboden aan de raad. De financiële consequenties van de grondcomplexen en welke risico's er zijn worden hierin duidelijk weergegeven.

Het beeld per grondexploitatie is als volgt:

Omschrijving (bedragen in €)	Boekwaarde 31-12-2022	Kosten	Nog te maken Opbrengsten	Rente	Resultaat*	
					EW per 31-12	NCW per 1-1
Roblespark	1.452.599	2.027.089	3.926.346	69.747	-376.910	-348.225
Grootegast						
Kroonsfeld te	288.779	96.688	403.602	5.420	-12.715	-12.221
Oldekerk						
Oostindie	-987.925	4.375.361	305.668	-3.437	3.078.331	2.958.876
Leeksterveld	7.098.152	7.629.415	16.693.261	648.862	-1.316.832	-
						1.123.964
Zevenhuizen- Oost	947.594	1.553.754	1.981.816	63.130	582.662	538.319
Oostindie Zuid	6.201.342	8.435.935	14.071.160	111.545	677.662	601.761
Alberdaheerd II	-893.002	1.277.059	934.555	-68.322	-618.820	-571.725
Klieflocatie, Ezinge	3.731	173.068	142.880	1.589	35.507	34.129
Tussen de Gasten	2.034.294	2.985.430	4.740.533	152.540	431.731	398.874
Oostergast	3.858.093	2.101.454	5.670.819	210.135	498.863	460.897
Totaal	20.003.655	30.655.254	48.870.639	1.191.210	2.979.479	2.936.720

* + is nadelig, - is voordelig

De prognoses op basis waarvan deze cijfers tot stand zijn gekomen, zijn begin 2023 opgesteld. Tot nu toe verloopt de kavelafname in 2023 conform verwachting.

De gehanteerde parameters in de grondexploitaties zijn als volgt:

- ◆ Rente 2 %
- ◆ Discontovoet 2 %
- ◆ Kostenstijging 7,2% per 1-1-23
3,5% voor 2023
3 % voor 2024
2% voor 2025 e.v.
- ◆ Opbrengstenstijging 1 %

Winstneming

De BBV schrijft een vaste methode van winstnemen voor, namelijk de POC methode (Percentage of Completion). Dit betekent in het kort dat voor winstgevendende grondexploitaties een 'zekere' winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project (% gerealiseerde kosten maal % gerealiseerde opbrengsten maal geraamde winst). De in het verleden eventueel reeds genomen winsten worden van de berekende 'zekere' winst afgetrokken. Ook voorziene risico's kunnen van dit resultaat worden afgetrokken, mits deze goed zijn onderbouwd.

In 2023 verwachten we winst te kunnen nemen op de projecten Alberdaheerd II en mogelijk Caspar de Roblespark en Oostindie Zuid.

Voor de projecten waar sprake is van een verwacht negatief resultaat is een verliesvoorziening gevormd. Het gaat om de volgende grondexploitaties:

Omschrijving (bedragen in €, + is nadelig)	BW 31-12-2022	Voorziening 31-12-2022
Oostindie	-987.925	2.958.876
Zevenhuizen-Oost	947.594	538.319
Oostindie Zuid	6.201.342	601.761
Klieflocatie, Ezinge	3.731	34.129
Tussen de Gasten	2.034.294	398.874
Oostergast	3.858.093	460.897
Totaal		4.992.856

Risico's in de grondexploitaties

Binnen de MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitaties) worden de financiële effecten van de risico's in de grondexploitaties in beeld gebracht. Voor alle grondexploitaties is een gevoeligheidsanalyse opgesteld op basis van een aantal parameters. Wat gebeurt er als de rente met bijvoorbeeld 0,5% stijgt of daalt? Wat gebeurt er als kosten voor het woonrijp maken met 10% stijgen of dalen? De volgende parameters zijn doorgerekend:

Gevoeligheidsanalyse Spreiding	Gevolg		
	voordelig	waarschijnlijk	nadelig
1. Rentestand	1,0%	2,0%	3,0%
2. Kostenstijging	2,5%	3,5%	5,0%
3. Opbrengstenstijging	2,5%	1,0%	-0,5%
4. Kostenraming verwerving, sloop en milieu	-5%	conform grex	1%
5. Kostenraming bouwrijp en woonrijp	-10%	conform grex	10%

6. Kostenraming plankosten	-2%	conform grex	8%
7. Opbrengstenraming verkopen	3%	conform grex	-3%
8. Opbrengstenraming overige opbrengsten	10%	conform grex	-10%
9. Tempo kosten & opbrengsten	2 jaar opbrengsten vervroegen	conform grex	2 jaar opbrengsten vertragen
	2 jaar kosten vervroegen	conform grex	2 jaar kosten vertragen

De financiële consequenties hiervan zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Paragraaf F – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf wordt ons weerstandsvermogen toegelicht. Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen, zonder dat de beleidsuitvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de risico's die de gemeente loopt en waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen (benodigde weerstandscapaciteit).

De ratio weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. Voor 2024 voldoet onze ratio weerstandsvermogen aan onze streefnorm. We hebben € 26,5 miljoen aan weerstandscapaciteit beschikbaar. We hebben onze risico's geactualiseerd en deze zijn qua omvang iets gestegen. Door de risico's is er € 15,1 miljoen aan weerstandscapaciteit nodig. Het benodigde bedrag ligt 1,9% procent lager dan bij het vorige actualisatiemoment in de jaarrekening 2022. De ratio weerstandsvermogen ligt daarmee op 1,76 en is daarmee ruim voldoende.

In het vervolg van deze paragraaf lichten we de beschikbare weerstandscapaciteit en de geactualiseerde risico's met benodigde weerstandscapaciteit toe.

Beschikbare weerstandscapaciteit

We beschouwen tot onderdeel van onze beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve, de post onvoorzien en onbenutte belastingcapaciteit behoren.

Wanneer het berekende gemiddelde OZB-tarief voor een gemeente lager is dan het percentage voor toelating tot artikel 12¹ is er in principe sprake van een onbenutte belastingcapaciteit. Onze adviseur Pauw berekent onze onbenutte belastingcapaciteit 2023 op € 1.261.000.

Op basis van de begroting is de beschikbare weerstandscapaciteit voor 2024 als volgt:

Weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Algemene reserve beschikbaar	25.148
Post onvoorzien	125
Onbenutte belastingcapaciteit	1.261
Beschikbare weerstandscapaciteit	26.534

De stand van de algemene reserve was op 31 december 2022 € 20.009.000. Hieronder zijn de ontwikkelingen daarop samengevat welke leiden tot het deel algemene reserve dat beschikbaar is voor weerstandscapaciteit.

¹ Als een gemeente over lange tijd grote financiële tekorten op de begroting heeft, dan kan die gemeente om extra geld uit het gemeentefonds vragen. De gemeente levert haar financiële zelfstandigheid voor een deel in en krijgt een zogenoemde Artikel 12-status. Voorwaarde voor toelating is dat gemeenten hun belastingcapaciteit goed benutten.

Stand algemene reserve (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Algemene reserve	20.009
Resultaat 2022	11.257
Resultaatbestemming jaarrekening 2022	-3.420
Bestemming reserve Winsum	779
FLO Veiligheidsregio	- 477
Naar reserve cofinanciering projecten	-3.000
Algemene reserve beschikbaar	25.148

Resultaat 2022 en resultaatbestemming daarvan

Het jaarrekeningresultaat 2022 was € 11,3 miljoen positief. Hiervan hebben we € 3,4 miljoen bestemd, met name voor een reserve vluchtelingen en aanvullende budgetoverhevelingen; per saldo hebben we bij de jaarrekening 2022 € 7,8 miljoen aan de algemene reserve toegevoegd.

Bestemming reserve Winsum

Bij de eerste bestuursrapportage 2023 is besloten om de reserve voormalige gemeente Winsum op te heffen en van de opbrengst hiervan € 779.000 toe te voegen aan onze algemene reserve

FLO bij Veiligheidsregio Groningen:

De gemeente Westerkwartier is deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Groningen (VRG). De VRG heeft zich genoodzaakt gezien in de jaarrekening 2019 een voorziening van ongeveer € 15,2 miljoen te treffen inzake de kosten van de Regeling FLO-overgangsrecht. Er is gekozen voor een scenario waarin gemeenten 5 jaar bijdragen aan dit tekort. Voor Westerkwartier betekent dit een extra bijdrage van vijf keer € 238.400. De eerste, tweede en derde bijdrage hebben we in 2020, 2021 en 2022 betaald. We moeten nog tweemaal € 238.400 is € 477.000 betalen.

Reserve cofinanciering projecten

In de eerste begrotingswijziging 2023 is het collegeuitvoeringsprogramma verwerkt en heeft de raad besloten tot het instellen van een reserve cofinanciering projecten. Dekking van deze nieuwe bestemmingsreserve is een onttrekking van € 3 miljoen uit de algemene reserve.

Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van de tabel die door Coelo, NAR (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement) en Universiteit Twente is ontwikkeld. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Onderstaand staat de betekening bij de verschillende ratio's:

Weerstandsnorm ratio	Betekenis	
>2,0	Uitstekend	
1,4 – 2,0	Ruim voldoende	
1,0 – 1,4	Voldoende	 <i>Streefwaarde, geen actie nodig</i>
0,8 – 1,0	Matig	
0,6 – 0,8	Onvoldoende	 <i>Actie nodig</i>
< 0,6	Ruim onvoldoende	

De tabel geeft aan wanneer actie nodig is. Concreet betekent dat, indien het weerstandsvermogen matig of lager is, het streven is om in maximaal vier jaren (dit is de begroting plus de

meerjarenraming) weer op het gewenste niveau van 'voldoende' te komen.

Inventarisatie risico's en benodigde weerstandscapaciteit

De risico's zijn geïnterpreteerd en geclusterd. Hieronder treft u een opsomming van risico's aan. Door middel van een symbool is aangegeven of een risico groter, kleiner of gelijk gebleven is ten opzicht van de voorgaande paragraaf weerstandsvermogen.

Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)	Risico
Algemene uitkering uit het gemeentefonds		1.330
De algemene uitkering is de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten. Er spelen twee risico's: ten eerste een te hoge inschatting en ten tweede een stelselaanpassing (herijking) van het gemeentefonds.		
<i>Te hoge inschatting van de ontvangsten</i>		
De hoogte hangt af van kenmerken (maatstaven) zoals aantal inwoners. Voor elke maatstaf ontvangen gemeenten geld. Daarnaast is het accres van belang: macro-economische ontwikkelingen en beleidsvoornemens van het rijk zorgen voor wijzigingen van het te ontvangen bedrag. De mei-, september- en decembercirculaire zorgen voor wijzigingen van de te ontvangen bedragen. Daarnaast kan de actualisatie van de maatstaven ook leiden tot aanpassingen van de algemene uitkering.		
Het risico van te hoog geraamde inkomsten ramen we op 1% van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Dit percentage is gebaseerd op een analyse van de historische verschillen tussen raming en realisatie van de algemene uitkering. De algemene uitkering (exclusief decentralisatie-uitkeringen) bedraagt in 2023 volgens de decembercirculaire 2022 € 133 miljoen. Het risicobedrag komt dan neer op € 1.330.000.		
<i>Stelselaanpassing (herijking) van het gemeentefonds</i>		
In de meicirculaire 2022 is een nieuw verdeelstelsel verwerkt. Voor Westerkwartier betekent de herijking de komende jaren een achteruitgang van € 2,4 miljoen (€ 37,50 per inwoner). Daarmee is in 2023 en 2024 het risico herijking vervallen.		
Op termijn is nog steeds sprake van een fors risico. Onze achteruitgang is gemaximeerd in de periode 2023-2025. Eerdere berekeningen kwamen uit op een nadeel van € 4,8 miljoen. Komende jaren worden diverse onderzoeken gedaan en wordt het nieuwe verdeelstelsel geëvalueerd. De bedragen voor 2026 en verder zijn afhankelijk van de besluitvorming naar aanleiding van die evaluatie.		
<i>Overige effecten</i>		
Behalve over de herijking maken rijk en gemeenten afspraken over de opschalingskorting. Voor de komende jaren is deze bevroren. Dat is een tijdelijk voordeel. Vanaf 2026 heeft het rijk deze korting nog steeds in stand gehouden.		
In de voorjaarsnota 2023 van het rijk is daarnaast aangegeven dat een nieuwe financieringssysteem nader moet worden uitgewerkt.		
Vooralsnog betrekken we financieringssysteem niet bij risico inschatting hoogte en herijking.		
Sociaal Domein		2.000
<i>Wmo/Jeugd:</i>		
De totaal budgetten voor het jaar 2022 zijn voor de Wmo en Jeugd binnen de begroting gebleven. Deze budgetten staan echter onder druk. Voor jeugd is er in 2023 sprake van		

Omschrijving risico

(bedragen x € 1.000)

Risico

een uitzetting. Onduidelijk is nog of dit een structureel effect is. Met het Preventieprogramma Sociaal Domein in de periode 2020-2023 werd ingezet op het omlaag brengen van kosten op zware en daardoor duurdere maatwerkvoorzieningen. Voor de bepaling van het risicobedrag wordt een percentage van 5% ten opzichte van het budget Wmo (HH/BG^[1]) en Jeugd gehanteerd. Afgerond is dit een bedrag van € 1,5 miljoen.

Participatiewet

Gemeente Westerkwartier ontvangt van het rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, oudere werklozen (IOAW, IOAZ) en levensonderhoud startende ondernemers (Bbz 2004) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Indien er sprake is van een groot tekort op de BUIG-uitkering, kan er een beroep worden gedaan op de vangnetregeling. Ook hier wordt gerekend met een risicoprocentage van 5%. Afgerond is het risicobedrag € 0,5 miljoen.

Grondexploitaties

7.625

Binnen de MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitaties) worden de financiële effecten van de risico's in de grondexploitaties in beeld gebracht. Voor alle grondexploitaties is een gevoeligheidsanalyse opgesteld op basis van een aantal parameters. Wat gebeurt er als de rente met bijvoorbeeld 1 % stijgt of daalt? Wat gebeurt er als kosten voor het woonrijp maken met 10% stijgen of dalen? In de paragraaf Grondbeleid zijn deze parameters nader omschreven.

Vorig jaar hadden we te maken met het begin van een oorlogssituatie in Oekraïne waarvan we de gevolgen moeilijk konden voorspellen. Inmiddels is duidelijk geworden dat dit heeft geleid tot fors gestegen energielasten, wat een belangrijke oorzaak is van de gestegen bouwrijzen. Dit heeft zowel invloed op stijging van de kosten om een project bouw- en woonrijp te maken, als de residuele waarde van de grond. Immers, wanneer het bouwen van een woning duurder wordt, maar dit niet doorberekend kan worden in de verkoopprijs van de woning, daalt de (residuele) waarde van de grond. Daarom is er voor gekozen om de parameters licht voorzichtiger bij te stellen. In de paragraaf Grondbeleid is de gehanteerde gevoeligheidsanalyse opgenomen.

De som van de nadelen worden beschouwd als de algemene economische risico's, die samen met de project specifieke risico's het totale risicoprofiel van het project vormen. Het totaal hiervan bedraagt € 10,0 miljoen. Hiervan kan een deel worden gedekt uit winstverwachtingen van de financieel voordelige grondexploitaties. Het restant van het risicobedrag van € 7,6 miljoen dient afgedekt te worden in het weerstandsvermogen.

Programma huisvesting

100

Er kunnen tegenvallers optreden die het Programma en de buffers overstijgen ofwel de scope van het programma overstijgen. Mogelijke risico's als extra inventariskosten, tegenvallende verkopen gebouwen die we verlaten, vertraging, verder stijgende prijzen etc. Binnen het programma huisvesting is een post onvoorzien opgenomen in de ramingen. Daarnaast biedt de huidige exploitatie voldoende dekking voor de berekende exploitatiekosten na herhuisvesting. Ook is er een reserve gevormd om tegenvallers op te vangen. We nemen een raming van 5% op van de investeringsomvang

^[1] HH/BG: Hulp bij het huishouden / Begeleiding

Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)	Risico
€ 48 miljoen voor risico's. Dit betekent een verhoogde investeringssom van € 2,4 mln. De kapitaallast hiervan is ca. € 100.000 structureel.		
Gewaarborgde geldleningen		234
In totaal staan we € 206 miljoen garant voor woningbouwverenigingen, nationale hypotheekgarantie en (zorg)instellingen.		
De (gedeeltelijke) garantstelling van ca. € 74 miljoen voor een tijdige betaling van rente en aflossing van leningen door woningbouwcorporaties wordt qua risico op nihil ingeschat, aangezien deze leningen zijn verstrekt onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Daarnaast zijn er garanties, ca. € 120 miljoen, afgegeven in het kader van de NHG (Nationale Hypotheek Garantie). Ook dit risico wordt als nihil ingeschat.		
De overige garantstellingen zijn afgegeven t.b.v. zorg (o.a. Het Hooge Heem) en andere stichtingen (o.a. St. Visvliet). De totale schuld bedroeg op 31 december 2022 circa € 11,7 miljoen. Het risico hiervan ramen we op 2%.		
Gemeenschappelijke regelingen		261
Het risico van gemeenschappelijke regelingen is dat er een hogere bijdrage wordt gevraagd voor de afgesproken werkzaamheden. Tekorten bij een gemeenschappelijke regeling worden verrekend bij de deelnemende partijen. De belangrijkste gemeenschappelijke regelingen zijn de Veiligheidsregio, Publieke Gezondheid & Zorg en de Omgevingsdienst. De totale bijdrage aan deze drie regelingen is ca € 7,5 miljoen.		
Overzicht bijdragen grote regelingen in de begroting 2024:		
Veiligheidsregio	€ 4,6 miljoen	
Publieke gezondheid en zorg	€ 2,4 miljoen	
Omgevingsdienst	<u>€ 1,7 miljoen</u>	
Totaal	€ 8,7 miljoen	
Bij andere regelingen gaat het om (veel) kleinere bedragen.		
Het risico op een hogere bijdrage ramen we op 3% van € 8,7 miljoen. Doordat deze omvang stijgt, stijgt ook het risico.		
Eigenrisicodrager personeel voor ziekte en werkloosheid		433
Vanaf de start van onze gemeente hadden we een voorziening voor wachtgeld van wethouders. In 2022 is hiervan het laatste deel ingezet. Vanaf 2023 worden wachtgeldten begroot en verantwoord in de reguliere begroting. Wachtgeldten zijn daarmee een risico geworden. We schatten dit risico in op kleiner dan € 100.000. Daarmee is het niet nodig om apart te noemen in deze paragraaf.		
Gemeente Westerkwartier is voor haar personeel eigenrisicodrager t.a.v. ziekte en werkloosheid. Het risicobedrag ramen we op 1% van de loonsom van circa € 43,3 miljoen.		
Juridische claims		400
Naar aanleiding van procedures waarin de gemeente Westerkwartier verwickeld is bestaat het risico dat de invorderingen (gedeeltelijk) worden gehonoreerd. In 2021 hebben we met betrekking tot de Wet markt en overheid een nieuwe aansprakelijkstelling ontvangen. In 2022 hebben we een onderbouwing ontvangen. Het gaat om een substantieel bedrag. De zaak loopt nog, de afhandeling vergt tijd. We handhaven dit risico op € 400.000.		

Omschrijving risico

(bedragen x € 1.000)

Risico

Indexatie

2.000

De hoge inflatie (gemiddeld 8% in januari 2023) heeft grote gevolgen voor onze budgetten. In onze begroting hebben we indexatie verwerkt zoals toegelicht bij onze technische uitgangspunten. Het is onzeker of de verwerkte bedragen voldoende zijn. Onzekere componenten zijn bijvoorbeeld energiekosten (zie nadere toelichting hieronder) en kosten voor het beheer en onderhoud van gebouwen, wegen en groen. Ook is sprake van sterk stijgende bouwkosten, met mogelijke effecten voor de vastgestelde investeringen.

Met betrekking tot energiekosten: In 2023 lopen contracten voor gasleverantie voor gemeentelijk vastgoed af. Met diverse overheidspartijen in de provincie (met als trekker de gemeente Groningen) wordt de leverantie opnieuw aanbesteed. De contracten voor elektriciteit lopen nog een aantal jaren door. Vraag is of de verwerkte prijsindexatie de stijging compenseert. Ook andere partijen die bijvoorbeeld maatschappelijk vastgoed in gebruik hebben lopen aan tegen de gevolgen van de energiecrisis. Dit kan leiden tot verzoeken om verhoging subsidies, ondersteuning bij verduurzaming, het opzeggen van beheer- en exploitatieovereenkomsten etc. Het is nog onduidelijk in hoeverre het rijk hiervoor compenseren gaat.

In de begroting 2023 hebben we het risico voor indexatie verhoogd naar € 2.000.000. We handhaven dit risicobedrag.

Bezwaren WOZ-waarde

130

Er zijn in 2023 circa 1.300 bezwaarschriften ingediend op de OZB-aanslagen / WOZ-waarden. Dit is een toename t.o.v. 2022 van circa 40%. Dit is een stijgende lijn die overeenstemt met die van de afgelopen jaren (200 in 2020, 400 in 2021, 800 in 2022). Namens burgers dienen steeds vaker no cure no pay bureaus een bezwaarschrift in bij de gemeente of doen een beroep bij de rechter. Voor deze bureaus is sprake van een verdienmodel, burgers profiteren daar niet / amper van. Voor de uitvoering van de WOZ vraagt dit veel extra inzet. De grotere druk op rechters is een risico wat betreft tijdige besluitvorming.

Burgers moeten laagdrempelig bezwaar kunnen maken. Maar de grote toename van bezwaarschriften en beroepen van commerciële bureaus vraagt van gemeenten veel extra inzet. VNG en het rijk overleggen over te nemen maatregelen, maar tot dusver zijn deze er niet. Wanneer het aantal bezwaarschriften gelijk blijft aan die van 2023 is er een extra inzet op WOZ-taxateurs noodzakelijk van 1,5 fte structureel. Vooralsnog stellen we dit risico daarom op € 130.000. In het voorjaar van 2024 beoordelen we of dit risico omgezet moet worden in een structurele begrotingsbestelling die we dan zullen opnemen in de eerste bestuursrapportage 2024 en in de perspectiefnota 2025-2028 en eventueel in de tariefbepaling voor de OZB.

Betalingsproblemen

100

Door de hoge prijzen krijgt een groeiend aantal huishoudens en organisaties moeite om de rekeningen te blijven betalen. Uit een stresstest van het Centraal Plan Bureau blijkt het te gaan om 9 tot 15% van alle huishoudens. Betalingsproblemen kunnen leiden tot mindere inbaarheid van door ons in rekening gebrachte kosten. In de begroting 2023 hebben we hiervoor een risico van € 100.000 opgenomen. Door corona en de daarmee samenhangende maatregelen en door de energietoeslag zijn de jaren 2020-2023 moeilijk te vergelijken. We zien een beperkte toename van de oninbaarheid. Omdat veel maatregelen incidenteel zijn en het niet zeker is of ze worden verlengd, stellen we voor dit risico te handhaven op € 100.000.

Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)	Risico
Overig		500
Dit betreft diverse (kleinere) risico's, die niettemin wel politiek en bestuurlijk relevant zijn, o.a.:		
Bij overtreding van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) kan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) een boete opleggen die kan oplopen tot € 20 miljoen.		
Een ransomware aanval is een vorm van cybercrime waar kwaadwillenden bestanden versleutelen op het interne netwerk van een organisatie. Tegen betaling kunnen de bestanden weer worden ontsleuteld. Daarnaast is er bij een ransomware aanval een toenemend risico op data exfiltratie, hierbij wordt data gestolen waarmee de gemeente kan worden afgeperst. Er is een risico op kosten voor forensisch onderzoek en systeemherstel. Door versterking van onze netwerkmonitoring hebben we dit risico wel verkleind.		
Totaal		15.083

Totaaltelling risico's en ontwikkeling ervan ten opzichte van de vorige inventarisatie

De laatste keer dat we de raad integraal inzicht hebben gegeven in de risico's was bij het opstellen van de jaarstukken 2022. Ten opzichte van die inventarisatie ziet het overzicht van risico's er nu uit zoals onderstaand weergegeven.

Overzicht risico's	Begroting	Rekening	Begroting
(bedragen x € 1.000)	2023	2022	2024
Algemene uitkering	1.230	1.240	1.330
Sociaal domein	2.000	2.000	2.000
Grondexploitaties	6.615	7.625	7.625
Didam-arrest	200	0	0
Huisvesting	0	100	100
Gewaarborgde geldleningen	286	234	234
Gemeenschappelijke regelingen	234	225	261
Eigenrisicodragerschap	420	384	433
Juridische claims	400	400	400
Indexatie	2.000	2.000	2.000
Bezwaren OZB waarde			100
Betalingsproblemen	100	100	100
Overig	500	500	500
Totaal	13.985	14.787	15.083

Uit de risico-inventarisatie is naar voren gekomen dat de omvang van de risico's 1,9% hoger wordt ingeschat op € 15.083.000. Nieuw is het risico Bezwaren OZB-waarde van € 100.000. Andere risico's blijven gelijk of worden iets hoger.

Afgezet tegen het aanwezige weerstandsvermogen van € 26.534.000 geeft dit een ratio van 1,76 wat als ruim voldoende kan worden gewaardeerd.

In de jaarrekening 2022 presenteerden we nog een ratio van 1,36. Het aanwezige weerstandsvermogen was eind 2022 € 20.112.000. De belangrijkste oorzaak van de stijging is het jaarrekeningresultaat 2022.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Deze cijfers geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente een toelichting worden gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat het betekent voor de financiële positie van de gemeente.

Onderstaande tabel toont de financiële kengetallen. Daaronder zijn de VNG normen opgenomen.

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Weging	
Netto schuldquote	69,4%	98,3%	114,4%	120,6%	116,7%	Matig	
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	66,0%	97,1%	113,7%	119,9%	116,0%	Matig	
Solvabiliteitsratio	21,2%	15,3 %	14,0%	10,8%	10,6%	Onvoldoende	
Grondexploitatie	7,2%	7,7%	7,7%	8,1%	8,2%	Voldoende	
Structurele exploitatieruimte	8,1%	0,5%	1,2%	-5,0%	-5,8%	Voldoende	
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde	111,0%	107,0%	107,0%	107,0%	107,0%	Onvoldoende	

Normen VNG (%)

Omschrijving	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	<90	90><130	>130
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	<90	90><130	.>130
Solvabiliteitsratio	>50	20><50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde	<95	95><105	>105

Nadere toelichting op de ontwikkeling van de financiële kengetallen:

- ◆ In de komende jaren is sprake van een piek in investeringen in gemeentelijke huisvesting, onderwijshuisvesting en wegen. Voor deze investeringen moeten we leningen aantrekken. De kapitaallasten van deze leningen zijn in onze begroting gedekt. Wel verslechteren door deze piek onze schuldquotes.
- ◆ De meerjarenbegroting laat vanaf 2026 forse tekorten zien. Deze tekorten zorgen voor een afname van het eigen vermogen en daarmee ook voor een daling van de solvabiliteit. Als de tekorten worden omgezet in een sluitend meerjarenbeeld, zal de solvabiliteit op het niveau van 2024 / 2025 blijven.
- ◆ Ten opzichte van de jaarrekening 2022 zien we verslechtering van meerdere kengetallen. Dit is het gevolg van het positieve resultaat in de jaarrekening 2022 van € 11 miljoen, waardoor het eigen vermogen is gestegen en de kengetallen voor 2022 een verbetering lieten zien.

Paragraaf G – Lokale heffingen

Eén van de inkomstenbronnen voor de gemeenten zijn de gemeentelijke heffingen, met name belastingen en retributies. Deze heffingen zijn gebaseerd op publiekrechtelijke regels. Concreet kunnen deze heffingen onderscheiden worden in:

- ◆ Algemene belastingen: hierbij bestaat geen duidelijke relatie tussen de dienstverlening en de belasting (met name onroerendezaakbelastingen), de opbrengst vloeit rechtstreeks naar de algemene middelen;
- ◆ Rechten of retributies: dit zijn vergoedingen voor een publiekrechtelijke dienstverlening of voor het gebruik van voorzieningen waarbij tevens betaald moet worden indien de dienst niet gewenst is (afvalstoffenheffing en rioolheffing);
- ◆ Leges: hierbij moet sprake zijn van een individuele tegenprestatie van de overheid (zoals het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen etc.).

De lokale heffingen vormen een onderdeel van de inkomsten van de gemeente en hebben als dekkingsmiddelen betrekking op verschillende beleidsvelden. Ze zijn dan ook door de hele begroting terug te vinden. De gemeente Westerkwartier kent de volgende lokale heffingen:

- ◆ Onroerendezaakbelastingen (OZB);
- ◆ Afvalstoffenheffing;
- ◆ Rioolheffing;
- ◆ Leges;
- ◆ Grafrechten;
- ◆ Liggelden;
- ◆ Reclamebelasting;
- ◆ Marktgelden.

In deze paragraaf wordt het beleid ten aanzien van deze lokale heffingen weergegeven. Daarbij geven we inzicht in de inkomsten, het beleid ten aanzien van de lokale heffingen en de kostenonderbouwingen, de lokale lastendruk, en het kwijtscheldingsbeleid.

Inkomsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opbrengsten uit de lokale heffingen.

Soort heffing (bedragen x € 1.000)	Programma	Begroting 2023 (na wijziging)	Begroting 2024
Onroerendezaakbelastingen	ADM	15.612	16.096
Afvalstoffenheffing	7	9.579	9.597
Rioolheffing	7	6.292	6.875
Omgevingsvergunning	8	1.264	1.264
Leges*	0	597	597
Grafrechten	7	542	542
Liggelden	2	15	15
Reclamebelasting	0	65	65
Marktgelden	3	18	18
Totaal		33.984	35.069

* exclusief rijksleges die worden afgedragen aan de Rijksoverheid

OZB-opbrengst woningen	ADM	9.721	10.022
OZB-opbrengst niet-woningen	ADM	5.891	6.074
Totaal		15.612	16.096

Beleid en kostenonderbouwing

Onroerende zaakbelastingen

De gemeente heft OZB van de eigenaren van alle onroerende zaken, uitgezonderd die welke volgens de wet of volgens de gemeentelijke verordening zijn vrijgesteld. Voor de niet-woningen wordt ook nog een gebruikersbelasting van een onroerende zaak geheven. In de verordening zijn vrijstellingen opgenomen voor bijvoorbeeld kerken, begraafplaatsen, straatmeubilair en agrarische bedrijfsgroonden.

Jaarlijks besluit de raad hoeveel de opbrengst van de OZB moet zijn. De tarieven van de OZB, die deze opbrengst moeten realiseren, worden berekend aan de hand van de concept-taxatiewaarden van het komende jaar. Dat betekent dat als de WOZ-waarden stijgen, het tarief daalt (en andersom). Het te betalen bedrag komt zo overeen met de begrote inkomsten.

In de begroting 2020 hebben we aangegeven in 2020 een 10% hogere opbrengst te willen realiseren en in 2021 en 2022 een stijging met 5%. In de begroting 2021 hebben we de stijging met 5% in 2021 doorgevoerd. In de begroting 2022 is de stijging met 5% incidenteel niet doorgevoerd, maar doorgeschoven naar 2023. Hierdoor staat voor 2023 deze stijging in de kolom oorspronkelijk. Vervolgens is besloten deze stijging te laten vervallen (kolom na wijziging).

Daarnaast passen we conform onze standaard uitgangspunten prijscompensatie toe. Voor 2024 komt deze uit op 3,1%. Hiervoor baseren we ons op de consumentenprijsindex van het Centraal Planbureau uit de meicirculaire.

De begrote opbrengst OZB stijgt hierdoor in 2024 in totaal met € 0,5 miljoen.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Ook is de gemeente wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Bij de bepaling van tarieven voor beide heffingen streven we naar 100% kostendekkendheid. Kosten die betrekking hebben op de zorgplichten voor water worden doorberekend in de rioolheffing. Kosten voor de inzameling, afvoer en verwerking van afval worden verhaald via de afvalstoffenheffing. De voorlopige tarieven 2024 zijn berekend. Deze tarieven worden definitief vastgesteld in de raad van december. De voorlopige tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn € 202 vastrecht en € 0,45 en € 0,25 per kg. voor respectievelijk grijs- en groenafval. Het vastrecht stijgt met € 3. Dit wordt veroorzaakt door prijsontwikkelingen en verwerkingskosten van groenafval. De rioolheffing stijgt met € 15 naar € 238. Dit tarief wordt eenmalig gedempt met € 15 door een onttrekking van € 430.000 aan de voorziening rioolheffing. Meerjarig vanaf 2025 rekenen we in de begroting met een tariefstijging van € 30. Deze stijging wordt veroorzaakt door prijsontwikkelingen, meer onderhoud voor rioolgemalen, hogere kapitaallasten van investeringen en een hogere doorbelasting voor slootschonen. Hieronder wordt in een tweetal tabellen de kostendekkendheid voor afvalstoffenheffing en rioolheffing weergegeven.

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing (bedragen x € 1.000)	2024
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	8.634
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-890
Netto kosten taakveld	7.744
Toe te rekenen kosten	
Overhead incl. (omslag)rente	194
BTW	1.664
Totale kosten	9.602
Opbrengst heffingen	9.597
Dekkingspercentage	99,95%

Kostendekkendheid Riolering (bedragen x € 1.000)	2024
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	5.249
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-13
Netto kosten taakveld	5.236
Toe te rekenen kosten	
Kolken reinigen (100%)	135
Straatvegen (50%)	108
Slootschonen (50%)	322
Stortkosten slootafval (50%)	100
Baggeren (50%)	200
Overhead incl. (omslag)rente	287
BTW	920
Totale kosten	7.309
Opbrengst heffingen	6.881
Dekkingspercentage	94,14%

Ten aanzien van de percentages bij het gedeeltelijk toerekenen van kosten (functioneel ondergebracht bij programma 2) gelden de volgende overwegingen:

- ♦ **Straatvegen:** Door wegen frequent te vegen komt er minder vuil in de kolken terecht. Hierdoor is de kans op verstoppingen minder groot en blijven de kolken en riolen schoner. Om die reden is besloten dat 50% van de veegkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.
- ♦ **Slootschonen:** De watergangen zijn voorzieningen van het water- en rioolsysteem die als functie hebben overtollig regenwater en grondwater af te voeren. Duikers zijn buizen onder bijvoorbeeld wegen welke twee watergangen met elkaar verbinden. Voor een goede doorstroming en om wateroverlast te voorkomen is het nodig dat deze watergangen en duikers voldoende berging en afvoercapaciteit hebben. Dat betekent dat de duikers vrij van slib zijn en de watergangen voldoende doorstroming hebben om het water af te voeren. Verder moeten water- en overplanten de doorstroming niet belemmeren. Om die reden

wordt 50% van de onderhoudskosten aan de watergangen (maaien, onderhoud) toegerekend aan de kosten 1 rioolheffing.

- ◆ **Baggeren:** Het baggeren van watergangen is noodzakelijk om de aan- en afvoer van de watergangen te garanderen, daarnaast om eventuele vervuiling vanuit de riooloverstorten en met regenwater mee gespoeld sediment te verwijderen. Het baggerbudget wordt gedekt vanuit de rioolheffing, indien het werkzaamheden betreffen die vallen onder de zorgplicht van de gemeente. Dat betreft baggeren in watergangen bij riooloverstorten of baggeren om de afvoer van regenwater te verbeteren. Uitgangspunt is dat 50% van de baggerkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.

Leges

De gemeente kan de kosten van dienstverlening in rekening brengen bij de mensen die deze dienst vragen. Binnen de Legesverordening zijn er verschillende diensten, waaronder burgerlijke stand, persoonsadministratie, reisdocumenten, rijbewijzen en omgevingsvergunningen. Leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor de leges omgevingsvergunningen. In deze begroting zijn we uitgegaan van een gelijkblijvende opbrengst.

Grafrechten, liggelden en marktgelden

Deze heffingen worden geheven voor specifieke uitgaven van de betreffende diensten en producten. De tarieven van deze heffingen mogen wettelijk gezien maximaal kostendekkend zijn. Jaarlijks worden de tarieven gecorrigeerd met het inflatiepercentage.

Reclamebelasting

Begin 2022 zijn convenanten getekend op basis waarvan in het centrumgebied van de kernen Leek en Zuidhorn reclamebelasting wordt geheven. De heffing bestaat uit één vast bedrag. De opbrengsten uit deze heffing worden, na aftrek van de perceptiekosten, uitgekeerd aan de Stichting Ondernemersfonds van Leek en Zuidhorn. Het bestuur van deze stichtingen beheert het ondernemersfonds en financiert activiteiten die in het kader van economie, recreatie, evenementen, promotie en/of beleving plaatsvinden in het winkelgebied van het centrum van Leek en Zuidhorn.

Niet geheven belastingen

De gemeente Westerkwartier heft geen precariobelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, parkeerbelasting, forensenbelasting en baatbelasting. De opbrengst van de hondenbelasting zou niet opwegen tegen de kosten van de heffing, de omvang van de toeristische sector rechtvaardigt niet de heffing van de toeristenbelasting. Ook kent de gemeente geen parkeerdruk die het opportuun maakt parkeerbelasting te heffen. In het Westerkwartier is evenmin behoefte aan een baat, precario- of forensenbelasting.

Lokale lastendruk

De meeste inwoners van Westerkwartier betalen OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

- ◆ **Onroerende zaakbelasting (OZB):** De OZB is gesplitst in een eigenarenbelasting voor woningen, eigenarenbelasting voor niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De te betalen belasting wordt bepaald op basis van de WOZ-waarde van de onroerende zaak.

- ◆ **Rioolheffing:** Rioolheffing is van toepassing voor gebruikers van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Bij de rioolheffing gaat het om de bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater, de inzameling het transport voor bedrijfsafvalwater en de inzameling en verwerking van hemelwater.
- ◆ **Afvalstoffenheffing:** Bij de afvalstoffenheffing gaat het om het doorberekenen van de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De kosten worden via een vast bedrag en gedifferentieerd tarief verhaald op alle gebruikers van woonpercelen. Het vast recht is een bedrag per perceel en per belastingjaar. Het gedifferentieerde tarief is per kilogram ingezamelde afvalstoffen. Bij het gedifferentieerd tarief wordt een onderscheid gemaakt tussen grijs en groen afval.

Tarieven

Tarieven	2022	2023	2024
OZB woningen	0,1352%	0,1178%	ntb
OZB niet-woning eigenaar	0,2728%	0,2759%	ntb
OZB niet-woning gebruiker	0,2109%	0,2097%	ntb
Afvalstoffenheffing - vast recht	€ 179	€ 199	€ 202
Afvalstoffenheffing - grijs	€ 0,45	€ 0,45	€ 0,45
Afvalstoffenheffing - groen	€ 0,25	€ 0,25	€ 0,25
Rioolrecht	€ 223	€ 223	€ 238

Lastendruk in vergelijking

Het Coelo brengt jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Hierin is een groot aantal tarieven en vergelijkingen opgenomen. In de Atlas 2023 is opgenomen dat de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met eigen woning in Westerkwartier € 1.027 bedragen en in de provincie Groningen gemiddeld € 1.044. De woonlasten voor eenpersoonshuishoudens met eigen woning bedragen in Westerkwartier € 933 en in de provincie Groningen gemiddeld € 953.

Woonlasten 2023	Westerkwartier	Provincie Groningen	Nederland
Meerpersoonshuishouden met eigen woning	€ 1.027	€ 1.044	€ 944
Eenpersoonshuishouden met eigen woning	€ 933	€ 953	€ 867

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Westerkwartier kent geen kwijtschelding, maar wel een minimabeleid. Het gaat in dit kader om een tegemoetkoming in de kosten van de gemeentelijke belastingen.

Paragraaf H – Novatec

Sociaal ontwikkelbedrijf van de gemeente Westerkwartier

Algemeen

Het sociaal ontwikkelbedrijf Novatec maakt sinds 2019 onderdeel uit van de gemeentelijke organisatie van het Westerkwartier. Novatec is niet alleen werkzaam voor inwoners van de gemeente Westerkwartier, maar verleent ook diensten aan inwoners van de gemeente Noordenveld. Hiervoor zijn dienstverleningsovereenkomsten afgesloten tussen beide gemeenten waarbij we naast het werkgeverschap voor de SW en Nieuw Beschut ook trajecten verzorgen. Om het bedrijfsmatige karakter van Novatec en het daarbij behorende kosten- en opbrengstenpatroon te borgen is besloten om de financiën van Novatec in een aparte paragraaf op te nemen in de programmabegroting van de gemeente.

Toekomst Novatec

Begin 2022 is de visie en strategie van Novatec vastgesteld en is de ambitie uitgesproken om de uitstroom van de SW medewerkers die met pensioen gaan grotendeels op te vangen door de instroom van Cao aan de slag, medewerkers met een doelgroep registratie en trajectdeelnemers. Uitgangspunt hierbij is dat Novatec een organisatie blijft waar ruim 400 inwoners werkzaam zijn en ondersteund worden in hun ontwikkeling richting arbeidsmarkt. De taakstelling Nieuw Beschut vanuit het ministerie en de bijbehorende financiering zou daarvoor moeten worden bijgesteld zodat alle inwoners met deze indicatie kunnen instromen. We gaan in 2024 onderzoeken hoe we daar op een goede manier invulling aan kunnen geven. Hiermee draagt Novatec bij aan een snellere toeleiding van inwoners die een beroep doen op een uitkering onder de Participatiewet naar de arbeidsmarkt. Om dit te realiseren werken we intensief samen met het team Participatiewet/Mens en Gezin.

Professionaliseren bedrijfsvoering

In de afgelopen twee jaar is in de ambtelijke staf van het beschutte bedrijf een verandering ingezet. De functie van Assistent Werkcoach werd voorheen volledig ingevuld met SW collega's. Het lukt de laatste jaren niet meer vanwege het niveau van de nieuwe instroom SW om het deze functie in te zetten vanuit de SW populatie en we hebben de keuze gemaakt om deze rol in te vullen met ambtelijke collega's. Om de bedrijfsvoering van Novatec verder te optimaliseren hebben we een Accountmanager sales en een Coördinator Arbeidsontwikkeling toegevoegd aan het team. Dit betekent dat de kosten van de ambtelijke collega's in team Beschut en Detacheringen zijn toegenomen.

Nieuwbouw Novatec Leeksterveld

De verwachting is dat Novatec in de zomer van 2025 zal verhuizen naar een nieuw pand op het bedrijvenpark Leeksterveld. Voor de overige locaties van Novatec, de kringloopwinkel in Tolbert en de kwekerij in Leek, wordt nader onderzoek gedaan over de gewenste locatie(s) en huisvesting. Het komende jaar zal volledig in het teken staan van een intensieve samenwerking met de gegunde partij (architect, aannemer en installateur) voor de nieuwbouw Leeksterveld. We zijn momenteel in opbouw van een nieuwe afdeling Techniek binnen het beschutte bedrijf. In 2024 zullen meer nieuwe opdrachtgevers worden gezocht en zal de afdeling stap voor stap worden opgebouwd. De

nieuwbouw Leeksterveld zal zeker gaan bijdragen aan de verdere professionalisering van ons sociaal ontwikkelbedrijf

Begroting 2024 en meerjarig beeld 2025-2027

Algemene financiële toelichting

Naar verwachting zal de nieuwbouw Novatec medio 2025 zijn voltooid. De financiële gevolgen hiervan op de exploitatie vanaf 2025 worden in 2024 nader uitgewerkt en in de programmabegroting 2025 opgenomen.

In de periode 2019 tot en met 2023 is er ter compensatie van de frictiekosten als gevolg van de opheffing van de GR Novatec jaarlijks een bijdrage van € 400.000 in de exploitatie van Novatec opgenomen. Deze bijdrage komt ingaande 2024 te vervallen en verhoogt het nadelig saldo van Novatec.

De begroting 2024 en het meerjarig beeld tot en met 2027 zien er als volgt uit:

Begroting Novatec (bedragen x € 1.000)	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2024	2025	2026	2027	
Totaal opbrengsten	4.782	4.772	4.954	5.160	
Totaal kostprijs opbrengsten	435	398	405	413	
Totaal brutomarge	4.347	4.374	4.549	4.747	
Totaal overige opbrengsten	235	230	230	230	
Totaal bedrijfskosten	3.620	3.600	3.601	3.585	
Bedrijfsresultaat	962	1.004	1.178	1.392	
Subsidieresultaat Wsw	-1.053	-1.255	-1.309	-1.363	
Subsidieresultaat nieuw beschut	-337	-357	-377	-397	
Subsidieresultaat afspraakbanen	-960	-1.068	-1.192	-1.331	
Totaal subsidieresultaat	-2.350	-2.680	-2.878	-3.091	
Lage- inkomensvoordeel (LIV)	140	0	0	0	
Totaal resultaat	-1.248	-1.676	-1.700	-1.699	

Het resultaat 2025 ten opzichte van 2024 geeft een nadeel van € 428.000 (€ 1.676.000- € 1.248.000). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere Wsw-subsidie van € 303.000 (meicirculaire 2023) en het vervallen van de Lage inkomensvoordeel (LIV) ingaande 2025 van € 140.000.

De financiële gegevens van Novatec zijn integraal opgenomen in deze begroting. Ze raken meerdere taakvelden uit een drietal programma's van onze begroting. In onderstaande tabel is de verdeling naar taakvelden in de begroting weergegeven. Het eerste cijfer van het taakveld verwijst naar het programma uit de begroting.

Verdeling naar taakvelden	(bedragen x € 1.000)	Bedrag
0.1 Bestuur		-12
0.4 Overhead		- 1.005

0.5 Treasury	- 4
0.7 IU Sociaal domein (bate)	8.180
6.4 Sociale werkvoorziening	- 4.406
6.5 Arbeidsparticipatie	- 3.991
8.3 Wonen en bouwen	- 10
Totaal	- 1.248

Investeringsoverzicht

Voor 2024 zijn de volgende investeringen in de begroting opgenomen:

Omschrijving investering (bedragen in €)	Jaar van aanschaf			
	2024	2025	2026	2027
Noodreparaties dak Feithsweg 4	50.000			
Inpak: heftruck (vervanging)	50.000			
Magazijn : VW Caddy elektr. (vervanging)	40.000			
Magazijn : VW transporter (vervanging)		68.000		
Magazijn : VW transporter (vervanging)		68.000		
Kringloop : verduurzaming	63.000			
Kwekerij: potmachine (vervanging)	36.000			
Kwekerij nieuwbouw	535.000			
Totaal voorgenomen investeringen	774.000	136.000	0	0

Conform regelgeving van de gemeente Westerkwartier worden investeringen tot € 25.000 niet geactiveerd. Deze kosten komen dus niet tot uitdrukking bij de post afschrijvingen. De raad stelt bij de begroting alleen de voorgestelde investeringen van de jaarschijf 2024 vast. De investeringen 2025 dienen ter info.

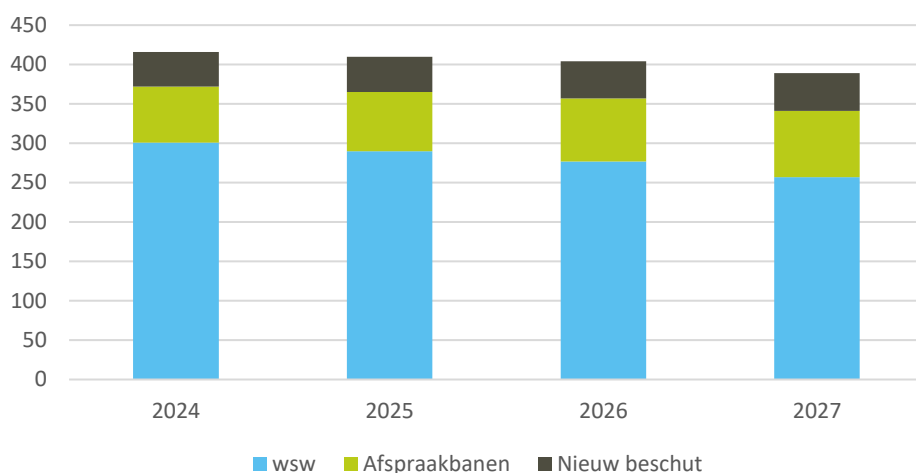
Het opgenomen krediet nieuwbouw kwekerij betreft het geïndexeerde bedrag, het oorspronkelijke bedrag was € 465.000 (in begroting 2022 opgenomen voor jaarschijf 2023). Het betreft een voorlopig krediet in afwachting van de uitkomst van een separaat onderzoek.

Ontwikkeling aantal medewerkers Wsw en Cao aan de slag

Als sociaal ontwikkelbedrijf draait Novatec om mensen. We geven daarom in deze paragraaf informatie over de te verwachten ontwikkeling in onze verschillende populaties, waarbij we onderscheid maken in de Wsw (Wet sociale werkvoorziening) en Cao aan de slag (Nieuw beschut en Afspraakbanen). Aangezien instroom in de Wsw niet meer mogelijk is, daalt die populatie door natuurlijk verloop. De instroom van inwoners vanuit Cao aan de slag stijgt. Door andere financieringsmodellen brengt deze verandering ook financiële consequenties met zich mee. Met onze strategie spelen we daarop in.

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de populaties Wsw en Cao aan de slag over de jaren 2024 tot en met 2027 aangegeven. Ons uitgangspunt is hierbij om de totale populatie op circa 400 personen te houden.

Aantal medewerkers Novatec

Bij het aantal medewerkers Nieuw beschut is (nog) uitgegaan van de taakstelling van het Ministerie, wat betekent dat de uitstroom Wsw niet geheel opgevuld wordt met nieuwe instroom Nieuw beschut. In bovenstaande tabel is het aantal trajecten niet meegenomen. Per peildatum 1 september 2023 volgden 32 personen een traject binnen Novatec.

Financiële begroting

Lasten Programma	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
					2025	2026	2027
0.1/0.2	Bestuur en organisatie	5.384	5.733	5.832	5.776	5.668	5.668
1	Veiligheid	5.743	6.429	6.601	6.362	6.362	6.312
2	Verkeer en vervoer	10.995	10.887	11.368	11.421	12.351	12.187
3	Economie	830	971	948	945	959	958
4	Onderwijs	8.440	7.621	7.411	7.237	9.408	9.306
5	Sport, cultuur en recreatie	15.472	18.626	18.505	19.078	18.227	17.766
6	Sociaal Domein	101.127	104.854	92.959	93.255	92.615	92.423
7	Volksgezondheid en milieu	20.255	26.068	23.467	23.472	22.136	21.659
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	8.785	7.268	6.966	7.014	7.045	7.003
0.3/0.8	Algemene dekkingsmiddelen	3.218	5.184	4.860	2.830	2.161	2.560
0.4	Overhead	22.596	24.841	24.968	24.909	24.946	26.050
0.9	VPB	52	50	50	50	50	50
	Onvoorzien			125	125	125	125
Totaal lasten voor bestemming		202.896	218.532	204.060	202.474	202.053	202.067

Toevoegingen aan reserves

1	Veiligheid						
2	Verkeer en vervoer	70					
3	Economie	23					
4	Onderwijs	168					
5	Sport, cultuur en recreatie	528	313				
6	Sociaal Domein	1.149	2252				
7	Volksgezondheid en milieu	5.245	4783				
8	Volkshuisvesting	1.925	79				
0.4	Overhead	2.583	263	102	229		
0.3/0.8	Alg dekkingsmiddel	5.338	13188				
Totaal lasten		219.926	239.410	204.162	202.703	202.053	202.067

Baten Programma	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
					2025	2026	2027
0.1/0.2	Bestuur en organisatie	872	972	972	972	972	972
1	Veiligheid	56	48	38	38	38	38
2	Verkeer en vervoer	534	401	106	106	106	106
3	Economie	172	43	43	43	43	43
4	Onderwijs	1.620	1.142	866	866	866	866
5	Sport, cultuur en recreatie	2.585	2.161	2.196	2.196	2.175	1.845
6	Sociaal Domein	41.245	39.106	25.626	25.539	25.814	26.034
7	Volksgezondheid en milieu	17.401	22.726	20.064	20.087	18.788	18.321
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	3.486	1.484	1.485	1.483	1.481	1.479
0.3/0.8	Algemene dekkingsmiddelen	146.892	141.667	150.584	150.584	141.116	140.399

o.4 Overhead	630	451	444	424	413	392
o.9 VPB						
o.11 Resultaat						
Totaal baten voor bestemming	215.492	210.201	202.424	202.338	191.812	190.495
Onttrekkingen aan reserve						
o Bestuur en organisatie						
1 Veiligheid	263	238	238			
2 Verkeer en vervoer	349	51	51	51	51	51
3 Economie	23					
4 Onderwijs	32	69	69	69	69	32
5 Sport, cultuur en recreatie	450	79	115	97	97	97
6 Sociaal Domein	512	2632	1			
7 Volksgezondheid en milieu	5.047	4187	7	7	7	7
8 Volkshuisvesting	207	824	4			
o.4 Overhead	331	328	261	263	210	206
o.3/o.8 Alg dekkingsmiddel	8.476	20314	1.000	1.000		
Totaal baten	231.182	238.923	204.165	203.824	192.245	190.887
Rekening- / begrotingssaldo	11.256	-489	0	1.121	-9.808	-11.180

De specificatie begroting 2024 per taakveld is als volgt:

Taakveld	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
o.1	Bestuur	4.006		-4.006
o.2	Burgerzaken	1.825	972	-853
o.3	Beheer overige gebouwen en gronden	902	263	-639
o.4	Overhead	24.969	444	-24.525
o.5	Treasury	95	290	195
o.61	OZB woningen	652	10.037	9.385
o.62	OZB niet-woningen	247	6.083	5.836
o.64	Belastingen overig	65	65	0
o.7	Alg uitkering en ov uitkeringen gemeentefonds	9	133.845	133.836
o.8	Overige baten en lasten	3.015		-3.015
o.9	Vpb	50		-50
o.10	Mutaties reserves	102	1.741	1.639
o.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.563	2.563	0
	Taakveld o	38.500	156.303	117.803
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	4.987	20	-4.967
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.614	18	-1.596
	Taakveld 1	6.601	38	-6.563
2.1	Verkeer en vervoer	9.649	77	-9.572
2.2	Parkeren	443	7	-436
2.3	Recreatieve havens	39	14	-25
2.4	Economische havens en waterwegen	1142		-1.142

2.5	Openbaar vervoer	95	7	-88
	Taakveld 2	11.368	105	-11.263
3.1	Economische ontwikkeling	604	10	-594
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9	0	-9
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	173	33	-140
3.4	Economische promotie	161		-161
	Taakveld 3	947	43	-904
4.1	Openbaar basisonderwijs	282		-282
4.2	Onderwijshuisvesting	3.956	106	-3850
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.172	759	-2413
	Taakveld 4	7.410	865	-6545
5.1	Sportbeleid en activering	715	351	-364
5.2	Sportaccommodaties	5.495	1.224	-4271
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	1.084	211	-873
5.4	Musea	297	57	-240
5.5	Cultureel erfgoed	441	47	-394
5.6	Media	1.478	94	-1384
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.995	211	-8784
	Taakveld 5	18.505	2.195	-16310
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.970	659	-7.311
6.2	Wijkteams	1.443	0	-1.443
6.3	Inkomensregelingen	20.943	15.616	-5.327
6.4	Begeleide participatie	7.823	2.688	-5.135
6.5	Arbeidsparticipatie	10.512	4.331	-6.181
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.737	3	-2.734
6.71	Maatwerkvoorzieningen 18+	15.055	494	-14.561
6.72	Maatwerkvoorzieningen 18-	21.708		-21.708
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	2.295	1.835	-460
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.473		-2.473
	Taakveld 6	92.959	25.626	-67.333
7.1	Volksgezondheid	3.719	655	-3.064
7.2	Riolering	5.249	7.321	2.072
7.3	Afval	8.725	10.447	1.722
7.4	Milieubeheer	4.969	1097	-3.872
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	805	543	-262
	Taakveld 7	23.467	20.063	-3.404
8.1	Ruimtelijke ordening	2.719	2	-2.717
8.2	Grondexploitatie	404	0	-404
8.3	Wonen en bouwen	3.843	1.483	-2.360
	Taakveld 8	6.966	1.485	-5.481
	Totaal	206.723	206.723	0

Incidentele baten en lasten

Lasten Programma	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Meerjarenraming		
			2025	2026	2027
0	Bestuur en organisatie				
	Wachtgeld wethouders	164	108		
1	Veiligheid				
	Extra bijdrage negatieve reserve VRG	238			
2	Verkeer en vervoer				
3	Economie				
4	Onderwijs				
	Onderwijshuisvesting - huur Lauwerscollege	130			
5	Sport, cultuur en recreatie				
	SPUK GALA	351	351	331	
	CUP 3.2 Iedere inwoner een boom	165	495		
	Uitvoeringsprogramma roekenbeheer	50	50	50	
	Overige mutaties	34	29		
6	Sociaal Domein				
	Asiel (inburgering)	120			
	Thema 2 Tijd voor Toekomst	80			
	Thema 4 Organisatie, monitoring en kennisdeling	94			
	BUIG	-200			
	CUP 5.2 schuldhulpverlening	335			
	Overige mutaties	117	62	59	
7	Volksgezondheid en milieu				
	SPUK GALA	630	630	444	
	Bijdrage ARCG	91			
	CDOKE 1e tranche	1.050	1.059		
	Overige mutaties	47	38		
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening				
	Omgevingswet	100	100	100	100
	Overige mutaties	37	37	36	
ADM	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
	Locatie Hoofdstraat Midwolde	119	119		
	Stelpost cofinanciering projecten	1.000	1.000		
	Onvoorzien	125	125	125	125
0.4	Overhead				
	Extra inzet facilitaire ondersteuning	62	62		
	Inhuur digitale informatie	100			
	CUP 1.1 PvA optimalisering online dienstverlening	50			
	CUP 2.2 Verduurzamingsplannen 2e tranche	50	50		
	Overige mutaties	-1	-1	6	
0.9	Reserves				
	Reserve programma huisvesting	102	229		
Totaal incidentele lasten		5.240	4.543	1.150	225

Baten Programma	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting	Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
	0 Bestuur en organisatie				
	1 Veiligheid				
	2 Verkeer en vervoer				
	3 Economie				
	4 Onderwijs				
	5 Sport, cultuur en recreatie				
	SPUK GALA	351	351	331	
	6 Sociaal Domein				
	SPUK versterking clientondersteuning				
	Thema 2 Tijd voor Toekomst	80			
	Thema 4 Organisatie, monitoring en kennisdeling	94			
	Overige mutaties	89	34	31	
	7 Volksgezondheid en milieu				
	SPUK GALA	630	630	444	
	Voorziening riolering	427			
	Afval vastrecht (dekking bijdrage ARCG)	91			
	CDOKE 1e tranche	1.050	1.059		
	Overige mutaties	4			
	8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening				
ADM	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
	Locatie Hoofdstraat Midwolde	119	119		
	0.4 Overhead				
	0.9 Reserves				
	Algemene reserve (extra bijdrage negatieve reserve VRG)	238			
	Reserve cofinanciering projecten	1.000	1.000		
	Overige mutaties	116	98	43	
Totaal incidentele baten		4.289	3.292	848	0
Saldo incidentele baten en lasten		-951	-1.251	-302	-225

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)		2024	2025	2026	2027
Totaal saldo baten en lasten		-1.636	-136	-10.241	-11.572
Totale toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		1.638	1.257	433	392
Totaal begrotingssaldo na bestemming		2	1.121	-9.808	-11.180
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)		-951	-1.251	-302	-225
Structureel begrotingssaldo		949	2.372	-9.506	-10.955

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen reserves:				
- n.v.t.	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves:				
- Reserve Natuurpark (Kommerzijl)	18	18	18	18
- Reserve afschrijving diverse investeringen	368	370	372	374
Totaal onttrekkingen	386	388	390	392

Totaal toevoegingen en onttrekkingen reserves (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen	1.252	869	43	0
Structurele toevoegingen en onttrekkingen	386	388	390	392
Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.638	1.257	433	392

Prognose meerjarenbalans

Meerjarenbalans (bedragen x € 1.000)	Begroting		Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027
Activa					
<u>Vaste activa:</u>					
Immateriële vaste activa	11.253	10.792	10.331	9.931	9.531
Materiële vaste activa	197.189	225.303	250.589	239.734	229.825
Financiële vaste activa	7.436	7.334	7.280	7.225	7.188
Totaal vaste activa	215.878	243.429	268.200	256.890	246.544
<u>Vlottende activa:</u>					
Onderhanden werk	15.600	15.600	15.600	15.600	15.600
Uitzettingen met een looptijd < 1 jr.	15.513	15.481	15.449	15.417	15.385
Liquide middelen	286	286	286	286	286
Overlopende activa	11.608	11.608	11.608	11.608	11.608
Totaal vlottende activa	43.006	42.974	42.943	42.910	42.878
Totaal activa	258.884	286.403	311.143	299.801	289.423
Passiva					
<u>Vaste passiva:</u>					
Eigen vermogen	48.838	43.838	43.681	32.348	30.656
Voorzieningen	8.247	8.472	8.697	8.922	9.147
Langlopende leningen	161.431	191.866	214.038	213.304	203.893
Totaal vaste passiva	218.516	244.176	266.416	254.574	243.696
<u>Vlottende passiva:</u>					
Netto vlottende schuld < 1 jr.	20.838	22.197	24.197	24.197	24.197
Overlopende passiva	19.530	20.030	20.530	21.030	21.530
Totaal vlottende passiva	40.368	42.227	44.727	45.227	45.727
Totaal passiva	258.884	286.403	311.143	299.801	289.423

Programmabegroting 2024

Bijlagen

Gemeente
Westerkwartier

Overzicht Reserves en Voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2023	Bij	Af	Stand 31-12- 2023	Bij	Af	Stand 31-12- 2024	Bij	Af	Stand 31-12- 2025	Bij	Af	Stand 31-12- 2026	Bij	Af	Stand 31-12- 2027
Algemene reserve	20.009	8.615	3.238	25.386		238	25.148									
Totaal algemene reserve	20.009	8.615	3.238	25.386	0	238	25.148	0	0	25.148	0	0	25.148	0	0	25.148
Reserve grondexploitatie	1.616	79	20	1.675			1.675			1.675			1.675			1.675
Reserve armoedebeleid kinderen	0			0			0			0			0			0
Reserve MFC Oostwold De Gaveborg	83			83			83			83			83			83
Reserve groenfonds	276			276			276			276			276			276
Reserve Integraal Kindcentrum Marum	1.236		37	1.199		37	1.162		37	1.125		37	1.088			1.088
Reserve afboeking boekwaarde scholen	860			860			860			860			860			860
MFC De Wierde Grijpskerk	232			232			232			232			232			232
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)	349		18	331		18	313		18	295		18	277		18	259
Reserve overheveling niet uitgegeven budgetten	4.261	4.574	5.835	3.000			3.000			3.000			3.000			3.000
Reserve verduurzamingsmaatregelen	203		180	23		18	5			5			5			5
Reserve sociaal domein	8			8			8			8			8			8
Reserve groot onderhoud gebouwen	194		30	164		30	134		30	104			104			104
Reserve afschrijving diverse investeringen	7.379		366	7.013		368	6.645		370	6.275		372	5.903		374	5.529
Reserve programma huisvesting	728	263	100	891	102	31	962	229	31	1.160		6	1.154			1.154
Reserve beheerskosten TOZO	415		11	404			404			404			404			404
Reserve Winsum	1.239		1.239	0			0			0			0			0

Reserve Museum Wierdenland		313		313			313			313			313			313
Reserve cofinanciering projecten		3.000	1.000	2.000	1.000		1.000	1.000		0			0			0
Reserve vluchtelingen		1.618		1.618			1.618			1.618			1.618			1.618
Totaal bestemmingsreserves	19.079	9.847	8.836	20.090	102	1.502	18.690	229	1.486	17.433	0	433	17.000	0	392	16.608
Totaal reserves	39.088	18.462	12.074	45.476	102	1.740	43.838	229	1.486	42.581	0	433	42.148	0	392	41.756

Verloop algemene reserve

(bedragen x € 1.000)

Stand 1 januari 2022	20.009
Rekeningresultaat 2022	7.836
Bestemming Reserve Winsum	779
Storting 2023	+ 8.615
Aanwending ivm vorming reserve cofinanciering projecten	3.000
Extra bijdrage negatieve reserve VRG	238
Onttrekking 2022	-/- 3.238
Stand 31 december 2023	25.386
Extra bijdrage negatieve reserve VRG	238
Onttrekking 2024	-/- 238
Stand 31 december 2024	25.148

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2023	Bij	Af	Stand 31-12- 2023	Bij	Af	Stand 31-12- 2024	Bij	Af	Stand 31-12- 2025	Bij	Af	Stand 31-12- 2026	Bij	Af	Stand 31-12- 2027
Voorzieningen algemeen																
Voorziening pensioen wethouders	6.257	225		6.482	225		6.707	225		6.932	225		7.157	225		7.382
Voorziening egalisatie afvalstoffen	0			0			0			0			0			0

Voorziening egalisatie riolering	1.410	588	822	427	395		395		395		395
Voorziening Oostindie Slagen/Buiten	110		110		110		110		110		110
Voorziening nog te betalen kosten grex	0		0		0		0		0		0
Infrastructurele voorziening centrum Marum	0		0		0		0		0		0
Voorziening pensioen wethouders herindeling	0		0		0		0		0		0
Verlofsparen	833		833		833		833		833		833
Totaal voorzieningen algemeen	8.610	225 588	8.247	225 427	8.045	225 0	8.270	225 0	8.495	225 0	8.720

Voorzieningen grondexploitaties

Oostergast	455		455		455		455		455		455
Tussen de Gasten	399		399		399		399		399		399
Leeksterveld	0		0		0		0		0		0
Oostwold	0		0		0		0		0		0
Zevenhuizen	538		538		538		538		538		538
Centrumplan	0		0		0		0		0		0
Invulplan Nuis	0		0		0		0		0		0
Oostindie	2.959		2.959		2.959		2.959		2.959		2.959
Klieflocatie Ezinge	34		34		34		34		34		34
Oostindie Zuid	602		602		602		602		602		602
Totaal voorzieningen grondexploitaties	4.987	0 0	4.987	0 0	4.987	0 0	4.987	0 0	4.987	0 0	4.987

Voorzieningen debiteuren

Voorziening belastingdebiteuren	41	12	53	12	65	12	77	12	89	12	101
Voorziening debiteuren soza	738		738		738		738		738		738
Voorziening debiteuren algemeen	76	20	96	20	116	20	136	20	156	20	176

Totaal voorzieningen debiteuren	855	32	0	887	32	0	919	32	0	951	32	0	983	32	0	1.015
Voorzieningen leningen deelnemingen																
Voorziening deelname verkoop Vennootschap BV	0		0			0			0			0			0	
Totaal voorzieningen leningen deelnemingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Voorzieningen verstrekte leningen																
Voorziening dubieuze debiteur verstrekte lening	125			125			125			125			125			125
Voorziening bbz leningen	173			173			173			173			173			173
Totaal voorzieningen verstrekte leningen	298	0	0	298	0	0	298	0	0	298	0	0	298	0	0	298
Totaal voorzieningen	14.750	257	588	14.419	257	427	14.249	257	0	14.506	257	0	14.763	257	0	15.020

Beleidsindicatoren

Bij Ministeriële regeling zijn indicatoren vastgesteld. Het merendeel van deze verplichte set indicatoren wordt beschikbaar gesteld via de website waarstaatjegemeente.nl. De eerste vijf indicatoren worden door de gemeenten zelf aangeleverd. De zogenoemde 'datapartners' (zie Bron) leveren de gegevens voor waarstaatjegemeente.nl aan. De meest actuele gegevens worden opgenomen, maar niet alle informatie komt gelijktijdig en even snel beschikbaar. Ook komt niet alle informatie met dezelfde frequentie beschikbaar (niet alle onderzoeken/monitors worden bijvoorbeeld jaarlijks uitgevoerd). Dit is de reden dat er bij sommige indicatoren nog verouderde informatie staat.

Programma	Indicator		Bron	2020	2021	2022	2023
o. Bestuur en ondersteuning	Formatie (formatieplan 1-1-2023)	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	7,88	7,77	7,74	8,00
o. Bestuur en ondersteuning	Bezetting (werkelijke bezetting 31-12-2022)	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	7,30	7,25	7,20	7,40
o. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	742,0	723,47	749,97	867,95
o. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	15,17	12,65	15,94	15,85
o. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens	11,70	11,54	10,26	12,70
1. Veiligheid	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	CBS	0,5	0,8	0,8	Nnb
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,1	2,0	2,0	Nnb
1. Veiligheid	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	CBS	1,1	0,3	0,5	Nnb
1. Veiligheid	Vernieling en beschadiging (openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	CBS	4,3	4,5	4,2	Nnb
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	Stichting Halt	6	7	5	Nnb
3. Economie	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	151,4	156,3	172,8	Nnb
3. Economie	Functiemenging	%	LISA	46,3	46,5	47,6	Nnb
4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	DUO/Ingrado	1,2	1,3		Nnb
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	per 1.000 leerplichtige leerlingen	DUO/Ingrado	1,9	0,9	3,1	Nnb
4. Onderwijs	Relatief verzuim	per 1.000 leerplichtige leerlingen	DUO/Ingrado	nb	12	16	Nnb
5. Sport en recreatie	Niet-sporters	%	Gezondheidsmonitor	56,7			Nnb
6. Sociaal domein	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	597,9		636,4	Nnb
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS	69,6		73,3	Nnb

6. Sociaal domein	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	CBS	290,4	261,2		Nnb
6. Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-75jr	CBS				Nnb
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64 jaar	CBS	126,8		95,7	Nnb
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor rechter	%	CBS	1	1		Nnb
6. Sociaal domein	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	CBS	700	640	680	Nnb
6. Sociaal domein	% Kinderen in uitkeringsgezin	%	CBS	4	4		Nnb
6. Sociaal domein	% Werkloze jongeren	%	CBS	2	2		Nnb
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	11,5	11,5	13,8	Nnb
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	%	CBS	0,2	0,1	0,2	Nnb
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	%	CBS	0,9	0,8	0,8	Nnb
7. Gezondheid en milieu	Huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS			112	Nnb
7. Gezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS			21,1	Nnb
8. Vhrosv	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO	771	806		933
8. Vhrosv	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO	825	881		1027
8. Vhrosv	WOZ-waarde woningen	dzd euro	CBS	225	238	262	304
8. Vhrosv	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF	7,2		7,7	Nnb
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	79,7	80,2	80,2	80,5

Investeringsoverzicht

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taak- veld	Kostenplaats	E/M nut	Afschr. termijn	2024	2025	2026	2027
Vervanging hardware - switches en storage	0.4	Automatisering	E	5	190			
Vervanging wifi omgeving Zuidhorn	0.4	Automatisering	E	5	100			
Vervanging ESX Hosts 2026	0.4	Automatisering	E	5			250	
Nieuwe werkplek devices 2027	0.4	Automatisering	E	5				1.090
Noordhorn werf uitbouw/verduurzamen	0.4	Gebouwen	E	40	1.382			
Novatec kringloopwinkel verduurzamen (17 jr)	0.4	Gebouwen	E	17	71			
Kruisweg 42 Marum gasloos/energieneutraal (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33	579			
Aanp werf Kietvitsweg 20 Grijpskerk gasloos en energieneutr (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33	401			
Nieuwbouw kantoor (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33	27.066			
Herinrichting opslagterrein Hoendiep Oostzijde 24	0.4	Gebouwen	E	25	458			
Herinrichting opslagterrein Noorderringweg 2024	0.4	Gebouwen	E	25	438			
Tractiemiddelen 2024	0.4	Traktie	E	10	625			
Tractiemiddelen 2025	0.4	Traktie	E	10		625		
Tractiemiddelen 2026	0.4	Traktie	E	10			625	
Tractiemiddelen 2027	0.4	Traktie	E	10				625
Wegen levensduurverlengende maatregelen 2024	2.1	Wegen	M	20	1.052			
Wegen reconstructies 2024	2.1	Wegen	M	50	1.071			
Wegen levensduurverlengende maatregelen 2025	2.1	Wegen	M	20		1.052		
Wegen reconstructies 2025	2.1	Wegen	M	50		1.071		
Fietsoversteek Oldebertweg Tolbert 2024	2.1	Wegen	M	20	200			
Verkeersveilige schoolomgevingen	2.1	Wegen	M	20	486			
Bruggen (kwaliteitsvisie openbare ruimte) 2024	2.1	Bruggen	M	50	370			
Bruggen (kwaliteitsvisie openbare ruimte) 2025	2.1	Bruggen	M	50		370		
Sportpark Starkenborghkanaal Zunobri veld 1 topl ren	5.2	Sport	E	15	77			
OWK Oostwold toplaag renovatie	5.2	Sport	E	15	63			
Zwembad de Wotterwille - waterglijbaan	5.2	Sport	E	25	78			
Zwembad beweegbare vloer + coating zwembad	5.2	Sportaccommodaties	E	25	350			
Sporthal Oosterweg Noordhorn 2025	5.2	Sportaccommodaties	E	10		30		
Sporthal Oosterweg Noordhorn warmtepomp 2025	5.2	Sportaccommodaties	E	10		91		
Sporthal Oldenoert Vervangen dakbedekking	5.2	Sportaccommodaties	E	25		60		

Sporthal Oldenoert PV installatie 2025	5.2	Sportaccommodaties	E	10		30		
Sporthal De Holten vervangen brandmeldinstallatie	5.2	Sportaccommodaties	E	10		74		
Sporthal De Holten OV installatie	5.2	Sportaccommodaties	E	10		61		
Topsportthal bowling Leek Vervangen heteluchtheaters	5.2	Sportaccommodaties	E	10			72	
Topsportthal bowling Leek Vervangen boiler	5.2	Sportaccommodaties	E	10			42	
Topsportthal PV installaties 2025	5.2	Sportaccommodaties	E	10		242		
MFA 't Spectrum vervangen dakbedekking	6.1	Club- en buurthuizen	E	25		36		
MFA Gaveborg Vervangen warmtepomp	6.1	Club- en buurthuizen	E	10		40		
Watertakenplan 2024	7.2	Watertakenplan (vGRP)	E	50	3.655			
Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2024	7.4	Milieubeheer	M	50	125			
Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2025	7.4	Milieubeheer	M	50		120		
Totaal Westerkwartier					38.836	3.902	989	1.715
Investerings met een economisch nut			E		35.533	1.289	989	1.715
investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut			M		3.304	2.613		
Totaal investeringen					38.836	3.902	989	1.715

Algemene uitkering meerjarig

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven

Maatstaf	2024	2025	2026	2027
1g-2 WOZ niet-woningen eigenaren	-2.586.906	-2.586.906	-2.586.906	-2.586.906
1h-2 WOZ niet-woningen gebruikers	-1.758.474	-1.758.474	-1.758.474	-1.758.474
1a Waarde woningen eigenaren	-6.032.687	-6.225.440	-6.291.489	-6.358.253
Subtotaal	-10.378.067	-10.570.821	-10.636.869	-10.703.633

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is

Maatstaf	2024	2025	2026	2027
8a-3 Bijstandsontvangers	4.613.374	4.690.557	4.789.241	4.895.735
2 Inwoners	24.731.658	24.832.408	25.007.247	25.047.048
7c-4 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	19.268.885	18.399.268	16.728.317	16.863.021
12b-2 Inwoners met een migratieachtergrond	887.238	910.021	933.648	956.333
3c Eenpersoonshuishoudens	1.340.240	1.381.469	1.334.377	1.348.787
8b Loonkostensubsidie	515.749	587.079	624.655	666.712
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	7.578.808	7.257.291	6.758.893	6.763.788
8f-2 Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	405.882	435.795	469.515	508.318
5d-2 Inwoners 75+ met drempel	3.332.011	3.509.065	3.461.373	3.563.891
7m-2 Laag opleidingsniveau met drempel	1.395.397	1.422.873	1.357.360	1.357.782
14a-2 Lokale centrumfunctie (max 20km)	647.164	651.882	655.859	659.082
14b-2 Regionale centrumfunctie (max 60km)	3.620.397	3.582.244	3.416.156	3.432.944
14c-2 Landelijke centrumfunctie	874.799	881.176	886.552	890.909
15e Leerlingen VO	598.082	591.015	582.577	574.619
15h-3 Onderwijsachterstand	119.284	119.036	118.789	118.541
38 Bedrijfsvestigingen	1.104.155	1.166.232	1.222.115	1.285.280
36 Kernen	4.465.694	4.483.224	4.441.569	4.441.631
36a Kernen met 500 of meer adressen	826.833	826.833	826.833	826.833
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	261.224	261.224	261.224	261.224
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	203.526	203.526	203.526	203.526
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	1.196.783	1.252.177	1.307.764	1.317.016
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	876.818	878.776	880.523	882.826
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	4.424.628	4.469.917	4.514.851	4.561.443
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	2.164.781	2.169.616	2.164.272	2.169.932
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	2.697.864	2.725.406	2.748.669	2.776.300
19 Oppervlakte binnenwater	79.065	79.065	79.065	79.065
16 Oppervlakte land	1.414.140	1.414.140	1.414.140	1.414.140
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	1.007.216	1.007.216	1.007.216	1.007.216
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	336.978	344.156	346.590	349.042
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	1.572.456	1.605.951	1.617.310	1.628.752
39 Vast bedrag	980.358	980.358	980.358	980.358
Subtotaal	93.541.487	93.118.992	91.140.582	91.832.093

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)

Jaren	2024	2025	2026	2027
Uitkeringsfactor	1,3950	1,4170	1,3350	1,3250
Subtotaal (B x C (=uf))	130.490.375	131.949.612	121.672.677	121.677.523

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	2024	2025	2026	2027
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	4.797.365	3.842.195	3.842.195	3.842.195
Subtotaal	4.797.365	3.842.195	3.842.195	3.842.195

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	2024	2025	2026	2027
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	289.577	289.577	289.577	289.577
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	130.736	130.736	130.736	130.736
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	205.532	205.532	205.532	205.532
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	16.000	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
421 Extra capaciteit BOAs (DU)	40.186	40.186	40.186	40.186
428 Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	36.208	36.208	35.935	n.v.t.
Subtotaal	718.239	702.239	701.966	666.031

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein

Maatstaf	2024	2025	2026	2027
260 Participatie (IU)	8.215.405	7.947.371	7.720.322	7.318.050
Subtotaal	8.215.405	7.947.371	7.720.322	7.318.050

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker

Aanvullingen v/d gebruiker	2024	2025	2026	2027
Gemeenteposten:				
Nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg	0	0	1.197.000	979.000
Subtotaal	0	0	1.197.000	979.000

Totaal	133.843.316	133.870.596	124.497.291	123.779.166
---------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Kerngegevens

Kerngegevens Westerkwartier (stand 1 januari)	2020	2021	2022	2023
Inwoners	63.329	63.678	64.315	64.968
Inwoners < 18 jaar	13.395	13.326	13.314	13.317
Inwoners > 65 jaar	13.061	13.403	13.782	14.034
Oppervlakte (land en water)	36.887	36.887	36.887	36.887
Aantal woningen	27.309	27.798	28.087	28.248